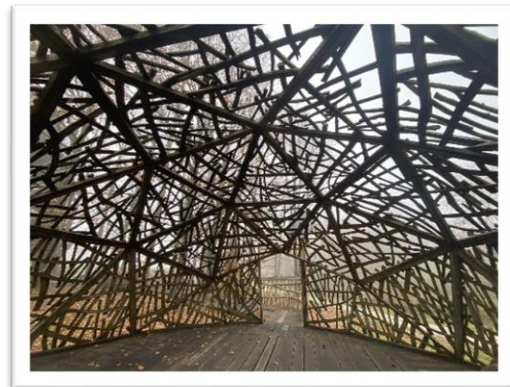
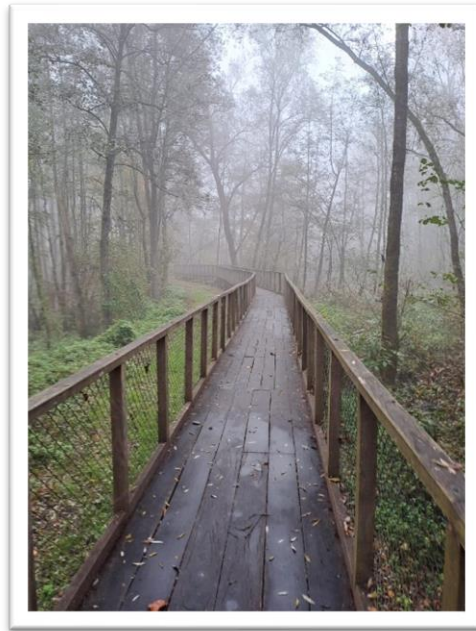

institut za turizam

Turistička zajednica grada Čazme

Plan upravljanja destinacijom Grada Čazme od 2025. do 2028. godine

Zagreb, 2025.

Naručitelj:
TZ Grada Čazme

Izvršitelj:
Institut za turizam

Autori:
Dr. sc. Ivo Beroš
Dr.sc. Snježana Boranić Živoder
Dr.sc. Ivan Kožić
Dr. sc. Izidora Marković Vukadin
Leona Matotek, mag.geo.
Dr.sc. Nora Mustać
Dr.sc. Luka Valožić
Dr.sc. Mira Zovko

Fotografije:
Leona Matotek
Izidora Marković Vukadin

Zagreb, 2025.

Sadržaj

1. UVOD	5
1.1. Svrha i značaj plana upravljanja destinacijom	5
1.2. Metodologija izrade	6
1.3. Struktura plana upravljanja	7
2. ANALIZA STANJA	8
2.1. Analiza internog okruženja destinacije	8
2.1.1. Opća geografska obilježja	8
2.1.2. Demografska obilježja i radna snaga	9
2.1.3. Promet i infrastruktura	11
2.2. Institucionalni okvir razvoja turizma	13
2.2.1. Ključni dionici i upravljačka tijela	13
2.2.2. Razvojni dokumenti	16
2.2.3. Prostorno planski dokumenti	19
2.3. Performanse turističkog sektora	21
2.3.1. Turistički dolasci i noćenja	22
2.3.2. Sezonalnost i tržišta	23
2.3.3. Smještajni kapaciteti	25
2.4. Projekti u funkciji razvoja turizma	27
2.5. Analiza eksternog okruženja	28
2.5.1. Pregled trendova odgovornog i održivog turizma	28
2.5.2. Analiza i procjena konkurentnosti	30
2.5.3. Analiza stanja digitalizacije i komunikacijskih aktivnosti	32
2.5.4. Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji	34
3. RESURSNA OSNOVA	36
3.1. Definiranje i vrednovanje atrakcija za razvoj proizvoda	36
3.2. Prirodna baština	37
3.3. Kulturna baština	38
3.4. Manifestacije i ostale atrakcije	40
3.5. Turistička suprastruktura	41
4. POTENCIJALI ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA	43
5. POKAZATELJI ODRŽIVOSTI	47
5.1. Obavezni pokazatelji održivosti	47
5.1.1. Zakonska obveza izrade pokazatelja i objave njihovih rezultata	47
5.1.2. Metodološka objašnjenja obveznih pokazatelja	47

5.1.3. Rezultati obveznih pokazatelja održivosti	57
5.1.4. Metodološka objašnjenja specifičnih pokazatelja	60
5.1.5. Rezultati specifičnih pokazatelja održivosti.....	63
6. RAZVOJNI SMJER S MJERAMA I AKTIVNOSTIMA	66
6.1. Razvojne potrebe i prilike (SWOT analiza)	66
6.2. Identificiranje općih načela i ciljeva turizma	69
6.2.1. Vizija razvoja turizma	69
6.2.2. Kvalitativni ciljevi razvoja	69
6.3. Strateška uporišta razvoja i prioriteta	70
6.4. Mjere i aktivnosti	70
7. SMJERNICE I PREPORUKE ZA DIONIKE RAZVOJA	72
7.1. Smjernice i preporuke za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.....	72
7.2. Smjernice i preporuke za turističke zajednice	73
7.3. Smjernice i preporuke za druge dionike u turizmu i upravljanju turizmom u destinaciji	73
8. POPIS PROJEKATA	74
8.1. Cilj 1: Održivi razvoj turističke infrastrukture, očuvanje baštine i jačanje lokalne zajednice.....	74
8.1.1. Mjera 1.1. Unaprjeđenje turističke infrastrukture u skladu s načelima održivosti	74
8.1.2. Mjera 1.2. Očuvanje, valorizacija i poboljšanje pristupa prirodnoj i kulturnoj baštini	89
8.2. Cilj 2: Razvoj jedinstvenih i održivih turističkih proizvoda koji unapređuju kvalitetu života lokalne zajednice i doprinose dugoročnoj održivosti destinacije.	98
8.2.1. Mjera 2.1. Podrška stvaranju lokalnih lanaca vrijednosti uz poboljšanje postojećih i razvoj autentičnih, zelenih i inovativnih turističkih proizvoda.....	98
8.2.2. Mjera 2.2. Razvoj novih cjelovitih turističkih doživljaja visoke vrijednosti	101
8.2.3. Mjera 2.3. Unaprjeđenje kvalitete i dosega manifestacija	104
8.3. Cilj 3. Unaprjeđenje sustava destinacijskog menadžmenta i ljudskih resursa.....	106
8.3.1. Mjera 3.1. Programi osnaživanja dionika	106
8.3.2. Mjera 3.2. Sustavno praćenje kvalitete destinacijskog turizma.....	107
8.3.3. Mjera 3.3. Jačanje vidljivosti destinacije i <i>brendiranje</i> destinacije	109
9. MJERENJE NAPRETKA I IZVJEŠĆE O PROVEDBI	111
9.1. Podrška i implementacija Plana upravljanja destinacijom	111
9.2. Izvješće o provedbi	113

1. UVOD

Područje Turističke zajednice Grada Čazme svrstano je u četvrtu kategoriju prema Indeksu turističke razvijenosti za 2023. godinu, prema podacima objavljenima na mrežnim stranicama Instituta za turizam (IZTZG). Ova kategorija označava destinacije s ograničenom razinom turističkog razvoja, ali i značajnim potencijalom za unaprjeđenje turističke ponude i održivi rast. Sukladno Zakonu o turizmu (NN 156/23), koji je stupio na snagu 1. siječnja 2024. godine, sve destinacije u četvrtoj kategoriji dužne su izraditi Plan upravljanja destinacijom.

Plan upravljanja destinacijom Grada Čazme je razvojni dokument koji pruža smjernice za planski i održivi razvoj turizma na području Grada. Njegova izrada temelji se na postojećim strateškim i planskim dokumentima, kao što su Plan rada Turističke zajednice Grada Čazme za 2024. godinu i Prostorni plan uređenja Grada Čazme (PPUG).

1.1. Svrha i značaj plana upravljanja destinacijom

Primarna svrha plana upravljanja destinacijom je usmjeriti turistički razvoj Čazme prema načelima održivosti, uzimajući u obzir potrebe lokalne zajednice, posjetitelja te očuvanje prirodnih i kulturnih resursa. Ovaj dokument pruža jasan okvir za donošenje strateških odluka, definiranje prioriteta aktivnosti te koordinaciju svih dionika uključenih u razvoj turizma. Plan također omogućava sustavno praćenje turističkog razvoja kroz obvezne pokazatelje održivosti definirane zakonskim okvirom i pravilnicima donesenima 27. rujna 2024. godine (NN 112/2024). Integriranjem ovih pokazatelja u proces planiranja osigurava se dugoročna održivost destinacije te odgovorno upravljanje turističkim resursima.

Plan se temelji na participativnom pristupu, uključujući suradnju s ključnim dionicima kao što su lokalna samouprava, privatni sektor, organizacije civilnog društva i lokalno stanovništvo. Na taj način osigurava se konsenzus oko strateških smjernica i razvojnih prioriteta.

Plan upravljanja destinacijom Grada Čazme ima nekoliko ključnih ciljeva:

- osigurati očuvanje prirodnih i kulturnih resursa kroz odgovorno korištenje i promociju,
- stvaranje inovativne i prepoznatljive turističke ponude koja odgovara suvremenim trendovima,
- razvoj turističkih proizvoda koji integriraju sve aspekte destinacijskog lanca vrijednosti, od infrastrukture do kvalitete usluge i odnosa prema posjetiteljima,
- poticanje suradnje i dijaloga između svih dionika, uključujući javni i privatni sektor te lokalno stanovništvo,
- uspostavljanje sustava za kontinuirano praćenje turističkih aktivnosti i njihovog utjecaja na okoliš, gospodarstvo i zajednicu.

Plan upravljanja destinacijom Grada Čazme predstavlja temelj za održiv i integriran razvoj turizma. Kroz koordinaciju svih dionika i učinkovito upravljanje resursima, ovaj dokument omogućuje destinaciji da odgovori na izazove, iskoristi svoje potencijale i osigura dugoročnu korist za lokalnu zajednicu, posjetitelje i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa.

Njegova implementacija ne samo da će unaprijediti turističku ponudu Čazme, nego će doprinijeti povećanju kvalitete života lokalnog stanovništva te pozicioniranju grada kao atraktivne i održive turističke destinacije.

1.2. Metodologija izrade

Izrada Plana upravljanja destinacijom Grada Čazme temelji se na načelima otvorenosti, multidisciplinarnosti i uključivanja svih relevantnih razvojnih dionika. Proces planiranja slijedi smjernice koje je definiralo Ministarstvo turizma i sporta, s naglaskom na prilagodbu sadržajnih i metodoloških smjernica realnim vremenskim okvirima i specifičnostima lokalne zajednice. Ključne metodološke postavke omogućuju strukturirani, participativni pristup koji uključuje analitički, istraživački i interpretativni okvir te osigurava provedbeni fokus.

Plan se razvija u tri međusobno povezane faze, koje osiguravaju odgovore na temeljna pitanja turističkog razvoja Grada Čazme:

- Gdje smo danas?
- Kamo želimo ići?
- Kako doći do željenog cilja?

Na temelju tih pitanja, Plan je podijeljen u tri ključne tematske cjeline:

- analiza stanja i analiza resursa,
- pokazatelji održivosti,
- prioritetne razvojne strategije te akcijski plan s mogućim izvorima financiranja.

Svaka faza podliježe verifikaciji Naručitelja (TZ Čazme) prije prelaska na sljedeću fazu izrade Plana.

Za izradu Plana koristi se standardni metodološki okvir za izradu planskih dokumenata u turizmu, koji uključuje istraživačke, analitičke i interpretativne metode. Postupak obuhvaća nekoliko ključnih koraka:

a) Prikupljanje podataka iz sekundarnih izvora

U ovoj fazi provodi se desk istraživanje temeljen na relevantnoj stručnoj literaturi, statističkim podacima (eVistor i DZS), prostorno-planskim dokumentima i internetskim portalima. Analiziraju se:

- turistički resursi i atrakcijska osnova,
- postojeće turističke performanse Grada Čazme,
- trendovi na domaćem i inozemnom tržištu turizma.

b) Obilasci terena

Provedeni su terenski obilazak grada i okolnih područja kako bi se:

- upoznale ključne karakteristike prostora i specifičnosti turističkih resursa,
- identificirale razvojne prilike i ograničenja,
- procijenila postojeća turistička infrastruktura i suprastruktura, uključujući smještaj, prometnu povezanost i ostale ključne komponente.

c) Intervju s ključnim dionicima

Intervjui s ključnim dionicima iz turističkog sektora provedeni su s Turističkom zajednicom Grada Čazme, Razvojnou agencijom Čazma, Centrom za kulturu Čazma (Gradski muzej). Ciljevi intervjuja uključuju:

- prikupljanje informacija o izazovima i prilikama za razvoj turizma u gradu,

- razjašnjavanje prioriteta i razvojnih perspektiva turizma,
- identifikacija specifičnih potreba lokalne zajednice u kontekstu turističkog razvoja.

d) Provedba primarnog istraživanja – anketa lokalne zajednice

Za osiguranje široke participacije, provodi se anketa među članovima lokalne zajednice i turističkim dionicima s ciljem:

- prikupljanja podataka za pokazatelje održivosti,
- identificiranja razvojnih smjernica i prioriteta turizma na lokalnoj razini.

Metodološki okvir osigurava jasne korake i pokazatelje uspješnosti, što omogućuje učinkovitiju implementaciju Plana. Pored toga, ovakav pristup omogućava dugoročno održiv i konkurentan turistički razvoj Grada Čazme, uz aktivnu participaciju svih relevantnih dionika.

1.3. Struktura plana upravljanja

U uvodnom dijelu predstavljena je svrha i značaj Plana upravljanja destinacijom, s naglaskom na njegovu ulogu u razvoju turizma i održivosti. Također, opisuje se metodologija izrade Plana te osnovne smjernice koje su korištene u njegovoj konstrukciji. Sastavni dio uvoda je i predmetna struktura Plana upravljanja. Drugo poglavlje Plana upravljanja sadrži detaljnu analizu postojećeg stanja destinacije, uključujući geografska, demografska i prometna obilježja, institucionalni okvir razvoja turizma, ključne dionike i upravljačka tijela, performanse turističkog sektora i projekte koji podupiru razvoj turizma te analizu eksternog okruženja, uključujući trendove održivog turizma, konkurentnost i digitalizaciju.

U resursnoj osnovi detaljno se opisuje resursna osnova destinacije, uključujući prirodnu i kulturnu baštinu, manifestacije, atrakcije te turističku infrastrukturu. Fokus je na vrednovanju tih resursa i njihovoj ulozi u razvoju turističkih proizvoda. U završnom poglavlju prvog izvještaja opisana je metodologija izrade i prikupljanja podataka o održivosti turizma u destinaciji. Također se razmatraju zakonske obveze vezane uz izradu i objavu pokazatelja održivosti te objašnjenje obveznih pokazatelja koji služe za praćenje napretka u očuvanju i unaprjeđenju turističkih resursa.

2. ANALIZA STANJA

2.1. Analiza internog okruženja destinacije

2.1.1. Opća geografska obilježja

Grad Čazma smješten je u sjeverozapadnom dijelu Hrvatske, unutar Bjelovarsko-bilogorske županije i pripada području Panonske Hrvatske prema krajobraznoj regionalizaciji. Grad Čazma prostire se na površini od 239 km², gdje živi 6930 stanovnika (2021.). Središnje naselje Čazma udaljeno je oko 60 km od Zagreba i oko 30 km od Bjelovara.

Čazma je smještena na obroncima Moslavačke gore, koja prema rijeci Česmi prelazi u plodne nizine. Ovo povijesno naselje, kontinuirano je naseljeno od prapovijesti, a danas je prepoznato kao destinacija za ljubitelje prirode, rekreativce, lovce i ribolovce. Grad obiluje kulturnom baštinom, poput župne crkve sv. Marije Magdalene, koja predstavlja vrijedan dio povijesnog i arhitektonskog nasljeđa.

U geomorfološkom smislu, područje Bjelovarsko-bilogorske županije obuhvaća nekoliko reljefnih cjelina:

- Planinsko područje (dijelovi Papuka i Moslavačke gore);
- Bilogora s tercijarnim pribrežjem (podnožja i obronci Papuka i Moslavačke gore);
- Pleistocenski ravnjak (područje između Bilogore, Moslavačke gore i Papuka);
- Riječne i potočne doline i porječja (doline Česme, Ilove i ostalih manjih vodotoka).

Područje Čazme pripada slijevu rijeka Česme i Ilove, koji povezuju Bjelovarsko-bilogorsku županiju s Posavinom. Slijev se prostire između Moslavačke gore, Bilogore i Kalnika, unutar kojih dominira bjelovarska depresija. Rijeke Česma i Glogovnica, kao lijeve pritoke Save, čine mrežu površinskih tokova reguliranih u jedinstveni slijev površine veće od 2.600 km².

Ribnjaci u okolici Čazme predstavljaju značajan potencijal za razvoj turizma, osobito u sportskom ribolovu, rekreaciji i eko-edukativnom turizmu, uključujući promatranje ptica u prirodnom okruženju. Planirana izgradnja ribnjaka „Korenovo“ na površini od 260 ha, u zaobilju rijeke Česme, dodatno bi doprinijela turističkoj i gospodarskoj ponudi regije.

Na temelju bogate povijesti i prirodnih resursa, Grad Čazma se razvija u subregionalno središte s izraženim gospodarskim, kulturnim i turističkim potencijalima, koji se sve bolje valoriziraju kroz održivi razvoj i integraciju prirodnih ljepota s kulturnom baštinom.

Područje Čazme, kao dio Bjelovarsko-bilogorske županije, karakterizira klima umjerenog toplog kišnog tipa prema Köppenovoj klasifikaciji (Cfwbx¹). Prosječna godišnja temperatura zraka iznosi oko 10°C, dok godišnja količina padalina varira između 863 i 976 mm. Padaline su ravnomjerno raspoređene tijekom godine, uz izražene maksimume u ranom ljetu i kasnoj jeseni. Zime su blage, s prosječnom najnižom temperaturom između -3°C i 18°C, dok najtopliji mjeseci imaju prosječne temperature ispod 22°C. Ovaj klimatski tip pruža ugodne uvjete za život, poljoprivredu i razvoj turističkih sadržaja.

Grad Čazma obuhvaća ukupno 36 naselja: Andigola, Bojana, Bosiljevo, Cerina, Čazma, Dapci, Dereza, Donji Draganec, Donji Dragičevci, Donji Lipovčani, Donji Miklouš, Gornji Draganec, Gornji Dragičevci, Gornji Lipovčani, Gornji Miklouš, Grabik, Grabovnica, Komuševac, Marčani, Martinac, Milaševac, Novo Selo, Opčevac, Palančani, Pavličani, Pobjenik, Pobrđani, Prnjarovac, Prokljuvani, Siščani, Sovari, Suhaja, Vagovina, Vrtlinska, Vučani i Zdenčec.

Slika 1. Naselja Grada Čazme

Izvor: autori prema podacima Državne geodetske uprave

2.1.2. Demografska obilježja i radna snaga

Analizirajući podatke o broju stanovnika u razdoblju od 1961. do 2021. Ukupni broj stanovnika svih naselja opadao je u razdoblju od 1961. do 2021. U 1961. godini ukupan broj stanovnika iznosio je 11.160, dok je u 2021. taj broj pao na 6.930, što predstavlja smanjenje od približno 38 %. Sagledavajući podatke iz tablice 2.1.) jasno je da demografski razvoj područja Grada je izrazito neravnomjeran, te da pojedina naselja poput Andigola, Gornjeg Miklouša i Sišćana su u procesu demografskog izumiranja. Naselje Sišćani bilježi najveći pad broja stanovnika u apsolutnim brojevima, s gubitkom od 384 stanovnika (s 660 u 1961. na 276 u 2021.).

Tablica 1. Demografska kretanja po naseljima Grada Čazme od 1961.-2021.

Naselje	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.	2021.
Andigola	127	77	46	22	14	15	12
Bojana	483	322	271	198	182	158	158
Bosiljevo	234	271	276	257	332	283	214
Cerina	232	176	146	122	117	96	89
Čazma	1353	1754	2489	2785	2878	2801	2417
Dapci	335	313	264	225	231	189	184
Dereza	284	248	240	232	246	217	194
Donji Draganeč	259	201	153	168	154	139	120
Donji Dragičevci	59	55	46	39	53	44	35
Donji Lipovčani	169	110	91	104	94	82	60
Donji Miklouš	440	337	296	260	261	196	146
Gornji Draganeč	358	352	357	355	393	352	318
Gornji Dragičevci	199	164	140	121	121	119	113

Gornji Lipovčani	182	164	135	120	110	103	71
Gornji Miklouš	299	234	185	147	114	96	77
Grabik	131	91	73	53	71	57	55
Grabovnica	530	540	439	460	413	379	326
Komuševac	365	307	273	243	193	175	167
Marčani	192	143	129	129	116	103	89
Martinac	421	283	219	139	114	73	53
Milaševac	371	291	244	205	192	177	142
Novo Selo	116	89	68	67	66	48	47
Općevac	147	150	124	124	129	116	93
Palančani	288	258	217	201	217	211	171
Pavličani	232	165	127	107	97	63	76
Pobjenik	539	364	291	258	259	215	181
Pobrđani	71	47	41	23	29	29	33
Prnjarovac	311	242	198	153	122	149	112
Prokljuvani	127	121	73	44	48	49	41
Siščani	660	476	394	351	345	309	276
Sovari	105	85	90	75	95	97	67
Suhaja	291	226	191	195	210	204	177
Vagovina	522	504	462	430	413	381	333
Vrtlinska	312	269	236	214	222	164	128
Vučani	173	136	109	92	114	85	79
Zdenčec	243	180	151	144	130	103	76

Izvor: Državni zavod za statistiku

Najveći pad broja stanovnika zabilježen je između 2011. i 2021. godine, s padom od 14,2 %. Jedino razdoblje s blagim porastom (0,4 %) bilo je između 1991. i 2001. godine. Naselje Čazma jedino bilježi značajan rast broja stanovnika, s povećanjem od 1.064 stanovnika (s 1.353 u 1961. na 2.417 u 2021.), što ukazuje na specifičan razvoj ovog naselja u odnosu na ostale.

Pad broja stanovnika u naseljima, kao što je vidljivo iz podataka, može imati značajan utjecaj na dostupnost radne snage, osobito u kontekstu potencijalnog razvoja turizma. Ako se poveća turistička potražnja, a broj stanovnika i radne snage opada, to može dovesti do nekoliko izazova:

- Nedostatak radne snage: S obzirom na to da broj stanovnika opada, osobito u ruralnim područjima, može doći do nedostatka radne snage koja je potrebna za turizam, uključujući zaposlenike u hotelima, restoranima, i drugim uslugama. Ovaj nedostatak može prisiliti poslodavce na uvoz radne snage što može povećati operativne troškove.
- Starenje stanovništva: Uz pad broja stanovnika odvija se proces starenja populacije, što može dodatno pogoršati situaciju, jer stariji ljudi često nisu u mogućnosti obavljati fizičke poslove povezane s turizmom. To znači da će biti nužno privući mlađe radnike izvana ili investirati u automatizaciju, što nije uvijek izvedivo u manjim sredinama.
- Povećanje konkurencije za radnu snagu: S povećanjem turističke potražnje, konkurencija za radnu snagu postat će intenzivnija, jer će se svi sektori boriti za iste radnike. To može rezultirati nestašicom kvalificirane radne snage, što može negativno utjecati na kvalitetu turističkih usluga.

Kako bi se osigurao održiv rast turizma u takvim uvjetima, važno je ulagati u obrazovanje i obuku lokalne radne snage, privući mlade obitelji da ostanu ili se nastane u tim područjima te poticati migraciju radne snage iz drugih dijelova zemlje ili inozemstva uz njihovu edukaciju za lakšu prilagodbu i povezivanje s baštinom destinacije. Razvoj infrastrukture i digitalna transformacija usluga također može pomoći u smanjenju ovisnosti o fizičkoj radnoj snazi.

2.1.3. Promet i infrastruktura

Prometna infrastruktura

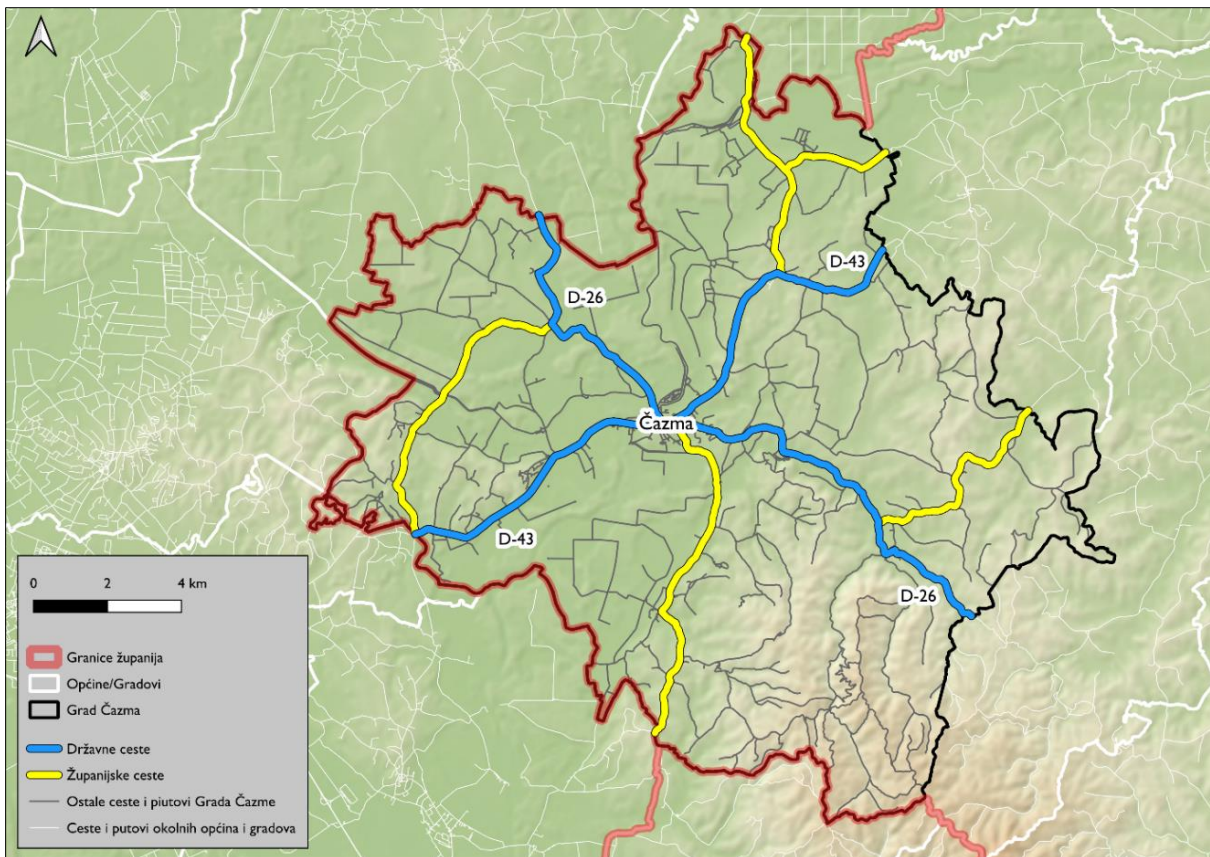
Prema podacima dostupnim iz Prostornog plana Bjelovarsko-bilogorske županije, unutar Grada Čazme (sl.2.) nalazi se oko 37 km državnih cesti, 35 km županijskih te oko 17,5 km cesti koje su označene kao lokalne ceste. Osim navedenih kategorija, utvrđeno je na temelju javno dostupnih podataka iz *Openstreetmap*a da se na ovom području nalazi ukupno oko 475 km raznih cestovnih prometnica, ulica, putova i staza. Veći dio te mreže prikladan je za uobičajena osobna vozila (automobile) iako u određenim vremenskim uvjetima kretanje ograničeno na pojedinim dijelovima zahtjevnijeg terena.

Iako kroz Grad Čazmu ne prolaze autoceste, njezin najzapadniji položaj unutar Bjelovarsko-bilogorske županije, omogućuje vrlo dobru povezanost ovog prostora sa Zagrebom i ostatkom Hrvatske. Upravo se u naselju Čazma križaju dvije državne ceste: D-43 (Đurđevac - Ivanić-Grad) i D-26 (Dubrava - Daruvar). Općenito pružanje ceste D-43 od jugozapada prema sjeveroistoku omogućuje prometovanje od autoceste A3 u smjeru županijskog središta Bjelovara, a pružanje ceste D-26 od sjeverozapada prema jugoistoku, omogućuje prometovanje od autoceste A4 (preko D-10) do drugog najvećeg grada županije – Daruvara.

U ovakvim uvjetima, moguće je dovesti se automobilom od Čazme do centra Zagreba za oko sat vremena (naravno, ako se zanemare prometne gužve u samom Zagrebu). Do Bjelovara je potrebna vožnja u trajanju oko pola sata, a do Daruvara oko sat i pol vremena. Sisak je vremenski udaljen od Čazme otprilike koliko i Zagreb, a Karlovac i Varaždin su dostupni za oko 1:15 vožnje.

S druge strane, područje Grada Čazme u potpunosti je nepovezano s ostatkom države drugim oblicima prometa – željezničkim, zračnim ili riječnim plovnim putovima.

Kroz područje Grada Čazme prolazi Kružna cikloturistička županijska ruta duljine 200 km (asfaltirana 90 %), koja povezuje svih pet gradova Bjelovarsko-bilogorske županije. Upravo ovdje prolazi jedan od najatraktivnijih dijelova rute (između Čazme i Garešnice), po sjevernim obroncima Moslavačke gore.

Slika 2. Prometna infrastruktura grada Čazme

Izvor: autori prema podacima PPBBŽ, Državne geodetske uprave i Openstreetmap-a

Infrastrukturna opremljenost

Kvalitetna infrastrukturna opremljenost predstavlja ključan preduvjet za planiranje održivog razvoja Grada Čazme, posebno u kontekstu razvoja turizma, koji je usko povezan s područjima poput sporta, kulture, poljoprivrede i zdravstva. Ova opremljenost značajno doprinosi kvaliteti života lokalnog stanovništva te doživljaju turista i posjetitelja. Upravljanje infrastrukturom obuhvaća različite razine vlasti, uključujući lokalnu, regionalnu i državnu razinu, uz podršku EU fondova.

Sukladno odredbama Zakona o vodama osnovano je novo društvo, KOMUNALIJE VODOVOD d.o.o., sa sjedištem u Čazmi, Sv. Andrije 14. Kao javni isporučitelj vodnih usluga, društvo od 01.12.2014. obavlja djelatnost javne vodoopskrbe i javne odvodnje.

Grad Čazma ulaže i u gospodarenje otpadom. Krajem 2023. završena je izgradnja sortirnice vrijedne 200 tisuća eura, čime je unaprijeđen sustav razvrstavanja otpada i povećana stopa odvojenog sakupljanja. Komunalije d.o.o. upravljaju odlagalištem „Bukovina“, koje je u postupku sanacije i planira se zatvoriti uz preusmjeravanje otpada na županijsko odlagalište. Trenutno društvo koristi dvije ekipe i tri kamiona s nadogradnjom roto-press te kamion za kontejnerski odvoz smeća, s godišnjim kapacitetom od oko 3.000 tona otpada. Uz to, mini sortirna linija omogućuje baliranje do tri tone otpada na sat, čime se dodatno smanjuju troškovi i doprinosi održivom gospodarenju otpadom.

Tehnička infrastruktura uključuje vodoopskrbu, odvodnju, elektroopskrbu i digitalizaciju. Grad koristi resurse iz vodocrpilišta „Delovi“, „Đurđevac“ i „Vrtlinska“, dok cjevovod „Čazma-Štefanje-Bjelovar“ osigurava stabilnu opskrbu vodom i mogućnost povezivanja sa susjednim županijama. Planirana izgradnja vodospremnika Rudnik-Zrinski Topolovac dodatno će unaprijediti sustav vodoopskrbe.

Paralelno, sustavi odvodnje povezani su s pročištačima, uz cilj povećanja priključenosti kućanstava na kanalizaciju.

Područje Grada ima stabilan elektoenrgetski sustav, te primjerenu dostupnost interneta. Grad također intenzivno radi na digitalizaciji kroz projekte poput WiFi4EU, osiguravajući besplatan internet na javnim površinama, što doprinosi turističkom doživljaju.

Održivi razvoj Čazme temelji se na infrastrukturi koja osigurava bolji standard života, očuvanje okoliša i rast turističke atraktivnosti. Planirana ulaganja u vodne resurse, gospodarenje otpadom i obnovljive izvore energije ključna su za stvaranje prosperitetne zajednice i raznovrsnih turističkih sadržaja. Čazma se tako pozicionira kao primjer grada usmjerenog prema budućnosti.

2.2. Institucionalni okvir razvoja turizma

2.2.1. Ključni dionici i upravljačka tijela

Razvoj turizma u Gradu Čazmi temelji se na aktivnom uključivanju raznolikih skupina i pojedinaca koji svojim djelovanjem mogu oblikovati smjer razvoja ili su izravno zainteresirani za turizam kao gospodarsku i društvenu djelatnost. Uspjeh turističkih inicijativa ovisi o suradnji ključnih dionika koji se mogu podijeliti u nekoliko kategorija.

Javni sektor čine jedinice lokalne i regionalne samouprave, koje su odgovorne za izradu i provedbu Planova upravljanja i turističkih politika. Grad Čazma, u suradnji s turističkim zajednicama, razvojnom agencijom i obrazovnim te kulturnim ustanovama, ima važnu ulogu u koordinaciji aktivnosti i stvaranju održivog turističkog sustava. Institucije za zaštitu prirode i okoliša također doprinose očuvanju resursa, što je temelj razvoja kvalitetne turističke ponude. Privatni sektor uključuje poduzetnike i tvrtke iz područja turizma, ugostiteljstva, trgovine i prijevoza, čija je uloga ključna za razvoj ponude i promociju destinacije. Poljoprivredni proizvođači, obrtnici i kreativne industrije dodaju vrijednost turističkim sadržajima, pružajući autentičnost i raznolikost. Strukovne organizacije omogućuju zajednički nastup i jačanje suradnje među akterima.

Uključivanje udruga građana, sportskih i kulturnih organizacija te nevladinih inicijativa pridonosi jačanju društvenog kapitala, promociji destinacije i očuvanju lokalnih resursa. Aktivnost civilnog društva omogućuje dodatnu vidljivost te razvoj projekata koji obogaćuju turističku ponudu i potiču održivost. Stanovnici Čazme ključni su nositelji autentičnog doživljaja destinacije. Kroz aktivno sudjelovanje u turizmu ili očuvanje tradicija, oni pridonose stvaranju privlačne i održive zajednice. Njihova podrška i uključenost neophodni su za uspješnu implementaciju turističkih inicijativa.

Raznolikost dionika i njihova suradnja omogućuju integrirani pristup razvoju turizma u Čazmi. Klasteri koji povezuju gospodarstvo, javni sektor i lokalno stanovništvo doprinose održivom rastu i jačanju prepoznatljivosti destinacije. Ovim pristupom Grad Čazma postavlja temelje za dugoročni razvoj turizma koji će istovremeno očuvati lokalnu baštinu i unaprijediti kvalitetu života u zajednici. U nastavku je pregled detektiranih ključnih dionika na području Grada Čazme, kao i dionika koji funkcioniraju na Županijskoj razini, no djelomično utječu i na upravljanje lokalnom destinacijom.

Dionici iz javnog sektora (tab. 2.) ključni su za osiguranje strateškog okvira i provedbu politika u razvoju turizma. Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije vodi promociju destinacije na međunarodnom tržištu i koordinira razvoj turističkih proizvoda. Različiti upravni odjeli Bjelovarsko-bilogorske županije pružaju podršku kroz gospodarski razvoj, prostorno uređenje, obrazovanje, zaštitu okoliša i održavanje prirodne baštine, dok Javna ustanova Priroda brine o zaštiti prirodnih vrijednosti.

Razvojne agencije poput JURA-e i Razvojne agencije Čazma omogućuju tehničku i savjetodavnu pomoć te potiču ulaganja i razvoj projekata, dok gradske institucije poput Gradskog muzeja i Centra za kulturu unaprjeđuju kulturnu ponudu destinacije.

Tablica 2. Dionici iz javnog sektora razvoja turizma

Dionik / Institucija / Organizacija	Područje djelovanja
Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije	Promocija Županije na međunarodnom tržištu, razvoj turističkih proizvoda i povezivanje na županijskoj razini
BBŽ - UO za gospodarski razvoj i komunalne djelatnosti	Obavlja upravne i stručne poslove koji se odnose na gospodarstvo, poduzetništvo, turizam, vodno gospodarstvo, komunalnu infrastrukturu i promet.
BBŽ - UO za Prostorno uređenje, gradnju, zaštitu okoliša i zaštitu prirode	Obavlja poslove iz djelokruga prostornog uređenja, gradnje, te zaštite okoliša i zaštite prirode.
BBŽ - Upravni odjel za društvene djelatnosti i obrazovanje	Obavlja poslove iz područja obrazovanja, kulture, tehničke kulture, sporta, socijalne skrbi te udruga građana.
Javna ustanova priroda BBŽ	Osnovna djelatnost Javne ustanove je zaštita, održavanje i promicanje zaštićenih područja i drugih zaštićenih prirodnih vrijednosti iz nadležnosti Županije.
Zavod za prostorno uređenje Bjelovarsko-bilogorske županije	Odgovoran za izradu i praćenje Prostornog plana županije, izradu izvješća o stanju u prostoru, te pružanje savjetodavne pomoći pri izradi lokalnih prostornih planova. Također, obavlja stručne analitičke poslove i izradu planova uređenja značajnih za Državu i Županiju.
JURA BBŽ	Razvija i provodi razvojne projekte, pruža savjetodavnu pomoć u pripremi projekata za financiranje, te potiče ulaganja i razvoj poslovnih zona. Također, promiče suradnju s lokalnim i međunarodnim partnerima, organizira edukacije i istraživanja za podršku održivom razvoju.
Grad Čazma - Upravni odjel za proračun, komunalno gospodarstvo, gospodarstvo, zaštitu okoliša i ekologiju	Obavlja poslove vezane uz osiguranje uvjeta za razvitak gospodarstva, poduzetništva, poljoprivrede, šumarstva, trgovine, turizma i ugostiteljstva
Grad Čazma - Upravni odjel za društvene djelatnosti, obrazovanje i odnose s javnošću	Obavlja poslove vezane uz obrazovanje, kulturu, sport, socijalnu skrb i zdravstvo
Razvojna agencija Čazma	Koordinira izradu strategija i planova razvoja, prati njihovu provedbu te potiče pripremu i realizaciju razvojnih projekata. Pruža tehničku i savjetodavnu podršku, promovira lokalno područje.
Turistička zajednica grada Čazme	Poslovi razvoja turističkih sadržaja, manifestacija, promotivne kampanje, sinergija s turističkim subjektima, trasiranje i označavanje staza i atrakcija i drugo
Gradski muzej Čazma	Prikuplja, čuva i istražuje kulturnu, povijesnu i umjetničku baštinu Čazme i okolice, organizira izložbe, edukativne programe i kulturna događanja
Centar za kulturu Čazma	Djeluje baštineći djelatnosti muzejske te ustanove Narodnog sveučilišta

Privatni sektor (tab. 3.) igra ključnu ulogu u pružanju turističkih usluga i oblikovanju doživljaja posjetitelja. Smještajni kapaciteti, od luksuznih kuća za odmor do tradicionalnih seoskih objekata, omogućuju raznolike opcije za posjetitelje. Ugostiteljski objekti i agencije, poput Čazmatrans Putničke

agencije, doprinose bogatstvu ponude kroz specijalizirane turističke usluge, dok ruralne kuće za odmor nude autentične doživljaje i lokalnu kuhinju, čime se dodatno podupire ruralni razvoj i održivi turizam.

Tablica 3. Dionici privatni sektor

Dionik / Institucija / Organizacija	Područje djelovanja
Smještaj i ugostiteljski objekti	
Kuća za odmor Vida 5*	Pružanje usluga smještaja
Apartman Hubertus 5*	Pružanje usluga smještaja
Apartman Infinity 4*	Pružanje usluga smještaja
Apartman Oaza 4*	Pružanje usluga smještaja
Apartman HoYaA natura 4*	Pružanje usluga smještaja
Apartman Luka 3*	Pružanje usluga smještaja
Apartman Tea 3*	Pružanje usluga smještaja
Apartman Lea 3*	Pružanje usluga smještaja
Apartman Lea 2 3*	Pružanje usluga smještaja
Kuća za odmor Sovari 4*	Pružanje usluga smještaja
Ruralna kuća za odmor Lucija 4	Pružanje usluga smještaja i hrane
Kuća za odmor Kod Brune 3*	Pružanje usluga smještaja
Seoski turizam Pirak Zmajevno gnijezdo 3	Pružanje usluga smještaja i hrane
Gostionica s uslugom smještaja i kavana Ana	Pružanje usluga smještaja i hrane
Agencije	
Čazmatrans - Putnička Agencija d.o.o.	Turistička agencija (DMC)

Udruge (tab. 4.) uključene u razvoj turizma doprinose očuvanju baštine, promicanju kulture i obrazovanju o ekološkim principima. Kulturno-umjetnička društva poput KUD-a „Graničar“ i KUD-a „Sloga“ obogaćuju kulturnu ponudu destinacije, dok sportske udruge i lovačka društva promoviraju aktivnosti na otvorenom i očuvanje prirodnog okoliša. Udruge poput Pčelarske udruge Čazma i Udruge vinogradara i vinara „Čazma“ dodatno jačaju identitet regije kroz proizvodnju lokalnih proizvoda, što doprinosi stvaranju prepoznatljivog turističkog brenda destinacije.

Tablica 4. Dionici iz udruge uključeni u razvoj turizma ili povezanih aktivnostima

Dionik / Institucija / Organizacija	Područje djelovanja
Kultura i obrazovanje	
KUD Graničar	Očuvanja i promicanje hrvatske kulturne i narodne baštine, posebice plesova i običaja
ČARTER - Udruga čazmanskih umjetnika	Povećanje kvalitete kulturnih sadržaja
EKO ČAZMA ekološka udruga	Edukacija o principima ekološke proizvodnje
Kulturno umjetničko društvo Čazma	Očuvanja i promicanje hrvatske kulturne i narodne baštine, posebice plesova i običaja
Kulturno umjetničko društvo Sloga Miklouš	Očuvanja i promicanje hrvatske kulturne i narodne baštine, posebice plesova i običaja. organizacija
Udruga za razvoj ruralnog turizma i zaštitu prirode Pleterac	Strukovna udruga koja okuplja pružatelje usluga seoskog turizma
Sportske udruge	
Športska zajednica Grada Čazme	Poticanje i promicanje sporta na području Grada Čazme
Lovačka udruga Garjevica Čazma	Provodi aktivnosti vezane uz lovstvo, zaštitu divljači i očuvanje prirodnog okoliša te drugo

Sportsko društvo Čazma	Sudjelovanje u športsko ribolovnim natjecanjima, rekreacija, obuka, upravljanje objektima i sl.
Športsko ribolovno društvo Štuka Čazma	Sudjelovanje u športsko ribolovnim natjecanjima, rekreacija, obuka, upravljanje objektima i sl.
Lovačko društvo Vepar Rečica Kriška	Provodi aktivnosti vezane uz lovstvo, zaštitu divljači i očuvanje prirodnog okoliša te drugo
Lovačko društvo Garić Čazma	Provodi aktivnosti vezane uz lovstvo, zaštitu divljači i očuvanje prirodnog okoliša te drugo
Konjički klubovi	
Konjički klub Husar	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Konjički klub Arion	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Konjički klub FJ Horses	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Konjički klub Čazma	Uzgoj konja, škole jahanja, terensko jahanje
Proizvodne udruge	
Hrvatska udruga uzgajivača Gidran pasmine konja	Uzgoj konja
Pčelarska udruga Čazma	Proizvodnja meda
Udruga vinogradara i vinara Čazma	Proizvodnja vina i plasman

2.2.2. Razvojni dokumenti

U poglavlju „Razvojni dokumenti“ analizira se postojeća dokumentacija koja pruža smjernice za razvoj turizma u gradu Čazmi. Fokus je na pregledu prethodnih strategija i planova, kao i na usklađenosti s trenutačnim nacionalnim i regionalnim razvojnim dokumentima. Ovo poglavlje ističe ključne ciljeve i izazove koji oblikuju turistički sektor Čazme, s ciljem stvaranja čvrstog temelja za dugoročni i održivi rast.

Turizam, kao sektor koji zahtijeva kontinuirano i dugoročno planiranje, treba projekte i smjernice koje se oslanjaju na postojeće temelje, osiguravajući povezani razvoj i maksimalnu učinkovitost resursa. Analiza također naglašava važnost usklađivanja s regionalnim i nacionalnim strategijama, čime se otvaraju mogućnosti za inovativne pristupe i realizaciju strateških ciljeva. To je ključan korak za jačanje konkurentnosti i privlačnost Čazme kao turističke destinacije.

Strategija Prostornog razvoja Republike Hrvatske (NN 106/2017) ne propisuje posebna ograničenja za prostorni razvoj Čazme, ali prepoznaje izazove vezane uz nepovoljne ekonomske i demografske pokazatelje ovog područja. Na razini županije spominje se depopulacije koja se ogleda u „pražnjenju prostora“ i negativnom prirodnom prirastu, prisutnom već dulji niz godina. Bjelovarsko-bilogorska županija time pripada među ekonomski najnerazvijenije regije u Hrvatskoj, suočene s najvećim izazovima održivog razvoja i prostorne revitalizacije. Unatoč tim izazovima, graditeljska baština, uključujući crkvu u Čazmi, prepoznata je kao primjer hrvatskog graditeljstva i kulturnog nasljeđa.

Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine (NN 2/2023) i Nacionalni plan razvoja održivog turizma 2021. – 2027. su nacionalne razvojne strategije koje pružaju smjernice za održivi razvoj s naglaskom na ravnoteži između gospodarskog rasta i očuvanja prirodnih i kulturnih resursa. Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine ima za cilj uspostaviti učinkovit sustav održivog, inovativnog i otpornog turizma. Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine dodatno se fokusira na razvoj cjelogodišnjeg i regionalno uravnoteženijeg turizma, uz očuvanje okoliša, prostora i klime, te na poticanje konkurentnosti i otpornosti, što pruža priliku za uključivanje kontinentalnih regija poput Bjelovarsko-bilogorske županije (BBŽ). Iako specifične mjere za Čazmu nisu definirane, smjernice za

poticanje konkurentnosti, zelene i digitalne tranzicije te otpornosti turizma stvaraju okvir unutar kojeg Čazma može oblikovati vlastite planove.

Plan razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije 2022. - 2027. (2021., naručitelj BBŽ) prepoznaje značaj turizma kao sektora s potencijalom za gospodarski razvoj u županiji, posebno u područjima poput eno-gastro, wellness i zdravstvenog turizma. Razvoj turizma spominje se u sklopu „Posebnog cilja 2. Poboljšanje konkurentnosti gospodarstva“ uz mjere Ključne aktivnosti uključuju razvoj sportsko-rekreacijskog, lovnog i ribolovnog turizma te cjelogodišnjih kulturno-turističkih programa. Naglasak je stavljen na selektivne oblike turizma, infrastrukturna ulaganja, promociju autohtonih proizvoda i očuvanje kulturne i prirodne baštine. Grad Čazma već ostvaruje značajne rezultate kroz projekte poput međunarodno prepoznate manifestacije *Božićna priča u Grabovnici*, primjera uspješnog brendiranja temeljenog na ekonomiji doživljaja. Kulturne i sportske manifestacije, poput *Čazma-Zagreb Supermaratona*, *Čazmanskog vinokapa* i *Eko sajma*, dodatno pozicioniraju grad kao potencijalno turističko središte. Biciklističke staze poput „Oko Čazmanskog kaptola“ i županijske kružne rute dodatno obogaćuju ponudu aktivnog turizma. Projekt *Ribnjaci uz Česmu*, usmjeren je na održivo korištenje prirodne baštine kroz razvoj zelenog turizma, u skladu s ciljevima ekološke mreže Natura 2000. Iako je turizam u Čazmi dio šire strategije Bjelovarsko-bilogorske županije, lokalna specifičnost i potencijali, poput rijeka Česme i Ilove, ribnjaka i Moslavačke gore, pružaju osnovu za razvoj održivog turizma.

Čazma 2020 – Velikim koracima naprijed u 21. stoljeće, Strategija ekonomskog razvoja grada za razdoblje 2014.-2020. (2014., Grad Čazma) definira razvojnu viziju Čazme kao ekonomskog, socijalnog i infrastrukturno naprednog grada, s posebnim naglaskom na razvoj turizma i agroturizma. Strategija prepoznaje potencijal kulturnih i poljoprivrednih resursa, kao i potrebu za njihovom integracijom u ekonomski razvoj kroz projekte ruralnog i zelenog turizma. Vizija Čazme, kako je definirana u ovoj strategiji, bila je postati *Zeleni grad* – grad zelenog turizma, koji spaja agroturizam i bio-turizam s tradicionalnim obrtima i pametnom poljoprivredom. Glavni ciljevi uključuju privlačenje poslovnih i kreativnih ljudi, turista te stanovnika koji žele trajno živjeti u ovom području, uz razvoj gospodarstva temeljenog na malim i srednjim poduzećima te obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima (OPG-ovima).

Kao ključni pokretači ekonomskog razvoja identificirani su:

- Razvoj gospodarstva i poduzetništva – Fokus na kreativne djelatnosti, turizam, tradicijske obrte i OPG-ove, s posebnim naglaskom na agroturizam i pametnu poljoprivredu
- Razvoj kulturnih djelatnosti i obrazovanja
- Razvoj energetske i socijalne infrastrukture

Jedan od značajnih projekata bio je „Obnova tradicijskih kuća“, s ciljem poticanja ulaganja privatnih mikro poduzeća i obiteljskih gospodarstva u objekte agroturizma u funkciji ruralnog razvoja.

Operativni plan razvoja cikloturizma na području Bjelovarsko-bilogorske županije od 2017. do 2020. godine (2017., BBŽ) analizira stanje cikloturističke ponude u županiji. Cikloturizam u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji razvija se zahvaljujući očuvanoj prirodi, prometu slabijeg intenziteta, bogatoj baštini i povoljnoj klimi. Županija nudi 405 kilometara biciklističkih ruta, uključujući lokalne i međunarodne staze poput Lonjsko polje–Balaton. Plan izdvaja 70-ak projekata, fokusiranih na infrastrukturu, regulativu, edukaciju, promociju i usluge za cikloturiste. Ključne aktivnosti uključuju proširenje staza s novom signalizacijom, razvoj Bed&Bike smještaja, dodatne sadržaje uz rute te izradu vodiča i aplikacija, uz ciljani razvoj cjelovite ponude kroz suradnju svih dionika. Čazma se ističe kao jedna od destinacija u

cikloturističkoj ponudi županije, s nekoliko lokalnih biciklističkih ruta koje omogućuju povezivanje prirodnih i kulturnih atrakcija. Među najvažnijim rutama su:

- Ruta oko Čazmanskog kaptola (28 km) – Ravničarska ruta kroz polja i šume, pogodna za obiteljske vožnje.
- Plava ruta (29,5 km) – Prolazi uz ribnjake, vidikovce, crkve, kapelice, stari mlin i domaćinstvo Salaj.
- Zelena ruta (28 km) – Ruta uz rijeku Česmu, selo roda, crkve, galerije i aerodrom.

Master plan razvoja održivog turizma Bjelovarsko-bilogorske županije (2022., TZ Bjelovarsko-bilogorske županije) analizira razvojne potencijale županije u turizmu te ocjenjuje prirodne i kulturne atrakcije, sportsko-rekreacijske sadržaje i smještajnu ponudu. Županija ima viziju postati destinacija održivog turizma s naglaskom na obiteljski turizam i poljoprivredu. Ključni ciljevi uključuju povećanje smještajnih kapaciteta, rast turističkog prometa, unapređenje infrastrukture te povećanje prihoda od turizma kroz bolje brendiranje i ulaganje u specifične proizvode. Ključni proizvodi su izleti, obiteljski odmori, aktivnosti u prirodi i zdravstveni turizam, dok su podupirajući proizvodi gastronomija, posebni interesi, događaji, sajmovi i sportske pripreme. Spominje se kako BBŽ ima veliki potencijal da postane destinacija koja nudi „2 u 1” – prirodu i zdravlje u jednom odmoru. Grad Čazma identificiran je kao važna točka za razvoj turizma u BBŽ-u. Istaknute su prirodne i kulturne atrakcije poput starog grada Čazme, ribnjaka i lokaliteta poput Medjama i Vustja. Poseban potencijal uočava se u Bioparku Čazma i ribnjacima. Izrađen je i kalendar događanja u sklopu kojeg su navedena sljedeća događanja u Čazmi:

- Delta Winter Rally Show (veljača)
- Čazmanski Vinokap – međunarodna izložba vina (ožujak)
- Supermaraton Zagreb–Čazma, Čazmanski Vinokap – međunarodna izložba vina (ožujak)
- Ljeto u Čazmi (srpanj)
- Eko sajam u Čazmi (rujan)
- Božićna priča obitelji Salaj, Bojani Božić u Bojani - tradicijski Božić na selu, Advent – Čazma Grad svjetla (prosinac).

Projekti od interesa za Grad Čazmu identificirani u dokumentu su: Božićna priča, lokaliteti Medjame i Vustje i izletišta Pletarac.

Operativni plan održivog razvoja turizma za razdoblje 2024.-2033. (2023., TZ Bjelovarsko-bilogorske županije) daje prijedlog i analizu primarnih (izleti, kratki odmori, aktivnosti u prirodi, zdravstveni programi) i sekundarnih turističkih proizvoda. Plan spominje i Božićnu priču obitelji Salaj kao događaj nacionalnog stupnja atraktivnosti uz potencijal ostvarivanja međunarodnog stupnja atraktivnosti. U sklopu razvoja sekundarnih proizvoda (gastronomski program) spominju se vinske ture/rute vinogorjima Bilogora, Čazma i Daruvar. U sklopu smještajnih kapaciteta izdvajaju projekti Kamp odmorište Vustje (2024.-2026.), Kuća za odmor Imanje Salaj 3* (2027.-2029.) te Učenički dom Čazma (gradnja doma školskog centra sa smještajnim jedinicama, 2024. – 2026.). Kao projekt razvoja turističke infrastrukture istaknut je projekt Izletišta Medjame – Vustje koji objedinjavanje dva lokaliteta te dijela doline rijeke Česme u atraktivno i sadržajno izletišta za obitelji s djecom i dječje grupe s ciljem razvoja izleta i kratkih odmora te aktivnosti u prirodi (2024-2026.).

Lokalna razvojna strategija LAG-a „Moslavina“ za razdoblje 2023.-2027. (2023., LAG Moslavina) se fokusira na kohezivan i integriran razvoj područja LAG-a Moslavina kroz pet ključnih prioriteta:

- Jačanje konkurentnosti gospodarstva korištenjem endogenih potencijala.

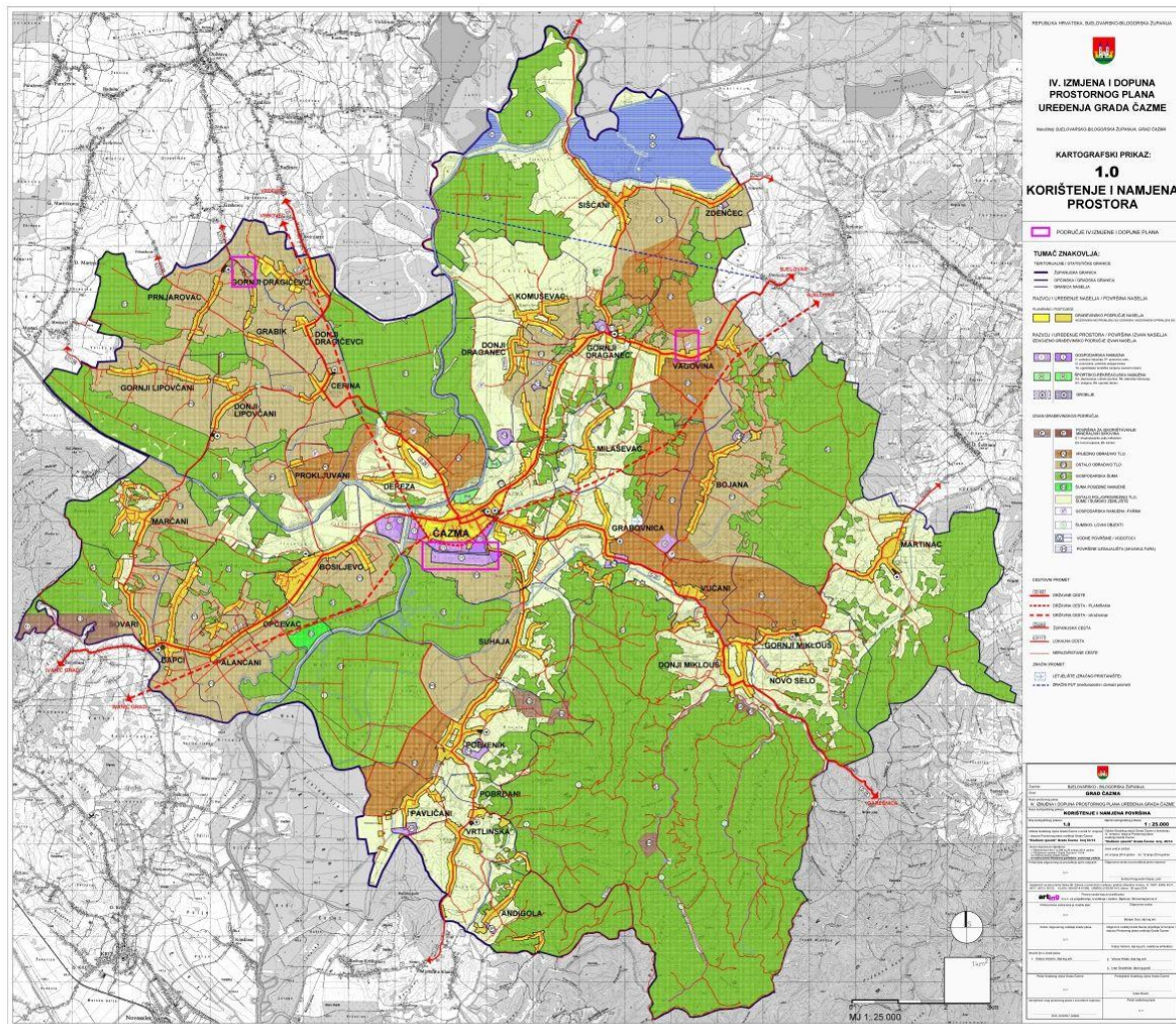
- Razvoj identitetne i povezane proizvodnje hrane područja Moslavine.
- Razvoj održivog turizma – trenutna turistička ponuda je nepovezana i nedovoljno prepoznatljiva. Potrebno je stvoriti prepoznatljiv turistički brend Moslavine, poticati suradnju dionika i kreirati zajedničke proizvode.
- Zaštita okoliša, očuvanje i održivo korištenje prirodne i kulturne baštine.
- Poboljšanje kvalitete života u lokalnim ruralnim zajednicama.

LAG područje obiluje sakralnim spomenicima, među kojima je jedna od ključnih znamenitosti i Crkva sv. Marije Magdalene u Čazmi, iz srednjeg vijeka. Također, u čazmanskome naselju Gornji Miklouš zaštićen je običaj čitanja Zapovijedi pod lipom, vrijedan dio kulturne baštine. Moslavačka gora, dio regionalnog parka, značajan je za razvoj turizma i očuvanje okoliša. Čazma se može pohvaliti vrijednim projektom - prvim biološkim bazenom koji je razvijen kroz projekte Čazma Natura. Turizam se može još snažnije povezati s lokalnim tradicionalnim proizvodima, posebno mesnim i mliječnim prerađevinama te voćarstvom. Cilj je postići sinergiju između turizma i gospodarstva, diverzifikaciju djelatnosti i uravnotežen razvoj cijelog područja.

2.2.3. Prostorno planski dokumenti

U poglavlju "Planski dokumenti" obrađuju se prostorni planovi grada Čazme i Bjelovarsko-bilogorske županije, koji predstavljaju ključne smjernice za održivi razvoj turizma. Ovi dokumenti definiraju prostorne mogućnosti i ograničenja, pružajući okvir za planiranje novih turističkih projekata. Korištenje prostornih planova omogućuje strateški pristup razvoju koji će osigurati dugoročnu održivost i maksimalnu iskoristivost postojećih resursa.

Prostorni plan uređenja Grada Čazme predviđa značajne mogućnosti za razvoj ugostiteljsko-turističke infrastrukture, posebno u segmentu seoskog turizma i sportsko-rekreacijskih sadržaja.

Slika 3. Korištenje i namjena prostora prema Prostornom planu Grada Čazme
Izvor: PPUG Čazma, Zavod za prostorno uređenje Bjelovarsko-bilogorske županije

U planu nema propisanih određenih zona specifično namijenjenih za turizam, već se općenito navode uvjeti i prostori za gradnju s svrhu turizma i rekreacije. Na građevinskim područjima izvan naselja omogućena je:

- Gradnja novih i obnova postojećih objekata za ugostiteljsko-turističku namjenu (seoski turizam).
- Izgradnja više manjih zgrada na jednoj čestici, uključujući smještajne, sportsko-rekreacijske i poslovne objekte u funkciji turizma.
- Sportsko-rekreacijski sadržaji integrirani s turističkim kapacitetima.

Posebni uvjeti za gradnju su: na česticama od minimalno 2 ha izvan građevinskih područja dopuštena je gradnja objekata za seoski turizam, izgradnja vinogradarskih podruma i manjih pratećih sadržaja (kušaonice, prodavaonice, smještaj do 10 ležajeva) dopuštena je na površinama manjim od 0,5 ha, pod uvjetom funkcionalne cjeline s vinogradima. Za smještajne kapacitete i dodatne sadržaje unutar i izvan naselja na površinama do 3 ha dozvoljena je gradnja objekata za ugostiteljske usluge i smještaj (do 20 kreveta ili 80 stolica), a na područjima označenima za seoski turizam (T4) moguća je gradnja više manjih objekata tradicionalne arhitekture (etno-sela, ruralne kuće, bungalovi) s ukupnim kapacitetom do 60

kreveta. Uz smještaj, predviđeni su sportsko-rekreacijski sadržaji, dječja igrališta i vodene površine (bazeni, ribnjaci). Ovakav prostorni plan naglašava potencijal za razvoj održivog turizma u ruralnim dijelovima Čazme, uz očuvanje tradicije i prirodnih resursa, pružajući prilike za seoski turizam, vinsku kulturu i rekreaciju.

Prostorni plan Bjelovarsko-bilogorske županije prepoznaje različite oblike turizma koji odgovaraju prirodnim i kulturnim potencijalima županije. Ključna područja uključuju zdravstveni turizam (Daruvar), prirodne atrakcije (ribnjaci, rijeke, šume, brežuljci i vidikovci), seoski turizam te lovni turizam. Čazma je prepoznata kao područno središte te se kao posebni razvojni potencijali grada prema Planu ističu kulturno-povijesna baština (zaštićena gradska jezgra, arheološki lokaliteti i sakralni objekti poput župne crkve sv. Marije Magdalene) te vinske ceste. U okviru programa *OraTuRP* i nacionalnog programa „Hrvatske vinske turističke ceste“ promovira se razvoj vinske ceste „Sveti Vid“ u čazmansko-garešničkom vinogorju. Ribnjaci također predstavljaju značajan potencijal za razvoj turističkih sadržaja vezanih uz ribolov i gastronomiju. Po pitanju razvojnih pravaca i infrastrukture potrebna je modernizacija državne ceste Čazma–Garešnica za bolju prometnu povezanost i podršku turističkom razvoju.

2.3. Performanse turističkog sektora

Analiza komercijalnih smještajnih kapaciteta i fizičkog turističkog prometa na prostoru Turističke zajednice Grada Čazme napravljena je temeljem podataka dostupnih iz sustava eVisitor. Smještajni objekti u sustavu eVisitor razvrstani su prema obilježjima *Vrsta objekta* i *Podvrsta objekta*, a u skladu sa Zakonom o ugostiteljskoj djelatnosti¹ i pripadajućim važećim pravilnicima o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata². Pregled vrsta smještajnih objekata na području TZG Čazme koji su bili aktivni³ u periodu godina prikazan je u tablici 5.

Tablica 5. Vrste smještajnih objekata na području TZG Čazme u periodu 2019.-2024.

Grupa	Vrsta objekta (eVisitor)	Podvrsta objekta (eVisitor)
Objekti u domaćinstvu	Objekti u domaćinstvu	Sve podvrste
OPG	Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	Sve podvrste
Soba za iznajmljivanje	Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	Soba za iznajmljivanje
Prenočište	Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste - skupina kampovi)	Prenočište

Izvor: eVisitor

¹ NN 85/15, 121/16, 99/18, 25/19, 98/19, 32/20, 42/20 i 126/21

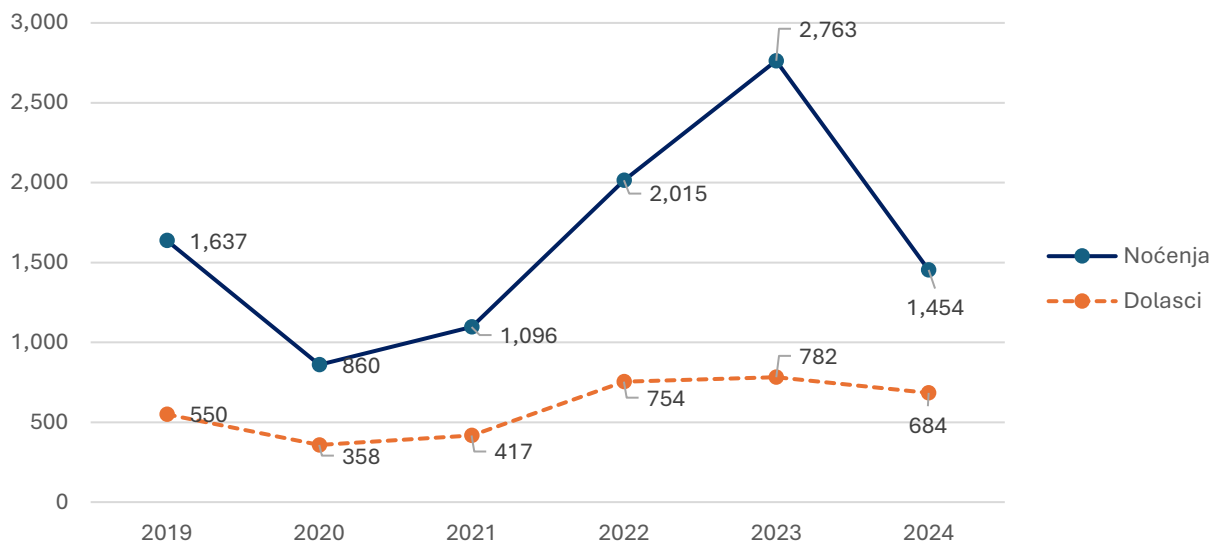
² Pravilnik o razvrstavanju, kategorizaciji i posebnim standardima ugostiteljskih objekata iz skupine Hoteli (NN 56/16), Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine Kampovi (NN 54/16), Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu (NN 9/16), Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu (NN 54/16) i Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji ugostiteljskih objekata iz skupine Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (NN 54/16)

³ Za potrebe ove analize smještajni objekt se smatra aktivnim u godini ako je registriran u sustavu eVisitor te ako je u promatranoj godini ostvario barem jedno noćenje.

Pregled turističkog prometa napravljen je za razdoblje 2019.-2024. godina. Premda su turistički rezultati u 2020. i 2021. godini pod utjecajem krize nastale kao posljedica pandemije uzrokovane virusom COVID-19, radi potpunosti analize ostavljeni su u skupu obrađenih podataka.

2.3.1. Turistički dolasci i noćenja

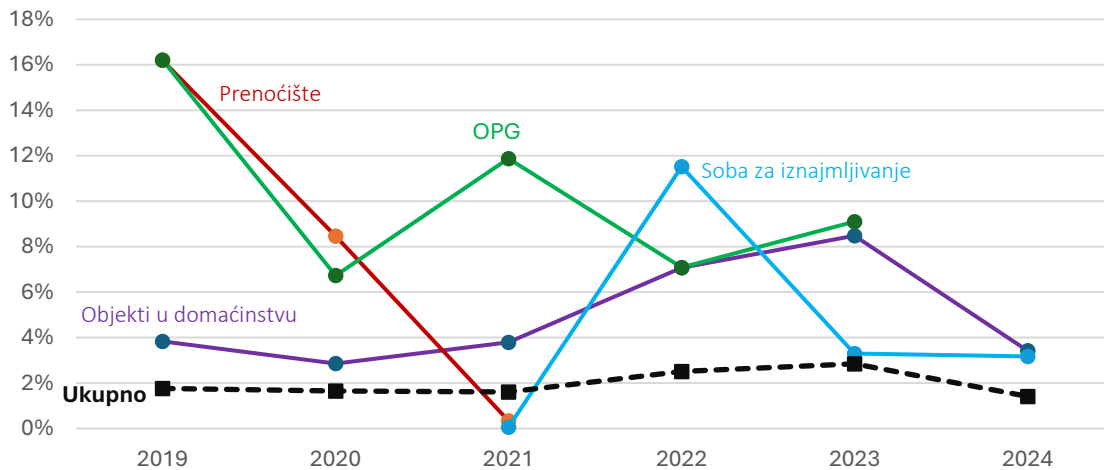
Broj noćenja i dolazaka na području TZG Čazme u razdoblju 2019.-2024. prikazan je na slici 4. Očekivano, najmanji broj noćenja i dolazaka je bio u 2020. godini, a u sljedeće tri godine je došlo do znatnog rasta broja noćenja i dolazaka.

Slika 4. Broj noćenja i dolazaka na području TZG Čazme u razdoblju 2019.-2024.

Izvor: eVisitor

U 2024. se broj noćenja jako smanjio u odnosu na 2023. godinu. Za dolaske vrijedi slična dinamika kao i za noćenja, s time da je u 2023. rast broja noćenja u odnosu na 2022. bio znatno veći od rasta broja dolazaka (rast broja noćenja za 37,1 %, a dolazaka za 3,7 %). Duljina boravka je u svim godinama, s izuzetkom 2023., varirala između 3,0 noćenja u 2019. i 2,1 noćenja u 2024. godini. U 2023. godini, duljina boravka je bila 3,5 noćenja.

Slika 5. Udio broja noćenja na području TZG Čazma u noćenjima u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, ukupno i prema vrstama smještaja.

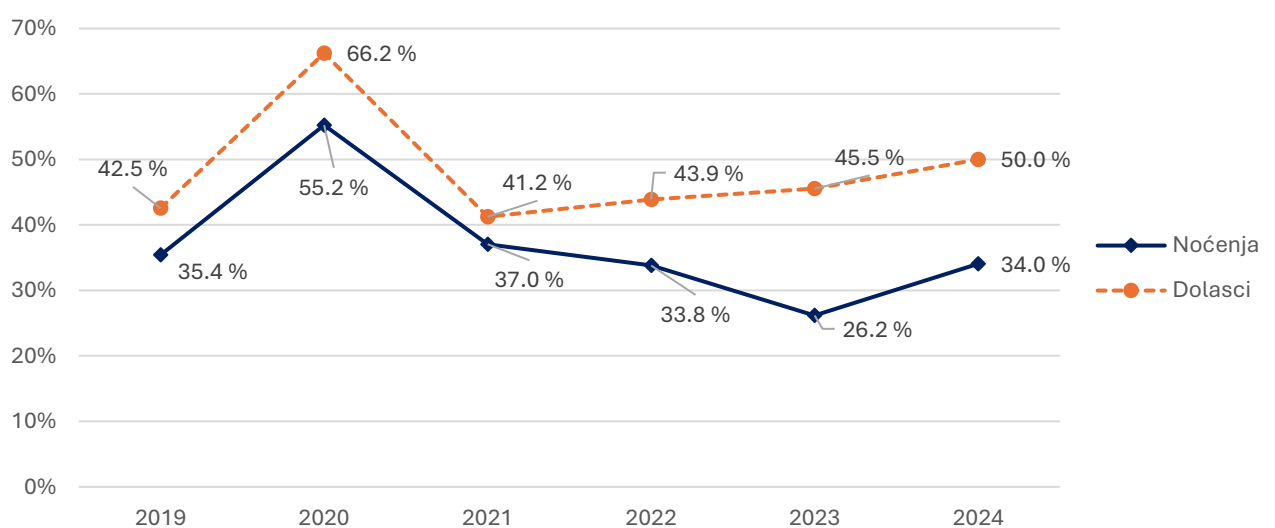
Izvor: eVisitor

U razdoblju od 2019. do 2024., na području TZG Čazma je ostvareno između 1,3 % i 2,8 % svih noćenja te između 2 % i 3 % svih dolazaka. U odnosu na ostatak Bjelovarsko-bilogorske županije, duljina boravka na području TZG Čazma je bila kraća, s izuzetkom 2023. godine. Gledano prema vrstama smještaja (sl. 5.), TZG Čazma ima najveći udio u noćenjima u OPG-u i Sobaama za iznajmljivanje, dok je udio noćenja u objektima u domaćinstvu varirao od 3 % u 2020. do 8 % u 2023. godini.

Najveći broj noćenja i dolazaka turista na području TZG Čazma ostvaren je u objektima u domaćinstvu. U 2019. je udio bio oko 60 %, a od onda je rastao da bi u 2024. dosegao 90,7 %.

2.3.2. Sezonalnost i tržišta

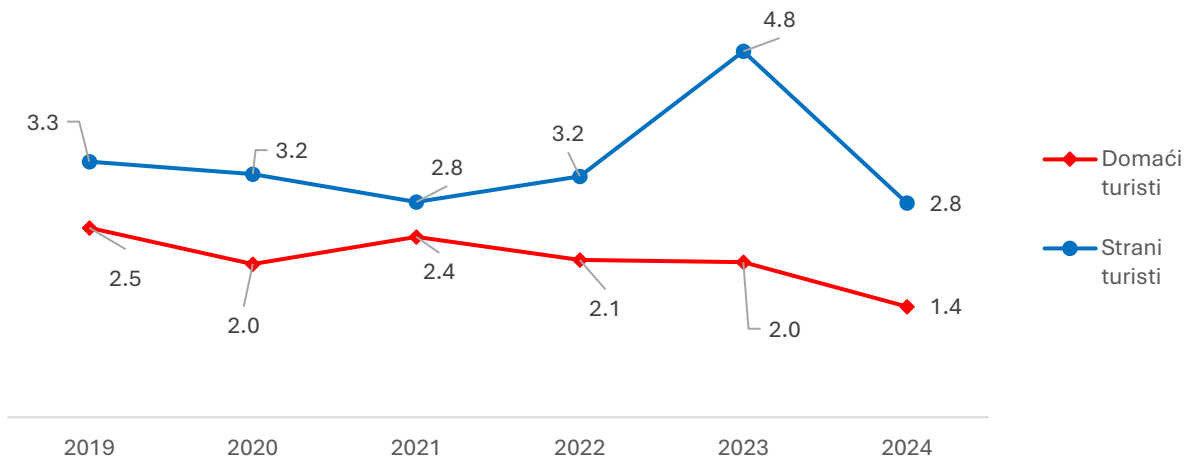
Na području TZG Čazme domaći turisti u pravilu ostvaruju oko trećine noćenja, dok je udio dolazaka oko 45 % (sl. 6.). Izuzetak je 2020. godina kada je udio dolazaka domaćih turista bio 66,2 %, a ostvarili su 55,2 % noćenja. U 2024. godini udio dolazaka domaćih turista je bio 50 %.

Slika 6. Udio noćenja i dolazaka domaćih turista u svim turističkim noćenjima u razdoblju 2019.-2024. na području TZG Čazme.

Izvor: eVisitor

Na slici 7. prikazana je duljina boravka domaćih i stranih turista u razdoblju 2019.-2024. Kako se može vidjeti na slici, strani turisti borave na području TZG Čazme dulje od domaćih. Razlika duljine boravka je nešto veća od jednog dana, a najveća je bila u 2023., kada je duljina boravka stranih turista bila za skoro tri dana dulja od duljine boravka domaćih turista. U 2024. je duljina boravka stranih turista u Čazmi bila za 1,4 dana dulja od duljine boravka domaćih turista.

Slika 7. Duljina boravka domaćih i stranih turista u razdoblju 2019.-2024. na području TZG Čazme.

Izvor: eVisitor

Najveći broj dolazaka⁴ u razdoblju 2019.-2024. ostvarili su turisti iz Hrvatske, Italije, Austrije, Njemačke, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Češke, Mađarske i Poljske. Prema broju noćenja u razdoblju 2019.-2024., najveći broj su ostvarili turisti iz Hrvatske, Njemačke, Italije, Austrije, Bosne i Hercegovine, Nizozemske, Slovenije, Poljske, Srbije i Rumunjske.

Tablica 6. Detaljni pregled noćenja i dolazaka turista na područje TZG Čazma u 2024. godini prema zemlji porijekla turista. Prikazani su podatci o noćenjima i dolascima, te duljini boravka i promjeni duljine boravka u odnosu na prethodnu godinu (Broj – broj noćenja/dolazaka, (%) – udio u ukupnom broju noćenja/dolazaka, Δ – promjena u odnosu na 2023. godinu).

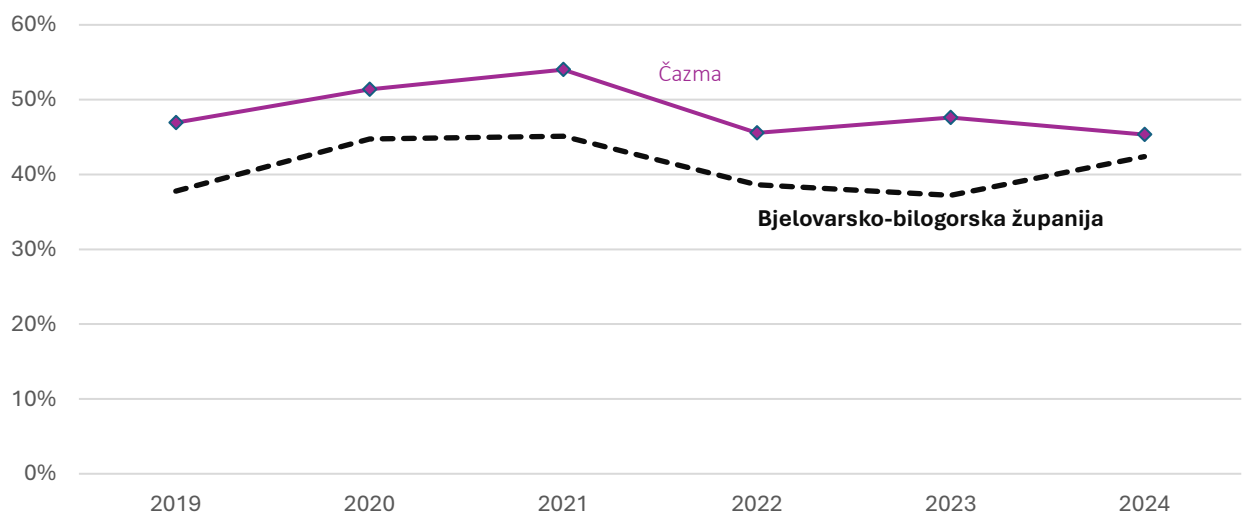
Država	Noćenja			Dolasci			Duljina boravka	Δ
	Broj	(%)	Δ	Broj	(%)	Δ		
1. Hrvatska	495	34,0%	-31,5%	342	50,0%	-3,9%	1,4	-0,6
2. Italija	244	16,8%	-19,7%	91	13,3%	-20,9%	2,7	0,0
3. Njemačka	197	13,5%	-72,7%	49	7,2%	-40,2%	4,0	-4,8
4. Slovenija	115	7,9%	-18,4%	50	7,3%	-16,7%	2,3	-0,1
5. BiH	60	4,1%	-85,6%	20	2,9%	-47,4%	3,0	-8,0
6. Poljska	54	3,7%	-58,8%	10	1,5%	-28,6%	5,4	-4,0
7. Rumunjska	50	3,4%	-39,8%	9	1,3%	-57,1%	5,6	1,6
8. Mađarska	42	2,9%	250,0%	14	2,0%	27,3%	3,0	1,9
9. Austrija	36	2,5%	63,6%	21	3,1%	61,5%	1,7	0,0
10. Srbija	22	1,5%	340,0%	14	2,0%	366,7%	1,6	-0,1

⁴ Nabrojano je prvih deset država prema ukupnom broju dolazaka turista od 2019. do 2024. godine. Analogan postupak je primijenjen i za prvih deset država prema broju noćenja.

Izvor: eVisitor

U tablici 6. je pregled noćenja, dolazaka i duljine boravka za turiste iz deset država s najvećim brojem noćenja u 2024. godini (ukupno 90,4 % svih noćenja i 90,6 % svih dolazaka). Poslije domaćih turista, najveći broj noćenja su ostvarili turisti iz Italije i Njemačke. Od ostalih zemalja, jedino su još turisti iz Slovenije ostvarili više od 100 noćenja.

Razdoblje u kojima se ostvaruje najveći broj noćenja⁵ na području TZG Čazma nije uvijek isto. Najčešće je riječ o razdoblju lipanj-rujan, ali 2022. godine je najviše noćenja ostvareno u razdoblju srpanj-listopad, a 2024. u razdoblju svibanj-kolovoz. Kao mjera sezonalnosti promatra se udjel ostvarenih noćenja u razdoblju s najvećim brojem noćenja u ukupnom broju ostvarenih noćenja u godini. Na slici 8. prikazana je usporedba sezonalnosti noćenja između TZG Čazme i Bjelovarsko-bilogorske županije. Iz slike se vidi da je sezonalnost na području TZG Čazme nešto veća u odnosu na sezonalnost u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji.

Slika 8. Usporedba sezonalnosti noćenja turista u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji i na području TZG Čazme u razdoblju 2019.-2024.

Izvor: eVisitor

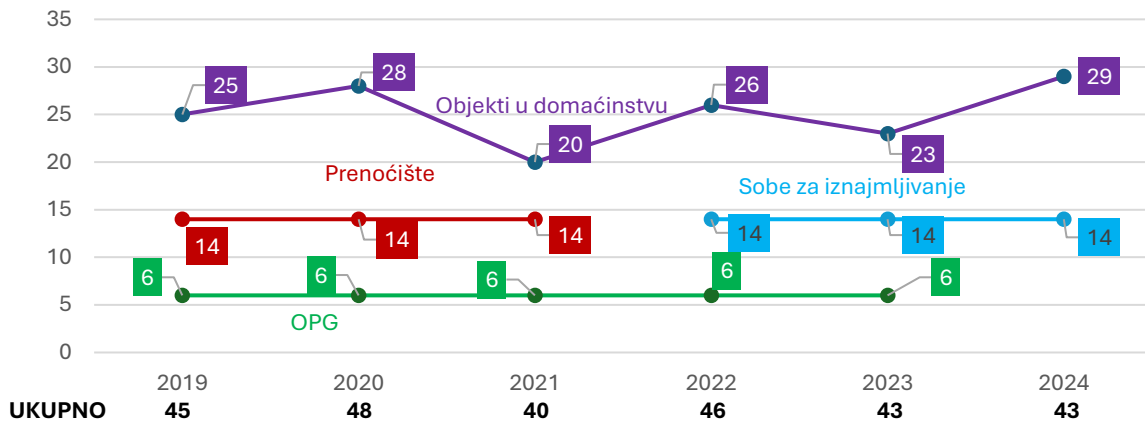
2.3.3. Smještajni kapaciteti

U ovom poglavlju napravljena je analiza komercijalnih smještajnih kapaciteta na području TZG Čazma temeljem podataka dostupnih iz sustava eVisitor. Analiza smještajne ponude temelji se na broju stalnih kreveta, odnosno ne uzimaju se obzir pomoćni kreveti. Također, u analizi se uzimaju u obzir samo aktivni objekti, tj. samo oni objekti koji su u godini ostvarili barem jedno noćenje⁶. Turistički kapaciteti se promatraju u razdoblju od 2019. do 2024. godine. Iz podataka sa slike 2.9. može se vidjeti da su kapaciteti cijelo vrijeme podjednaki s malim oscilacijama⁷.

⁵ Razdoblje s najvećim brojem noćenja se definira kao četiri uzastopna mjeseca u kojima je zajedno bilo najviše noćenja u godini.

⁶ Sustav eVisitor točno bilježi noćenja i dolaske, no problem predstavljaju kapaciteti, pogotovo u slučajevima kada dolazi do promjene vlasništva nad objektom i sl. U tom slučaju se isti objekt pojavljuje kao dva (ili više zapisa) u istoj kalendarskoj godini, broj noćenja i dolazaka je dobro izračunat, ali je moguće da se kapaciteti prikazuju dvostruko.

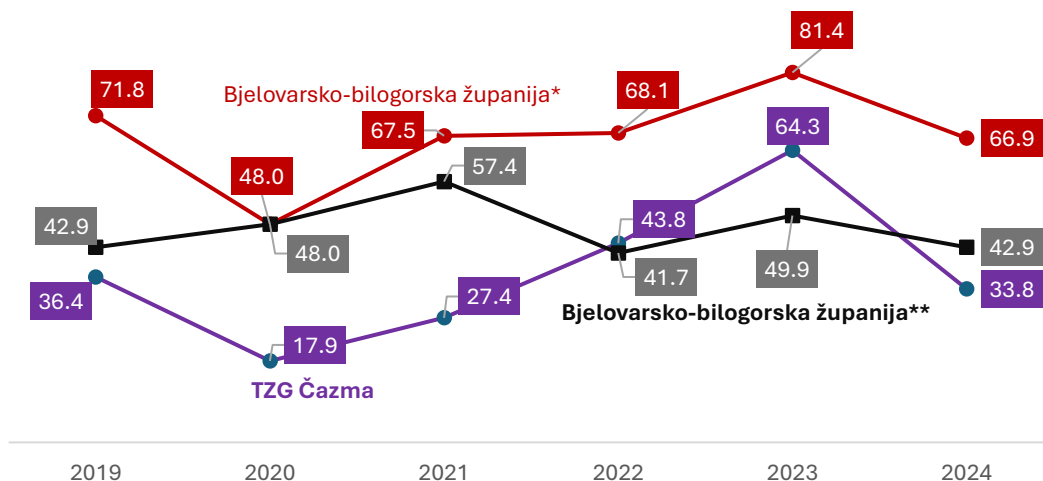
⁷ Objekt koji se u razdoblju 2019.–2021. vodio kao *Prenočište* je promijenio registraciju i od 2022. se vodi kao *Sobe za iznajmljivanje*. Sustav eVisitor spominje i lovački dom, ali u njemu nije registrirano noćenje u promatranom razdoblju. Također, u sustavu eVisitor je u 2024. godini registrirano nekoliko objekata vrste OPG, ali u nijednom nije registrirano noćenje.

Slika 9. Broj registriranih kreveta na području TZG Čazma prema vrstama smještajnih kapaciteta u razdoblju 2019.-2024. Na dnu slike prikazan je ukupan broj kreveta na području TZG Čazma.

Izvor: eVisitor

Iskorištenost kreveta, mjerena kao broj ostvarenih noćenja po krevetu na godišnjoj razini, najveća je bila u 2023. godini. Na slici 2.10. prikazana je iskorištenost kreveta u smještajnim kapacitetima na području TZG Čazme i ostalom dijelu Bjelovarsko-bilogorske županije.

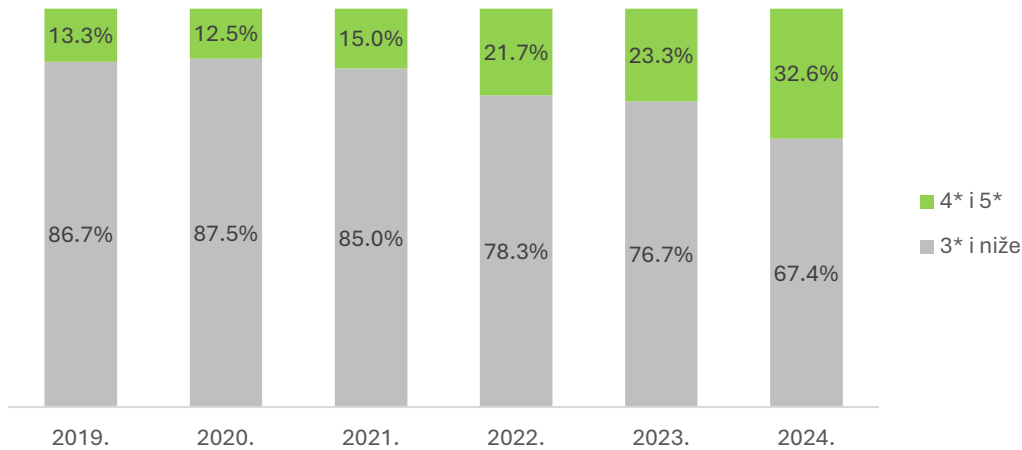

Slika 10. Usporedba iskorištenost kreveta u razdoblju 2019.-2024. na području TZG Čazme i ostatku Bjelovarsko-bilogorske županije. Napomena: oznaka Bjelovarsko-bilogorska županija* odnosi se na sve turističke kapacitete u ostatku Bjelovarsko-bilogorske županije, dok se oznaka Bjelovarsko-bilogorska županija** odnosi na sve turističke kapacitete osim hotela u ostatku županije.

Izvor: eVisitor

Kako se može vidjeti na slici 10., iskorištenost kreveta ponaša se po istom obrascu kao i broj noćenja: najmanja iskorištenost je bila u 2020. i 2021., a najveća u 2023. godini. U usporedbi s ostatkom Bjelovarsko-bilogorske županije, iskorištenost je manja ako se gledaju sve vrste kapaciteta, ali ako se izuzmu hoteli, u kojima je popunjenost značajno viša, može se uočiti da je, ako se izuzmu ekstremne godine, iskorištenost kreveta na području TZG Čazma usporediva s iskorištenosti kreveta na području ostatka županije. U 2024. godini je iskorištenost kreveta na području TZG Čazma bila devet dana manja u odnosu na ostatak Bjelovarsko-bilogorske županije, ali je u 2023. bila za 14,5 dana veća.

Na slici 11. prikazan je udjel kreveta više i visoke kategorije (4* i 5*) u smještajnim kapacitetima na području TZG Čazme. Udjel kreveta više i visoke kategorije je rastao tijekom cijelog razdoblja tako da danas kreveti više i visoke kategorije čine skoro trećinu ukupnih kapaciteta. U vrsti smještaja Objekti u domaćinstvu, udjel kreveta više i visoke kategorije (4* i 5*) u svim krevetima je na kraju 2024. iznosio skoro 50 %.

Slika 11. Udjel kreveta više i visoke kategorije (4* i 5*) u smještajnim kapacitetima na području TZG Čazme u razdoblju 2019.-2024.

2.4. Projekti u funkciji razvoja turizma

Grad Čazma aktivno razvija i priprema turističke projekte s ciljem povećanja prepoznatljivosti destinacije na tržištu. Projekti su usmjereni na poboljšanje kvalitete turističke ponude i infrastrukture, raznolikost sadržaja i jačanje lokalnog turizma. Na temelju prikupljenih informacija, razgovora s ključnim dionicima i provedenih analiza, izrađen je pregled projekata usmjerenih na razvoj kulturnih, rekreativnih i turističkih sadržaja (tab. 7.). Ova baza projektnih ideja predstavlja smjer budućeg razvoja turizma u Čazmi, uz naglasak na održivost.

Tablica 7. Projekti u provedbi i planirani projekti u turizmu ili podržavajućim sektorima

Projekt	Nositelj	Opis projekta	Razdoblje provedbe
Kamp odmoriste Vustje	ŠRD Štuka	Potrebna izrada osnovnog poslovnog plana i prateće idejno rješenje, koje predviđa kamp mjesta na visoko atraktivnim lokacijama i prostornu organizaciju ostalih sadržaja.	2024. – 2026.
Razvoj i unapređenje outdoor proizvoda	TZG Čazma	Postavljanje interaktivnog solarnog zaslona na kojemu će biti prezentirani svi sadržaji prirodne baštine, s naglaskom na interpretaciju biljnih i životinjskih vrsta lokaliteta Medjame.	2024.
Razvoj i unapređenje cikloturizma na području Grada Čazme	TZG Čazma	Snimanje postojećih biciklističkih ruta, trasiranje novih te označavanje staza s ažuriranim informacijama. Pločice s barkodovima na stazama omogućit će	2024.

		biciklistima pristup aplikaciji Cyclo Tour(ist), koja će biti nadograđena za Moslavinu. Postavljanje tri info table, a GPX tragovi bit će dostupni na mrežnim stranicama TZ Grada Čazme. Organizacije dviju biciklističke utrke za promociju cikloturizma.	
Kuća za odmor Salaj	Obitelj Salaj	Potrebno je izraditi detaljni poslovni plan (tržišni koncept, program sadržaja, plan ulaganja, financiranje, upravljanje, projekcije poslovanja i financijska ocjena) te prateće idejno rješenje.	2027. – 2029.
Učenički dom Čazma	Srednja škola Čazma	U tijeku je izrada projektne dokumentacije.	2024. – 2026.
Izletište Medjame - Vustje	Grad Čazma, TZ Grada Čazma i ŠRD Štuka	Potrebna izrada osnovnog poslovnog plana i prateće idejno rješenje, koje predviđa logičnu prostornu organizaciju svih sadržaja.	2024. – 2026.
Ozelenjivanje javnih površina	Grad Čazma	Proširenje zelenih površina kroz sadnju drvoreda te ozelenjivanje prostora dječjih igrališta, mjesta okupljanja, parkirališta i drugih područja. Sadnja 1052 stabla na području grada i prigradskih naselja.	2024. – 2025.
Izgradnja Kulturnog centra	Grad Čazma	Rekonstrukcija i dogradnja zgrade u središtu Čazme revitalizirat će kulturnu jezgru i omogućiti kvalitetnije slobodno vrijeme. Kulturni centar postat će prostor za manifestacije, edukacije, izložbe, nastupe i druge događaje, uz otvaranje novih radnih mjesta.	2024. – 2026.
Klimatske promjene i zelena tranzicija	Grad Čazma	Postavljanje stanice za mjerenje kvalitete zraka i buke gdje će se mjereni parametri projicirati u realnom vremenu na LED zaslon u centru grada.	2024. -
Pametna i održiva rješenja u prometnom sustavu	Grad Čazma	Uvođenje kamera na sedam lokacija u Gradu, koje će omogućiti online praćenje prometa, smanjenje prometne gužve i skratiti vrijeme za potragom počinitelja u prometnim prekršajima.	2024. -

2.5. Analiza eksternog okruženja

2.5.1. Pregled trendova odgovornog i održivog turizma

Doba u kojem živimo obilježeno je intenzivnim promjenama na globalnoj razini, pri čemu ključnu ulogu igraju tehnološki razvoj i klimatske promjene. Tehnološki napredak, iako donosi mnogobrojne koristi, nerijetko je u sjeni sve izraženijih izazova vezanih uz klimatske promjene koje značajno utječu na okoliš, društva i gospodarstva diljem svijeta. U tom kontekstu turizam se suočava s nužnošću prilagodbe novim okolnostima, čime se naglašava važnost odgovornog i održivog pristupa razvoju ovog sektora.

Turizam, kao jedan od najvažnijih globalnih gospodarskih sektora, bilježi snažan rast, što donosi brojne koristi poput povećanja zaposlenosti i ekonomskog razvoja. No, istovremeno se povećavaju pritisci na prirodne resurse i lokalne zajednice. Ovo postavlja pitanje kako osigurati održivi razvoj turizma koji će biti u ravnoteži s potrebama okoliša i društva.

Odgovor leži u sveobuhvatnim pristupima koji uzimaju u obzir kako koristi, tako i troškove turizma. Novi sustavi pokazatelja, poput satelitskog računa održivosti turizma, omogućuju praćenje učinaka turizma ne samo u ekonomskom smislu, već i u odnosu na njegov utjecaj na okoliš i društvo. Na temelju ovih podataka mogu se donositi informirane politike koje potiču održivost.

Ključni trendovi u turizmu sve više se oslanjaju na zelenu tranziciju i koncept *degrowtha*, odnosno razvoja koji stavlja naglasak na kvalitetu umjesto na kvantitativni rast. Također, fokus je na prilagodbi klimatskim promjenama i očuvanju prirodnih resursa, što je postalo centralno u strateškim dokumentima, poput Strategije razvoja održivog turizma Republike Hrvatske do 2030. godine.

Na regionalnoj razini, važnost prilagodbe ovim trendovima prepoznata je kroz strateške smjernice koje teže razvoju specifičnih oblika turizma u skladu s načelima održivosti. Očuvani prirodni resursi, kulturna baština i potencijal za razvoj aktivnosti u prirodi pružaju solidnu osnovu za održivi razvoj turizma, što donosi koristi lokalnom stanovništvu i doprinosi očuvanju okoliša.

Turistička potražnja u Čazmi, kao i drugdje, podložna je dinamičnim promjenama koje reflektiraju šire društvene, tehnološke i ekonomske trendove. Promjene u navikama, željama i potrebama potrošača zahtijevaju od destinacija da kontinuirano prilagođavaju svoju ponudu kako bi zadovoljile rastuća očekivanja i preferencije posjetitelja. Specifični trendovi koji oblikuju turističke proizvode Čazme uključuju sljedeće:

Rast svijesti o zdravlju i zdravom načinu života. Sve veći naglasak na zdravlju i prevenciji bolesti potiče potražnju za sadržajima koji omogućuju opuštanje, mir i ravnotežu. Čazma, sa svojim prirodnim resursima, ima potencijal za razvoj ponude koja uključuje:

- Aktivnosti u prirodi: šetnice, biciklističke rute i aktivnosti poput nordijskog hodanja.
- Lokalna eno-gastronomija: jela pripremljena od sezonskih namirnica lokalnih proizvođača, kao i tematske manifestacije poput sajмова zdrave hrane.

Potreba za ravnotežom i odmakom od svakodnevnog stresa. Suvremeni posjetitelji traže prostore koji omogućuju povratak unutarnjeg mira i energije. Čazma, kao destinacija s bogatim prirodnim i ruralnim krajolikom, ima priliku ponuditi:

- Smještaj s naglaskom na mir i autentičnost, poput kuća za odmor u zelenom okruženju.
- Programi digitalnog *detoxa*: aktivnosti bez korištenja tehnologije kako bi gosti mogli potpuno uživati u prirodnom okruženju.

Potruga za novim i autentičnim destinacijama. Posljednjih godina sve više turista traži destinacije koje nude jedinstvene priče i iskustva. Čazma, sa svojim prirodnim i kulturnim resursima, može se pozicionirati kao destinacija koja zadovoljava ove potrebe kroz:

- Promociju povijesne baštine i kulturnih manifestacija.
- Razvoj lokalnih priča i legendi u turističku ponudu.

Zaključno, dugoročni uspjeh u turizmu ovisi o ravnoteži između razvoja i očuvanja. Praćenjem suvremenih trendova i njihovim prilagođavanjem specifičnim potrebama i potencijalima regije moguće je ostvariti napredak u smjeru održivosti, čime se osigurava bolje sutra za sve dionike – od lokalnih zajednica do posjetitelja.

2.5.2. Analiza i procjena konkurentnosti

Kao primjeri dobre prakse izabrane su tri destinacije obilježja koja se mogu povezati s resursima na području Čazme, od kojih svaka pokušava razviti posebnu 'turističku priču' temeljeći ju na svojim jedinstvenim obilježjima. Destinacije se u velikom dijelu oslanjaju na razvoj kulturnog turizma, razvijaju širok spektar različitih manifestacija, te se oslanjaju na prirodno okruženje i blizinu većih emitivnih tržišta. To su: Samobor, Novo Mesto i Duga Resa. Grad Čazma s navedenim gradovima dijeli ambijentalna obilježja u smislu očuvanih malih povijesnih središta, kao i blizine velikih emitivnih gradova.

SAMOBOR	
Broj stanovnika	37.435 (2021. g.)
Broj noćenja	11.278 (2023. g.)
Glavne atrakcije	<ul style="list-style-type: none"> - Samoborski fašnik - Stari grad Samobor - Vlak Samoborček - Muzej Samobora - Samoborsko šetalište - Grgosova špilja - Ambijentalna stara gradska jezgra
Smještaj i ugostiteljstvo	<p>Raznolika ponuda smještaja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tri hotela - hostel - privatni smještaj (kuće za odmor, apartmani, prenočišta) - dva kampa - dva planinarska doma <p>Bogata enogastronomska ponuda:</p> <ul style="list-style-type: none"> - restorani s dugom tradicijom (npr. Krčma Gabreku 1929.) - brojna izletišta s kušaonicama (proizvođači vina, bermeta, rakija) - kavane i slastičarnice s poznatim slasticama (kremšnite) - prepoznatljivi gastronomski proizvodi: samoborska kremšnita, bermet i muštarda, Rudarska greblica
Manifestacije	<ul style="list-style-type: none"> - Samoborski fašnik - Bitka kod Samobora 1441. - Samoborski proljetni sajam - Samoborska salamijada - Dani rudarske greblice - Ljeto u Samoboru - Cufus Street Art Festival i drugi

Turistički proizvodi	<ul style="list-style-type: none"> - manifestacije i događanja - bogata gastronomija - mnoštvo rekreativnih aktivnosti u okruženju
Okruženje	<ul style="list-style-type: none"> - pješačke i planinarske staze: Samoborsko gorje - vinske ceste - veći broj izletišta s tradicijskom gastronomskom ponudom (farme, kušaonice i sl.)
Promocija	<ul style="list-style-type: none"> - atraktivna web stranica s mnoštvom informacija www.samobor.hr/visit

NOVO MESTO (Slovenija)

Broj stanovnika	- 38.190 (2023. g.)
Broj noćenja	- 33.247 (2023. g.)
Glavne atrakcije	<ul style="list-style-type: none"> - Centar starog grada - Arheološko nalazište - Dvorac - Muzej - Kulturni centar Janez Trdina
Smještaj i ugostiteljstvo	<ul style="list-style-type: none"> - raznolika ponuda smještaja: hoteli, privatni smještaj (vinogradi), turističke farme, hostel, hotel u termama - organizirana mjesta za smještaj kampera - u ugostiteljstvu naglasak na jedinstvenom vinu 'Cviček'; krajolik brežuljaka koje prekrivaju stotine malih vinograda
Manifestacije	<ul style="list-style-type: none"> - Dani kulture - Uskrsno i Božićno pješačenje - Glazbeni festival '<i>I am the music, I am the town</i>' - '<i>Pop up</i>' vinski festival - Petkanje u Novom Mestu (kulinarsko događanje) - '<i>I am going home to Novo Mesto</i>' (za studente)
Turistički proizvodi	<ul style="list-style-type: none"> - kulturni turizam: turizam baštine - enogastronomski turizam - aktivni odmor u prirodi
Okruženje	<ul style="list-style-type: none"> - Gorjanci: očuvani zeleni okoliš sa šumama i mnoštvom staza za hodanje (izvori vode, slikovitost krajolika, legende) - Trška Gora: vinska regija, staze za pješačenje s naglaskom na slikovitost vinskih predjela - rijeka Krka: aktivnosti na vodi, odmaranje, mlinovi i pilane, mostovi
Promocija	- ' <i>Metrolopa Dolenjske</i> '

	- Turističko informativni centar u centru mjesta pruža informacije i savjetuje goste oko atrakcija i obilaska grada
DUGA RESA	
Broj stanovnika	- 10.212 (2021. g.)
Broj noćenja	- 79.547
Glavne atrakcije	- Mrežnica - Brdo Vinica sa šetalištem Tušmer
Smještaj i ugostiteljstvo	- Raznolika ponuda manjih hotela, kampova, motela te apartmana - Veći broj kuća za odmor visoke kvalitete - Eko-kamp
Manifestacije	- Događanja fokusirana na prirodne vrijednosti, outdoor aktivnosti, kao i na kulturnu baštinu
Turistički proizvodi	- Outdoor aktivnost na vodi: kajak, kanu, plivanje, kupališta
Okruženje	- Barilović, Tounj, Bosiljevo... dvorci i njihova valorizacija - Karlovac – raznoliki sadržaji povezani s manifestacijama, kulturom i rijekama
Promocija	- U suradnji s JLS-ovima u okruženju, destinacija Četiri rijeke (apostrofira se prirodna baština) - https://tzp4rijeke.hr/hr

Navedeni primjeri dobre prakse upućuju na određene zaključke vezane uz razvoj turističke ponude. Naime, iako je riječ o manjim gradovima, vidljiv je širok raspon mogućnosti za goste i brojne inovativne aktivnosti koje ovi gradovi razvijaju. Fokus je na prezentaciji posebitosti kroz inovativne manifestacije i događanja zvučnih imena, kvalitetnu promociju i informiranost gostiju. Također je vidljivo kako su gostima na raspolaganju različiti oblici smještaja prilagođeni širokoj paleti ciljnih tržišta. Konačno, svi ti sadržaji istovremeno obogaćuju i život lokalnog stanovništva. Posebno je ističe važnost integracije s bližom i širom okolicom i zajednički rad na turističkim sadržajima, čime se dodatno podiže atraktivnost ovih destinacija.

2.5.3. Analiza stanja digitalizacije i komunikacijskih aktivnosti

Digitalizacija

Današnji svijet obilježava snažna digitalna povezanost i tehnološki napredak koji transformiraju mnoge sektore, uključujući turizam. Digitalna rješenja pružaju nove prilike za promociju, unapređenje iskustava posjetitelja te veću dostupnost turističkih usluga. Grad Čazma, sa svojom povijesnom i prirodnom baštinom, može iskoristiti digitalne alate za stvaranje atraktivnijih sadržaja. Interaktivne aplikacije, virtualne ture i digitalne platforme omogućuju posjetiteljima bolje upoznavanje s destinacijom, dok istovremeno olakšavaju promociju i povećavaju dostupnost turističkih informacija.

Digitalna tehnologija može unaprijediti turističku ponudu Čazme na nekoliko ključnih načina:

- Povezivanje baštine s tehnologijom: Stvaranje digitalnih vodiča, interaktivnih karata i virtualnih tura povećava privlačnost kulturnih i prirodnih znamenitosti.
- Korištenje IKT platformi: Olakšava informiranje posjetitelja, usmjeravanje kretanja i promoviranje održivih praksi.
- Inovacije u prezentaciji: Virtualna stvarnost i *storytelling* mogu obogatiti doživljaj muzeja, zaštićenih područja i lokalne gastronomije.

Kao dio šire digitalne strategije, Grad Čazma može unaprijediti svoju infrastrukturu putem razvoja širokopolasnog interneta, koji omogućuje bolju povezanost za lokalno stanovništvo i turiste. Nadalje, moguće je uvođenje besplatnih WiFi zona na ključnim lokacijama. Primjene online rezervacijskih sustava i digitalnih asistenata za personalizaciju turističkog iskustva.

Daljnje ulaganje u digitalne kompetencije i suradnju s dionicima omogućit će jačanje turističkog sektora, smanjenje sezonalnosti i privlačenje novih posjetitelja. Uspješna digitalna tranzicija Čazme može biti uzor za druge lokalne zajednice.

Digitalna transformacija stvara temelje za održivi razvoj, promociju baštine i privlačenje suvremenih turista. Grad Čazma, integrirajući tehnologiju u turizam, može dodatno osnažiti svoj identitet i pozicionirati se kao moderna i inovativna destinacija.

Komunikacijske aktivnosti

Turistička zajednica grada Čazme nositelj je turističke promocije, odnosno, komunikacijskih aktivnosti usmjerenih prema turističkom tržištu i internoj javnosti na području grada.

Budžet: prema Godišnjem programu rada i financijskom planu TZ Čazme za 2024. godinu planirani ukupni prihodi iznose 166.400,00 eura, od čega najveći dio (čak 66,1 %) čine prihodi od proračuna grada Čazme za ostvarenje programskih aktivnosti i za funkcioniranje turističkog ureda. Potom slijede prihodi od sustava turističkih zajednica iz Fonda za turistički nedovoljno razvijena područja i kontinent koji dodjeljuje HTZ te regionalna turistička zajednica prema lokalnoj turističkoj zajednici (15,6 %). Izvorni prihodi u 2024. godini su 15.400,00 eura (9,3 %). Planirani višak iz prethodne godine planiran je u iznosu od 15.000,00 eura.

Kad je riječ o rashodima, najveći dio budžeta otpada na razvoj turističkih proizvoda (47,0 %, odnosno 77.700,00 eura), od čega većina otpada na potporu turističkim događanjima (manifestacijama) (83,7 %). Za administrativne poslove odvaja se 58.700,00 eura (35,5 %), a za aktivnosti komunikacije i oglašavanja 13.300,00 eura (8 %) te za istraživanje i strateško planiranje 12.400,00 eura (7,5 %). Za destinacijski menadžment izdvaja se nešto manje od 2 %, a za članstva u strukovnim destinacijama tek 0,1 %.

Web stranica (<https://www.tz-cazma.hr/>): informacije na stranici organizirane su u pet glavnih izbornika: 'Doživi', 'Otkrij', 'Smještaj', 'Događanja' te 'Informacije'. U izborniku 'Doživi' prikazuju se aktivnosti u prirodi (hodanje i trčanje, planinarenje, biciklizam i kupanje u Bio bazenu) te rekreacijski sport (supermaraton, sportsko-ribolovni centar te sportska dvorana). Izbornik 'Otkrij' prikazuje glavne atrakcije i turističke proizvode, zanimljivosti iz Čazme te eno-gastronomsku ponudu. Posebno su istaknute manifestacije koje su predstavljene javnosti kronološki i ažurno u izborniku 'Događanja', uz opise i osnovne informacije o svakom događaju. U dijelu 'Informacije' dostupni su osnovni podaci o

destinaciji, kontaktima i položaju Turističke zajednice Čazme. Također je omogućen pristup medijima (logotipi i fotografije) te relevantnim dokumentima Turističke zajednice.

Ono što se posebno izdvaja na stranici jest mogućnost virtualne ture po gradu Čazmi i njegovim glavnim atrakcijama, odnosno pregled Čazme u 360° panorami. Nudi se pregled grada iz ptičje perspektive i virtualna „šetnja“ glavnim turističkim točkama (centar, Medjame, bio-kupalište, Vustje, dolina Česme). Ova inovativna prezentacija omogućuje korisnicima da na jedinstven način dožive grad, steknu bolji dojam o lokacijama prije posjeta te unaprijed isplaniraju svoj boravak, čime se povećava privlačnost destinacije i potiče interes za dolazak.

Svakako treba istaknuti da su na prvom mjestu informacije namijenjene gostima, ali se među njima mogu pronaći sadržaji koji su namijenjeni za upućenije posjetitelje stranice (dionike) – npr. u izborniku 'Dokumenti' se nalaze informacije o javnim pozivima za zakup prodajnih mjesta za Dane grada Čazme.

Iako stranica nudi pristupačan pregled i intuitivnu navigaciju, primjećuje se nedostatak multimedijalnog sadržaja za turiste, poput brošura, vodiča i interaktivnih materijala. Ovi alati bili bi izuzetno korisni posjetiteljima za bolje planiranje i informiranje o Čazmi. Stoga bi jedan od prioriteta u budućnosti trebalo biti dodavanje ovakvog tipa sadržaja na stranicu. Također, nedostaje mogućnost pregleda stranice na engleskom jeziku, što bi značajno poboljšalo doseg stranice i omogućilo lakšu komunikaciju s međunarodnim posjetiteljima. Preporučuje se i uvođenje funkcionalne tražilice s mogućnošću pretraživanja sadržaja putem ključnih riječi. Ova značajka omogućila bi posjetiteljima brži i jednostavniji pristup željenim informacijama, čime bi se značajno poboljšalo korisničko iskustvo na web stranici.

Promocija na društvenim mrežama: Aktivna prisutnost na društvenim mrežama ključna je za promociju turističke ponude i izravnu komunikaciju s posjetiteljima. Turistička zajednica grada Čazme trenutno je prisutna na Facebooku i Instagramu. Facebook stranica pod nazivom 'Turistička zajednica grada Čazme' broji 2,7 tisuća pratitelja. Na stranici se redovito objavljuju aktualnosti vezane uz turističku ponudu, najave manifestacija, informacije o događanjima te aktivnosti Turističke zajednice. Uz Facebook, Turistička zajednica aktivna je i na Instagramu pod profilom 'TZ Grada Čazme', koji trenutno prati 260 korisnika. Ova vizualna platforma igra važnu ulogu u promociji atraktivnih fotografija i videozapisa koji potencijalnim posjetiteljima pružaju dojam destinacije i potiču ih na dolazak. Kontinuirano unapređenje sadržaja i interakcije s pratiteljima na obje platforme može dodatno doprinijeti povećanju vidljivosti i privlačenju novih posjetitelja.

2.5.4. Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji

Razvoj turizma u Gradu Čazmi, kao dijelu Bjelovarsko-bilogorske županije, ovisi o kvalitetnoj organiziranosti i dostupnosti različitih usluga koje zadovoljavaju kako potrebe lokalnog stanovništva, tako i turista. Grad Čazma, smješten u središnjem dijelu županije, ima potencijal za daljnji razvoj turističkih resursa, no kako bi postigao konkurentnost, nužno je uskladiti ponudu sa specifičnim potrebama turističkog tržišta. Ovdje se pruža analiza ključnih usluga koje čine osnovu turističkog iskustva.

Osnovne uslužne djelatnosti

U Čazmi, kao i u većem dijelu županije, osnovne uslužne djelatnosti usmjerene su na svakodnevne potrebe domaćih stanovnika, ali i na zadovoljavanje osnovnih potreba turista. Iako postoje manji lokalni trgovinski objekti, tržnice s lokalnim proizvodima i ugostiteljski objekti, broj specijaliziranih restorana i kafića u ponudi s lokalnim specijalitetima još uvijek je ograničen. Osim toga, iako postoji nekoliko

zanimljivih objekata koji nude autohtone proizvode, poput Ranča Letec s ekološkim proizvodima, ponuda još uvijek nije široka i raznolika u odnosu na rastuće turističke zahtjeve. S druge strane, u Čazmi se nalaze i obrtničke usluge, poput frizerskih i kozmetičkih salona, te servisi za vozila i bicikle, koji mogu biti od pomoći posjetiteljima koji se odluče na duži boravak.

Zdravstvene usluge

Zdravstvene usluge u Čazmi su na razini potrebnoj za zadovoljenje osnovnih potreba stanovništva, no postoji potreba za poboljšanjem pristupa zdravstvenoj skrbi, osobito u ruralnim dijelovima. Dom zdravlja u Čazmi omogućava osnovnu zdravstvenu zaštitu, no specijalizirane usluge nisu dovoljno razvijene, zbog čega posjetitelji, osobito oni s posebnim zdravstvenim potrebama, često moraju putovati do Bjelovara ili Daruvara. Iako zdravstveni sustav u urbanim područjima pruža bolje usluge, posebno specijalističke, ruralna područja, uključujući Čazmu, suočavaju se s ograničenjima, što može predstavljati izazov za turizam. Turistička medicina tek je u fazi razvoja, a takve usluge još uvijek nisu široko dostupne.

Vjerske i kulturne institucije

Grad Čazma ima brojne crkve i vjerske zajednice koje pružaju duhovnu podršku i organiziraju događanja koja su često uključena i u turističke itinerare. Kulturne ustanove u Čazmi, kao što su muzej i manja kulturna središta, nude osnovne kulturne sadržaj. Župna crkva trenutno se nalazi u procesu obnove, baš kao i Gradsku muzej u Čazmi, te će završetkom radova postati dostupniji i turistima.

Obrazovne i sportske ustanove

Obrazovne institucije u Čazmi, kao i u većem dijelu županije, pružaju dobru infrastrukturu za obrazovanje, no za potrebe turizma bitnije su sportske ustanove. Grad nudi osnovne sportske sadržaje, poput igrališta i biciklističkih staza, što je korisno za rekreacijske aktivnosti turista. Međutim, dostupnost specijaliziranih sportskih objekata, poput bazena ili dvorana, je ograničena, uz velike pomake kroz uređenje Biološkog kupališta, Vustja i Medjama.

Financijske, poštanske i platne usluge

Za turiste, pristup osnovnim financijskim uslugama od izuzetne je važnosti. U Čazmi se nalaze banke i mjenjačnice koje omogućuju osnovne financijske usluge, dok su poštanske usluge i platni sustavi uglavnom dostupni. Međutim, ruralna područja i manji gradovi imaju ograničen pristup tim uslugama, što može predstavljati prepreku za turiste koji putuju izvan urbanih centara.

Opremljenost i uređenost javnih prostora

Jedan od pozitivnih aspekata Grada Čazme je visoka kvaliteta uređenja javnih prostora. Parkovi, dječja igrališta i drugi javni prostori dobro su održavani, što doprinosi općem dojmu o destinaciji. Uređenost tih prostora stvara ugodan ambijent za posjetitelje i stanovnike, a istovremeno je indikator predanosti lokalnih vlasti očuvanju kvalitete života u zajednici.

Javne službe i žurne službe

Javne i žurne službe u Čazmi funkcioniraju na solidnoj razini, no u slučaju većih kriznih situacija, ruralna područja, mogu se suočiti s izazovima u brzini reakcije. Policija, vatrogasne službe i službe spašavanja pružaju dobru sigurnost za posjetitelje, ali u manjim mjestima njihova dostupnost može biti ograničena. Dobar sustav za upravljanje otpadom i očuvanje okoliša također doprinosi održivosti turizma u Čazmi.

3. RESURSNA OSNOVA

3.1. Definiranje i vrednovanje atrakcija za razvoj proizvoda

Resursna osnova destinacije čini skup turističkih atrakcija i infrastrukture koja je neophodna za razvoj potencijalnog turističkog područja. Kvaliteta turističke resursno-atraksijske osnove ključna je za daljnji razvoj turizma na području Grada Čazme, jer predstavlja ne samo osnovu za kreiranje turističke ponude, već i moguća ograničenja. Stoga, temeljita analiza i objektivna valorizacija ovih resursa nužna je kako bi se utvrdio stvarni tržišni potencijal, a na temelju toga osmislio učinkovit Plan upravljanja

Za analizu resursno-atraksijske osnove grada Čazme korišteni su različiti izvori podataka, uključujući službene registre zaštićenih prirodnih i kulturnih dobara, povijesne izvore te intervjuje. Prikupljene informacije dodatno su provjerene terenskim obilaskom područja, koji su obavili stručnjaci iz Instituta za turizam. Ovaj postupak omogućio je detaljnu sistematizaciju svih resursa te procjenu njihovog tržišnog potencijala.

Sistematizacija turističke resursno-atraksijske osnove na području grada Čazme provedena je prema metodi funkcionalne klasifikacije koju je razvio Kušen (2002), uzimajući u obzir ključne čimbenike koji mogu oblikovati turističku ponudu, uz isključivanje kategorija u kojima grad Čazma nema relevantnih atrakcija. Na temelju ove klasifikacije, resursi i atrakcije Čazme podijeljeni su u sljedeće kategorije:

- Geološke značajke
- Vodni resursi
- Biljni svijet
- Životinjski svijet
- Zaštićena prirodna baština
- Zaštićena kulturno-povijesna baština
- Kulturna baština života i rada
- Znamenite osobe i povijesni događaji
- Manifestacije i događanja
- Kulturne i vjerske ustanove
- Sportsko-rekreacijski objekti i tereni
- Turističke staze, putovi i ceste

Radi grupiranja sličnih atrakcija u daljnjem tekstu se atrakcije sagledavaju kroz tri temeljne kategorije:

- Prirodna baština
- Antropogena baština
- Manifestacije i turistička infrastruktura

Primjena ove funkcionalne klasifikacije omogućila je temeljito sagledavanje svih relevantnih elemenata prirodne i kulturne baštine koji mogu doprinijeti turističkom razvoju grada Čazme. Osmišljena lista koristi se kao vodič u daljnjoj izradi Plana upravljanja, kako bi se prepoznali projekti utemeljeni na postojećim resursima.

Za inicijalni razvoj turizma najbitnije su turističke atrakcije, realne i potencijalne. Upravo struktura i intenzitet privlačnosti atrakcija određuju moguću strukturu turističkog destinacijskog proizvoda i njegov mogući imidž na turističkom tržištu. Pritom se proces mora sastojati od prepoznavanja svih turističkih

atrakcija koje postoje na određenom području, od onih koje već imaju svoju turističku funkciju (spremne – realne), do onih koje se tek prepoznaju kao takve (nespremljene – potencijalne).

Za potrebe Plana upravljanja grada Čazme prikupljeni su i obrađeni dostupni podaci o ključnim turističkim atrakcijama, pri čemu su turističke atrakcije valorizirane na temelju trenutnog značaja:

- Međunarodnog značaja (M)
- Nacionalnog značaja (N)
- Regionalnog značaja (R) i
- Lokalnog značaja (L).

Osim navedenog, razlikuje se i njihova spremnost za turističko korištenje (razina turističke dostupnosti – fizička i virtualna dostupnost, interpretacija, edukacija, dio turističkog proizvoda):

- Spremne (S)
- Djelomično spremne (DS)
- Nespremne (NS).

Analizom dokumenata (PPUG, Razvojna strategija, turističke brošure i internet stranica Turističke zajednice Grada Čazme, TZ BBŽ), kartografskom analizom te terenskim obilaskom ustanovljeno je da je resursna osnova Čazme raznovrsna i time predstavlja izvrsnu bazu za daljnji razvoj turizma, s naglaskom na prirodnu baštinu, manifestacije, te rekreativne sadržaje.

3.2. Prirodna baština

Premda je površina Grada Čazme relativno mala, područje obiluje prirodnim resursima, od doline rijeke Česme, do obronaka Moslavačke gore, što doprinosi dinamici reljefa, kao i hidrološkoj zanimljivosti područja. Značajne dijelove Grada Čazme zauzimaju zaštićena područja ili područja ekološke mreže (Natura 2000). Od ukupnih 240 četvornih kilometara ove jedinice lokalne samouprave, skoro 30 km² ili 12,2 % pokriva sjeverni dio zaštićenog područja Regionalnog parka Moslavačka gora. Park se prostire kroz jugozapadni dio Bjelovarsko-bilogorske i sjeveroistočni dio Sisačko-moslavačke županije i ukupna mu je površina oko 151 km². Uredbom Vlade Republike Hrvatske, ovo područje je 2011. godine proglašeno regionalnim parkom zbog svoje krajobrazne, geološke i biološke raznolikosti te bogate kulturno-povijesne i tradicijske baštine.

Ribnjak Dubrava, Ribnjaci Siščani i Blatnica (Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove) te Ribnjaci uz Česmu (Područja očuvanja značajna za ptice), dijelovi su ekološke mreže koji unutar Grada Čazme pokrivaju nešto manje do 48 km², odnosno 19,9 % njegovog teritorija. Navedeni ribnjaci važni su zbog 55 vrsta ptica na europskoj razini, ali i drugih vrsta organizama kao što su vidre, određene vrste žaba, kukaca te biljaka.

Područje Ribnjaka uz Česmu prostire se do samog središta naselja Čazma, a odmah uz njega mogu se dodatno izdvojiti i naglasiti važnost dviju atrakcija: Interpretacijski centar Medjame i Sportsko-ribolovni rekreacijski centar Vustje. Na lokalitetu Medjame sagrađena je povišena drvena šetnica duljine dva kilometra, koja posjetiteljima nudi šetnju među krošnjama, nad močvarnim ambijentom u kojem se mogu susresti brojne ptice močvarice i vodozemci. Za potrebe sportskih i društvenih aktivnosti ili obiteljskih druženja i izleta, u neposrednoj blizini Medjama nalazi se Vustje. Uređenjem struktura, staza,

igrališta, promatračnice i drugih elemenata, nastoji se upoznati posjetitelje s važnošću obližnjeg prirodnog okruženja i bioraznolikosti te objediniti tu svijest s ribolovnim aktivnostima u jednu smislenu cjelinu.

Sveukupno, riječ je gotovo trećini površine Grada Čazme koja je pod nekim mjerama zaštite prirodnih vrijednosti koje su utvrđene djelovanjem znanstvenika prirodoslovnih disciplina.

Tablica 8. Pregled i vrednovanje prirodne baštine

Atrakcija	Vrsta	Značaj	Spremnost
Moslavačka Gora	Geološke karakteristike prostora i zaštićena područja	R	DS
Kamenolom Pleterac	Geološke karakteristike prostora	L	NS
Dolina Česme	Geološke karakteristike prostora	R	S
Rijeka Česma	Vode	R	DS
Rijeka Glogovnica	Vode	L	NS
Šume hrasta lužnjaka, kitnjaka, bukve i graba	Biljni svijet	L	NS
Vinogorje Čazma (podregija Moslavina)	Biljni svijet	R	DS
Divljač - jelen obični, jelen lopatar, divlja svinja, srna, zec, fazan, divlja patka, crna liska i trčka.	Životinjski svijet	N	DS
Ribe	Životinjski svijet	R	NS
Ptice	Životinjski svijet	R	DS
Ribnjaci Sisčani i Blatnica	Zaštićena područja	R	NS
Ribnjak Dubrava	Zaštićena područja	R	DS
Ribnjaci uz Česmu	Zaštićena područja	R	S

3.3. Kulturna baština

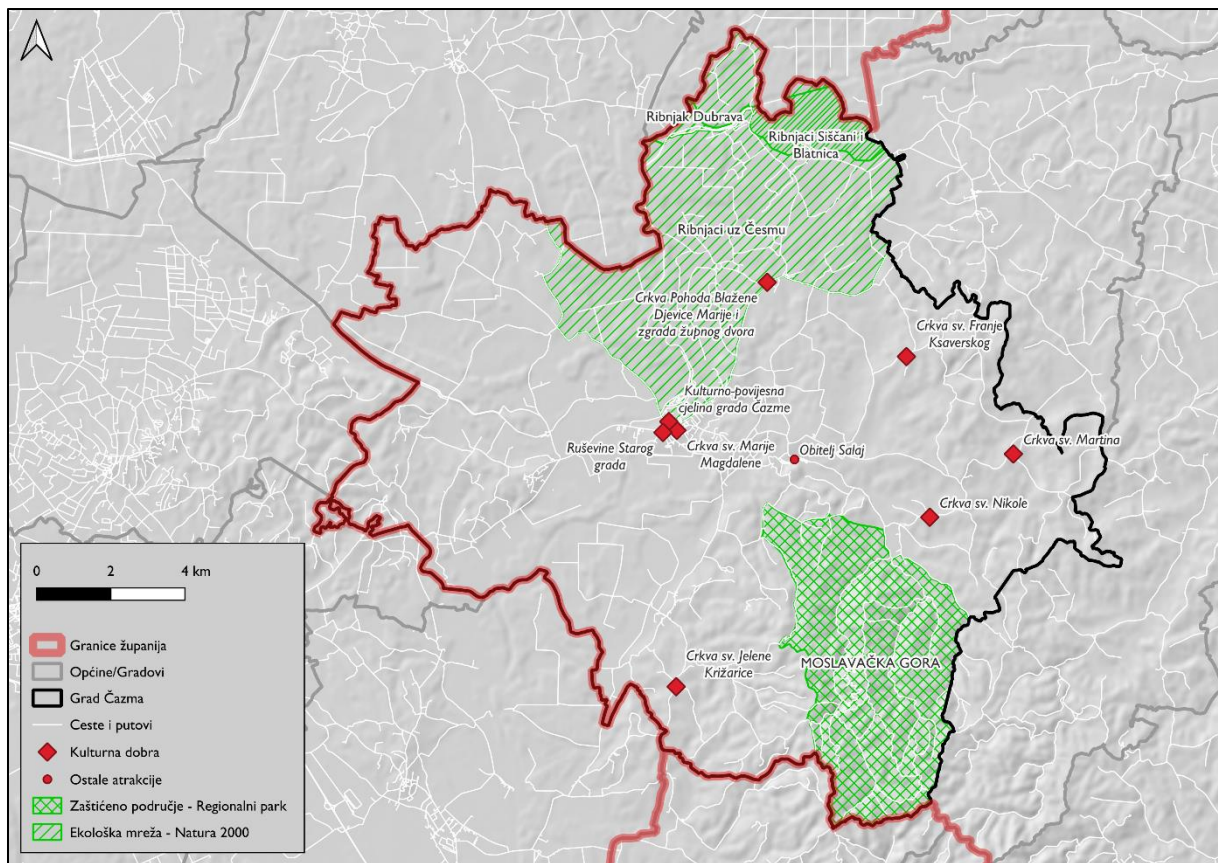
Na području Grada Čazme nalazi se nekoliko zaštićenih kulturnih dobara. Riječ je kulturnoj baštini koja je popisana u Registru kulturnih dobara Republike Hrvatske Ministarstva kulture i medija te je kartirana na istoimenom geoportalu (GIS pregledniku). Uglavnom je riječ o crkvama, odnosno sakralnoj nepokretnoj vrsti kulturnih dobara, zatim arheološkom kulturnom dobru ruševina Starog grada Čazme te Čazmi kao kulturno-povijesnoj cjelini grada. Za naselje Gornji Miklouš navodi se i jedan primjer nematerijalne kulturne baštine, odnosno kulturnog dobra: običaj čitanja Zapovijedi pod lipom. Uz navedeno, značajne su i pojedinačne kulturne ustanove (muzeji i galerije) čija je funkcija u interpretaciji kulturne baštine presudna za daljnji razvoj destinacije.

Tablica 9. Pregled i vrednovanje kulturne baštine

Atrakcija	Vrsta	Značaj	Spremnost
Ruševine Starog grada, Čazma	Arheologija	R	DS
Kulturno-povijesna cjelina grada Čazme	Kulturnopovijesna cjelina	R	

Običaj čitanja Zapovijedi pod lipom, Gornji Miklouš	Nematerijalna	R	DS
Crkva Pohoda Blažene Djevice Marije i zgrada župnog Dvora, Gornji Draganec	Nepokretna pojedinačna	L	DS
Crkva sv. Martina, Martinac	Nepokretna pojedinačna	L	DS
Crkva sv. Jelene Križarice, Vrtlinska	Nepokretna pojedinačna	L	DS
Crkva sv. Nikole, Gornji Miklouš	Nepokretna pojedinačna	L	DS
Crkva sv. Franje Ksaverskog, Bojana	Nepokretna pojedinačna	L	DS
Crkva sv. Marije Magdalene, Čazma	Nepokretna pojedinačna	R	DS
arheološki lokalitet Gumnik (Bosiljevo)	Arheologija	L	NS
Pravoslavna crkva proroka Amosa, Sv. Kneza Lazara Kosovskog – Grabovnica	Nepokretna pojedinačna	L	NS
Moslavačka tradicijska kuća u Gornjem Mikloušu	Kulturna baština života i rada	L	S
Ivo Serdar	Znamenite osobe	R	NS
Anton Cetin	Znamenite osobe	L	NS
Zavičajni muzej Čazma	Muzeji i galerije	R	DS
Galerija Aleksandar Marks (Čazma)	Muzeji i galerije	L	DS
Galerija Anton Cetin (Čazma)	Muzeji i galerije	L	DS
Galerija Matešin (Bojana, Čazma)	Muzeji i galerije	L	DS
Vino Škrlet	Kulturna baština života i rada	R	DS

Na sljedećem kartografskom prikazu sintetizirane su glavne prirodne i kulturne atrakcije na području Grada Čazme, pri čemu je vidljivo da razvoj aktivnosti povezanih uz prirodnu baštinu mora se odvijati u koordinaciji s JLS-ovima u okruženju, s obzirom na povezanost prirodnih cjelina.

Slika 12. Glavne atrakcije na području Grada Čazme

Izvor: autori prema podacima Državne geodetske uprave, Ministarstva kulture i medija, Ministarstva zaštite okoliša i zelene tranzicije

3.4. Manifestacije i ostale atrakcije

Na području Čazme održava se veliki broj manifestacija, među kojima se izdvaja nekoliko s dugom tradicijom, poput Supermaratona od Kaptola do Kaptola i Zapovijedi pod lipom. S druge strane, među najposjećenijim događanjima su Božićna bajka i Uskrsna priča na imanju obitelji Salaj. Također, iako predstavljaju važan dio turističke infrastrukture, posebnu atrakciju čini Biološko kupalište, koje je jedinstveno u Hrvatskoj. Šetnja pod krošnjama Medjama i Poučni park Vustje čine savršenu cjelinu, koja s daljnjim razvojem sadržaja zasigurno može privući i nacionalnu pažnju i povećati potražnju.

Tablica 10. Pregled i vrednovanje manifestacije i ostale atrakcije

Atrakcija	Vrsta	Značaj	Spremnost
Imanju obitelji Salaj – čarolija svjetla Salaj	Ostalo	N	S
Biološko kupalište Bio park Čazma	Kupalište	N	S
Šetnja pod krošnjama Medjama	Poučne staze	R	S
Poučni park Vustje	Izletište	R	S
Čazmatrans	Kultura života i rada – prometna baština	N	NS
Supermaraton od Kaptola do Kaptola	Sportska manifestacija	N	S
Advent u Čazmi	Zabavna manifestacija	R	S
Moslavina endurance trail	Sportska manifestacija	R	S
Festival rezbarenja drvenih figura	Kulturna manifestacija	R	DS

Jesen u Čazmi	Zabavna manifestacija	L	S
Eko sajam u Čazmi	Zabavna manifestacija	L	S
Zapovijed pod lipom	Kulturna manifestacija	R	S
Dani grada Čazme	Zabavna manifestacija	L	S
Kotlijada & šatorijada	Zabavna manifestacija	L	S
Craft beer fest	Zabavna manifestacija	L	S
Natura gravel challenge	Sportska manifestacija	R	S
Kids play fest	Zabavna manifestacija	R	S
Ljeto u Čazmi	Zabavna manifestacija	L	S
Čazmanski vinokap	Zabavna manifestacija	L	S
Delta Winter Rally Show	Sportska manifestacija	R	S
Uskrsna priča obitelji Salaj	Zabavna manifestacija	N	S
Božićna bajka obitelji Salaj	Zabavna manifestacija	N	S
Bojani Božić u Bojani	Kulturna manifestacija	L	DS

3.5. Turistička suprastruktura

Ostala turistička suprastruktura odnosi se na skup građevina, uređaja i posebno uređenih dijelova zemljišta za potrebe turizma. Treba naglasiti da uspostava turističke infrastrukture, zajedno sa suprastrukturom čini strateški razvojni cilj, ali i pomaže u zadovoljavanju zahtjeva potražnje generirane tržišnom komercijalizacijom novih turističkih doživljaja Grada. Turistička suprastruktura duboko je oslonjena na infrastrukturu i zajedno čine nedjeljivu cjelinu. U tom smislu turističku suprastrukturu na području grada Čazme čine:

Tablica 11. Pregled i vrednovanje turističke suprastrukture

Atrakcija/suprastruktura	Vrsta	Značaj	Spremnost
Planinarske staze Moslavačke gore	Sportsko-rekreacijske staze	R	DS
Imanje obitelji Salaj – čarolija svjetla Salaj	Ostalo	N	S
Biološko kupalište	Kupališta	N	S
Lovačka kuća (Čazma)	Planinarski i lovački domovi	R	DS
Sportski aerodrom (Grabovnica)	Sportsko-rekreacijske građevine na otvorenome	L	DS
Pleterac (Čazma)	Izletišta i vidikovci	L	DS
Šetnja pod krošnjama Medjama	Izletišta i vidikovci	R	S
Sportsko-ribolovni centar	Sportsko-rekreacijske građevine na otvorenome	R	DS
Poučni park Vustje	Sportsko-rekreacijske građevine na otvorenome	R	S
Sportska dvorana Čazma	Sportsko-rekreacijske građevine	L	DS
Biciklističke gravel rute - Plava, Zelena i Čazmanski kaptol	Sportsko-rekreacijske staze	R	DS
Šetnice uz rijeku Česmu	Sportsko-rekreacijske staze	R	S

Od ostale turističke suprastrukture izdvajaju se još lokalni promet i trgovina na malo, lokalni obrti te ostale usluge poput frizerskih salona, salona za uljepšavanje i djelatnosti za njegu tijela. Uz sveprisutni

trend gašenja lokalnih obrta, dominantnim postaju ugostiteljski obrti. Takav trend je negativan za gospodarski razvoj, ali i širenje turističke ponude, kao i kvalitete destinacijske ponude, a posebice za kvalitetu života lokalnog stanovništva.

Važan dio turističke suprastrukture čini i ugostiteljska ponuda Grada Čazme, koja unatoč svojoj raznolikosti, još uvijek se nalazi u fazi razvoja kada je riječ o kvaliteti i kvantiteti turističkih objekata koji nude autentične eno-gastro doživljaje. Iako grad nudi nekoliko restorana i konoba s domaćim specijalitetima, broj objekata i kvaliteta usluge nisu na razini koja bi mogla zadovoljiti širi turistički interes i privući posjetitelje izvan lokalnog okruženja.

Ponuda lokalnih vina, iako bogata i raznolika, uglavnom se temelji na nekoliko klasičnih sorti, među kojima prednjači škrlat, autohtona sorta koja je vrlo popularna među posjetiteljima. Međutim, broj vinara i vinarija koji nude ovakve proizvode i degustacije je ograničen, što znači da potencijal za razvoj vinskog turizma nije u potpunosti iskorišten. Iako su prisutni neki noviji varijeteti poput syraha i vina od kupine, ti proizvodi nisu dovoljno zastupljeni u ponudi, niti su dovoljno promovirani izvan lokalnog kruga potrošnje.

S obzirom na gastro ponudu, tradicija je prisutna u većini čazmanskim ugostiteljskim objekata, no kvaliteta lokalnih namirnica i specijaliteta poput moslavačkog odreska, čazmanskog odreska s kroketima i specifičnih torti varira. Manji broj restorana koji se bave pravljenjem jela od autohtonih, ekološki uzgojenih namirnica, kao što su proizvodi od heljde, pira i kozjeg mlijeka, ukazuje na potencijal za daljnji razvoj u smjeru održivog turizma. Iako su prisutni objekti poput Ranča Letec i OPG Pirak, koja nude ekološke proizvode i specijalitete divljači, njihova dostupnost i promocija još uvijek su ograničeni. Iako je u ponudi moguće pronaći i nekoliko kvalitetnih ugostiteljskih objekata, poput Grof Lovski s jelima od divljači ili Gostionice & kavane Ana s tradicionalnim kolačima, broj objekata visoke kvalitete u smislu usluge, ambijenta i kvalitetnih lokalnih namirnica ostaje nedovoljan za veći turistički interes. Restorani poput Pizzerije Fokus, koji nudi popularnu pizzu, predstavljaju siguran izbor, ali s obzirom na specifičnost moslavačke kuhinje i vina, oni ne zadovoljavaju nužnu potrebu za autentičnom gastro ponudom koja bi odražavala bogatstvo lokalnih tradicija.

Za daljnji razvoj turističke ponude, potrebno je proširiti broj objekata koji nude enološka i gastronomska iskustva visoke kvalitete te ulagati u promociju lokalnih vina i specijaliteta. Osim toga, važna je bolja integracija ekoloških i autohtonih proizvoda u jelovnike, kako bi se turistima ponudilo autentično iskustvo koje odražava bogatstvo moslavačke tradicije i prirodne baštine. Temeljem evidencije TZ BBŽ, na području Grada Čazme, registrirano je osam barova, sedam restorana, dva objekta jednostavnih usluga i jedan objekt restoran bar.

4. POTENCIJALI ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA

Turistički proizvodi proizlaze iz resursa i atrakcija kojima destinacija raspolaže. Razvoj turističkih proizvoda treba se temeljiti na destinacijskom lancu vrijednosti, što znači da svi elementi turističke ponude trebaju biti usklađeni, odnosno, povezani i predstavljati rezultat zajedničkog djelovanja privatnog i javnog sektora, svakog u sferi njegova djelovanja. Isto tako, trebaju odgovarati na zahtjeve suvremenih potrošača koji su sve iskusniji i informiraniji te s puno očekivanja. S jedne strane, turistički proizvodi trebaju zadovoljiti standarde, a s druge strane očuvati jedinstvenost i originalnost koja proizlazi iz obilježja nekog prostora. Ta jedinstvenost odražava se kroz različite *opipljive* i *neopipljive* elemente ponude.

Sagledavajući resursno atrakcijsku osnovu grada Čazme te trendove koji obilježavaju suvremeno turističko tržište moguće je za Grad Čazmu izdvojiti sljedeći sustav turističkih proizvoda.

Sustav turističkih proizvoda u destinaciji Čazma

REKREACIJA U PRIRODI I AKTIVNI ODMOR	Planinarenje i hodanje
	Cikloturizam
	Konjički turizam
	Lov i ribolov
	Sportski turizam
KULTURNI TURIZAM	Turizam baštine
	Enogastronomija
	Manifestacije i događanja
SEOSKI TURIZAM	Odmor u ruralnom prostoru
POSEBNI PROIZVODI	Eko turizam/ <i>Wellbeing</i>
	Memorijalni turizam

Primarni

Sekundarni

Tercijarni

Sustav turističkih proizvoda predstavlja skup komplementarnih grupa i modaliteta koji turistima treba biti dovoljno zanimljiv za dolazak i dovoljno sadržajan da osigura kvalitetu doživljaja boravkom u Čazmi.

U nastavku se opisuju turistički proizvodi po istoj strukturi.

REKREACIJA U PRIRODI I AKTIVNI ODMOR

Rekreacija u prirodi i aktivni odmor obuhvaćaju niz aktivnosti oko kojih se formiraju specifični proizvodi poput planinarenja i hodanja, cikloturizma, konjičkog turizma, lova i ribolova, do sportskog turizma. Planinarenje se odnosi na kretanje po obilježenim planinarskim stazama po planinama i gorama, ponajviše radi rekreacije i zdravlja. Planinarenju treba priključiti i hodanje koji uključuje sve oblike rekreativnog kretanja po prirodi od točke A do točke B, neovisno o tipu terena. Cikloturizam se odnosi na turistička putovanja biciklom, biciklističke izlete i rekreativnu ponudu vožnje biciklom po obilježenim ili neobilježenim biciklističkim rutama i ujedno predstavlja jedan od najbrže rastućih oblika turizma. Pogoduje mu atraktivan i raznolik prirodni okoliš, blizina tržišta, sigurnost te mnoštvo cesta s manjim intenzitetom motornog prometa. Konjički turizam također bilježi rast interesa zadnjih godina, a ujedno je i riječ o aktivnosti koja je usko povezana s osjećajem za ekologiju i zaštitu prirode. Lov i ribolov su izrazito vezani uz resursnu osnovu, odnosno, rijeke i lovišta i društva koja vode brigu o životinjskom fondu. Konačno, sportski turizam je proizvod koji treba imati svoju sportsku infrastrukturu

i ovisi o suradnji između turističkog i sportskog sektora. S obzirom na trend vezan uz sve veću brigu za očuvanje zdravlja različiti oblici sportskih aktivnosti važan su dio turističke ponude, posebno u slučaju destinacija koje raspolažu prirodnim atrakcijama i imaju uvjete za razvoj ekološke ponude.

S obzirom na atrakcije, rekreacija u prirodi i aktivni odmor uključuje cijeli niz brojnih mogućnosti u Čazmi. To su različiti oblici rekreacije poput planinarenja, hodanja, cikloturizma, konjičkog turizma, lova, ribolova i sportskog turizma.

Faktori uspjeha	Očuvanost i slikovitost krajolika Turistička infrastruktura prilagođena različitim dobnim skupinama za boravak i aktivnosti u prirodi Specijalizirani oblici smještaja (cikloturizam, planinarenje, trekning) Razvijena ponuda itinerera i ciljana promocija Razvijena ponuda tematskih doživljaja Ponuda drugih sadržaja komplementarnih interesima posjetitelja (npr. gastronomija, sadržaji kulture, wellness sadržaji i sl. Turističke agencije koje nude programe rekreacije i boravka u prirodi
Glavne atrakcije i sadržaji	<ul style="list-style-type: none"> • Moslavačka gora i planinarske staze Moslavačke gore • Lovačka kuća • Biciklističke gravel rute – Plava, Zelena i Čazmanski kaptol • Rijeka Česma i šetnice uz rijeku Česmu • Lovišta • Ribnjaci uz Česmu, Dubrava, Siščani i Blatinica • Sportsko-ribolovni centar • Konjički klubovi • Staza Čazma-Lonjsko polje • Natura gravel challenge • Delta Winter Rally Show
Ciljni segmenti	<ul style="list-style-type: none"> • Obitelji s djecom • Mladi • Srednja dob • Nišni tržišni segmenti (cikloturisti, lovci i ribolovci, avanturisti)
Aktivnosti razvoja proizvoda	<ul style="list-style-type: none"> • Daljnji razvoj turističke infrastrukture, posebno tematiziranih staza • Kontinuirano unapređenje turističke signalizacije i interpretacije • Razvoj programa sa specijaliziranim agencijama koje nude aktivni odmor • Razvoj programa volontiranja

KULTURNI TURIZAM

Kulturni turizam obuhvaća putovanja motivirana upoznavanje kulturne baštine, povijesti, umjetnosti, kulture života i rada, enogastronomskim doživljajima. Sve brojnija starija populacija, razvoj posebnih interesa i dovoljno slobodnog vremena utječu na rast interesa za ovim proizvodima. Dodatno, sve je izraženiji trend sudjelovanja u kreativnim aktivnostima, *storytelling* u prezentaciji te generalno doživljaj nečega drugačijeg od onoga čime su gosti okruženi u svakodnevnom životu.

Kulturni turizam u Čazmi ponajviše je usmjeren na kulturnu baštinu, enogastronomiju, manifestacije i događanja.

Faktori uspjeha	Kulturna baština Uređenost mjesta s naglašenim osjećajem lokalnog identiteta i atmosfere Uređenost i opremljenost kulturnih sadržaja Inovativnost i kreativnost u prezentaciji Korištenje suvremenih tehnologija u prezentaciji Razvijen <i>storytelling</i> , edukativna i zabavna prezentacija Raspoloživost komplementarnih sadržaja Razvijene tematske ture Enogastronomija Raznolika i kvalitetna ugostiteljska ponuda
-----------------	--

	Ponuda autohtonih vina/pića Uređeni objekti s dobrom ponudom vrijednosti za novac Ponuda lokalnih specijaliteta Manifestacije i događanja Pravovremena najava događanja i programa Sigurnost posjetitelja Suradnja organizatora s ostalim dionicima Osmišljeni paketi usluga (ulaznice, smještaj, gastronomija) Odgovarajući prostori
Glavne atrakcije i sadržaji	Kulturna baština <ul style="list-style-type: none"> • Kulturno povijesna cjelina grada Čazme • Ruševine Starog grada • Crkva sv. Marije Magdalene • Zavičajni muzej Čazma • Tradicija lovstva • Običaj čitanja Zapovijedi pod lipom • Poznate osobe: Ivo Serdar, Anton Cetin • Prometna baština: Čazmatrans Enogastronomija <ul style="list-style-type: none"> • Vinogorje Čazma • Vino Škrlet Manifestacije <ul style="list-style-type: none"> • Čarolija svjetla Salaj, Uskršnja priča Salaj • Advent u Čazmi • Festival rezbarenja drvenih figura • Zapovijed pod lipom • Kids play fest
Ciljni segmenti	<ul style="list-style-type: none"> • Posjetitelji koji dolaze vidjeti program ili sudjelovati u aktivnostima • Izvođači, natjecatelji ili izlagači • Gosti mlade i srednje dobi • Obitelji s djecom • Stariji parovi
Aktivnosti razvoja proizvoda	<ul style="list-style-type: none"> • Formiranje paket aranžmana (unapređenje prodaje kroz specijalizirane turističke agencije) • Osuvremenjivanje događanja • Unapređenje promocije

SEOSKI TURIZAM

Seoski turizam u kontekstu kontinentalnih krajeva Hrvatske odnosi se na ladanje/pasivni odmor s laganom rekreacijom u okruženju. Uglavnom je orijentiran na domaću potražnju, a odgovara na potrebe za odmorom, mirom i tišinom u zelenom okruženju. Kvaliteti proizvoda pridonosi autentičan smještaj, ambijent i kvalitetna ponuda domaće hrane. Očuvan i rijetko naseljen prostor s malim naseljima može pružiti mir odvojenost od užurbane svakodnevice.

Kad je riječ o seoskom turizmu, on ovdje u širem smislu uključuje odmor u ruralnom prostoru.

Faktori uspjeha	Ljepota krajolika i uređenost prostora Autentičnost i izvornost cjelokupne ponude Gostoljubivost domaćina Ponuda različitih sadržaja u prirodi Kvalitetna i ambijentalna smještajna ponuda Dobro razvijena ponuda domaće lokalno proizvedene hrane
Glavne atrakcije i sadržaji	<ul style="list-style-type: none"> • Seoski turizam Pirak – Zmajev gnijezdo • Očuvana ruralna sredina u Čazmi
Ciljni segmenti	<ul style="list-style-type: none"> • Gosti zrele dobi (50-65)

	<ul style="list-style-type: none"> • Mladi (26-35) • Obitelji s djecom
Aktivnosti razvoja proizvoda	<ul style="list-style-type: none"> • Daljnje uređenje naselja, kuća i okućnica • Poticanje ponude OPG-ova • Razvoj tematskih staza i cesta • Daljnje unapređenje turističke signalizacije i interpretacije • Popularizacija tradicijskih jela i lokalnih namirnica • Osmišljavanje i unapređenje događanja vezanih uz kulturu i tradiciju života i rada

POSEBNI PROIZVODI

Kao poseban proizvod važno je spomenuti ekoturizam koji u Čazmi predstavlja komponentu gotovo svih modaliteta proizvoda rekreacije i aktivnosti u prirodi koja je lijepa i očuvana. Dodatno, Grad Čazma ima i svoje posebitosti u ponudi turističkih doživljaja za ljubitelje ekologije pa se ekoturizam ovdje može izdvojiti kao poseban proizvod. Također valja naglasiti kako zbog tih posebnih atrakcija u ponudi ekoloških doživljaja ovaj proizvod ima brojne elemente *wellbeinga*.

Uz to, kao poseban proizvod treba spomenuti i memorijalni turizam koji za sada tek predstavlja potencijal.

Faktori uspjeha	<p>Ekoturizam/<i>Wellbeing</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Očuvana priroda • Jedinstvenost, posebitost lokaliteta • Kvalitetna interpretacija i turistička signalizacija • Integracija sustava obilaska s pješačkim, biciklističkim i konjičkim stazama • Kvalitetni programi edukacije • Promocija i kvalitetna informiranost gostiju <p><i>Memorijalni turizam</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Prilagođenost različitim ciljnim segmentima u interpretaciji • „Turistificiranje s mjerom“ • Integracija atrakcija memorijalnog turizma s atrakcijama u okruženju • Kvalitetna promocija
Glavne atrakcije i sadržaji	<p>Ekoturizam</p> <ul style="list-style-type: none"> • Šetnica Medjame • Poučni park Vustje • Biološko kupalište <p><i>Memorijalni turizam</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Gradski muzej • Aerodrom Grabovnica
Ciljni segmenti	<p>Ekoturizam</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gosti zrele dobi (50-65) • Mladi profesionalci (26-35) • Djeca školske dobi • Obitelji s djecom <p><i>Memorijalni turizam</i></p>
Aktivnosti razvoja proizvoda	<p>Ekoturizam</p> <ul style="list-style-type: none"> • Daljnje unapređenje signalizacije i interpretacije • Daljnji razvoj edukativnih programa • Povezivanje s drugim oblicima ponude u destinaciji • Ulaganje u infrastrukturu • Intenzivno uključivanje stručnjaka u osmišljavanje programa obilaska <p><i>Memorijalni turizam</i></p>

5. POKAZATELJI ODRŽIVOSTI

5.1. Obavezni pokazatelji održivosti

5.1.1. Zakonska obveza izrade pokazatelja i objave njihovih rezultata

Pravilnikom o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24) definirana je izrada obveznih i specifičnih pokazatelja, nužnih za izradu plana upravljanja destinacijom. Izračun vrijednosti obveznih i odabranih specifičnih pokazatelja te njihova vizualizacija objavljuje se u pravilu u svibnju tekuće godine za prethodnu godinu. Do uspostave integriranog informacijskog sustava turizma podaci o izračunatim vrijednostima obveznih i odabranih specifičnih pokazatelja te njihova vizualizacija objavljuju se na mrežnim stranicama turističke zajednice.

Popis i metodološka tablica obveznih pokazatelja održivosti nalazi se u Prilogu II, a specifičnih pokazatelja održivosti u Prilogu IV. spomenutog pravilnika.

5.1.2. Metodološka objašnjenja obveznih pokazatelja

Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone (ZL-1)

Pokazateljem se definira ukupan broj ostvarenih turističkih noćenja u destinaciji u odnosu na stotinu stalnih stanovnika u vršnom mjesecu koji se smatra glavnom turističkom sezonom što ujedno podrazumijeva i najveće opterećenje kako u kontekstu infrastrukture tako i u društvenom. Ovim pokazateljem se nastoji procijeniti tzv. intenzitet turizma, odnosno razina objektivnog opterećenja koju turizam u periodu glavne turističke sezone stvara po lokalno stanovništvo, ali i prostor te infrastrukturu.

Pokazatelj se izračunava kao omjer (%) ukupnog broj turista u mjesecu vršne turističke sezone i umnoška broja dana u vršnom mjesecu i broja stanovnika u destinaciji, a umanjen za 100. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 12. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone	eVisitor	nema
2.	Broj dana u vršnom mjesecu	eVisitor	nema
3.	Stalan broj stanovnika u destinaciji	DZS, Statistika u nizu „Gradovi u statistici“	nema

Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom (ZL-2)

Pokazatelj predstavlja procjenu udjela (%) stalnih stanovnika koji su zadovoljni turizmom u destinaciji u ukupnom broju stalnih stanovnika u destinaciji, što je jedna od ključnih informacija za održivo upravljanje turizmom u destinaciji.

Udio (%) lokalnog stanovništva zadovoljnih turizmom u destinaciji računa se kao omjer broja ispitanika zadovoljnih turizmom i ukupnog broja ispitanika. Pokazatelj se računa na ukupnom skupu te zasebno na

skupu ispitanika koji ostvaruju koristi od turizma i na skupu ispitanika koji ne ostvaruju koristi od turizma. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine za ITR I i II, za ITR III i IV svake četiri godine.

Tablica 13. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Udio (%) ispitanika koji su zadovoljni turizmom koji ostvaruju korist od turizma u destinaciji	Anketa turista stanovništva	Za provedbu primarnih istraživanja zahtjev je osigurati sredstva, stručno dizajnirati anketu i uzorak te podići razinu ljudskih kapaciteta
2.	Udio (%) ispitanika koji su zadovoljni turizmom koji ne ostvaruju korist od turizma u destinaciji (anketa lokalnog stanovništva provedena)		

Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji (ZT-1)

Procjenjuje se zadovoljstvo turista koji borave u komercijalnim smještajnim objektima i jednodnevnih posjetitelja cjelokupnim boravkom u destinaciji na skali od 0 do 100. Procjena neto spremnosti na preporuku ocjenjuje se na skali od 0 do 100, posebno za turiste koji borave u komercijalnim smještajnim objektima i jednodnevne posjetitelje. Zadovoljstvo se mjeri na različite načine, poput percepcije kvalitete, percepcije vrijednosti, i raskoraka između očekivanog i stvarnog iskustva.

Metodologija izračuna temelji se na: (i) vrijednosti indeksa zadovoljstva posjetitelja destinacijom i (ii) neto spremnost na preporuku destinacije. Vrijednosti pokazatelja mjere se pomoću varijabli/pitanja koja su definirana smjernicama za provođenje primarnih istraživanja, donesenih od strane ministarstva nadležnog za poslove turizma. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine za ITR I i II, za ITR III i IV svake četiri godine.

Tablica 14. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji	Anketa lokalnog stanovništva	Za provedbu primarnih istraživanja zahtjev je osigurati sredstva, stručno dizajnirati anketu i uzorak te podići razinu ljudskih kapaciteta
2.	Nepotvrđivanje očekivanja		
3.	Usporedba s idealnim boravkom		
4.	Namjera preporuke destinacije prijateljima, rodbini ili kolegama		
5.	Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji		

Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom (PD-1)

Svrha ovog pokazatelja uvid u mogućnosti obilaska atrakcija i lokaliteta od interesa osobama s invaliditetom (osobama s tjelesnim, intelektualnim mentalnim i osjetilnim oštećenjem zdravlja), pri čemu se pristupačnost očituje u fizičkoj pristupačnosti i pristupačnosti informacija i komunikacija.

Udio (%) atrakcija/lokaliteta je omjer broja atrakcija/lokaliteta pristupačnih osobama s invaliditetom i broja svih evidentiranih atrakcija/lokaliteta, uvećan za 100. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine za ITR I i II, za ITR III i IV svake dvije godine.

Tablica 15. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Udio atrakcija (lokaliteta) primarne i sekundarne javne turističke infrastrukture koja je fizički pristupačna osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti Udio atrakcija (lokaliteta) primarne i sekundarne javne turističke infrastrukture koja je digitalno pristupačna osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti	Popis Javne turističke infrastrukture (MINTS/TZ)	Potrebno je usustaviti kvalitetni tijek podataka i usustaviti evidenciju

Neobvezujuća preporuka je voditi dodatnu evidenciju o sadržajima, materijalima i opremi (npr. web stranice, društvene mreže, brošure, ICT oprema), koje su informacijski i komunikacijski pristupačne.

Broj organiziranih turističkih ambulanti (SD-1)

Pokazateljem se prati uspostava, odnosno broj organiziranih turističkih ambulanti, koje se organiziraju izvan mreže javne zdravstvene službe, a u svrhu provođenja mjera zdravstvene zaštite za povećani broj korisnika zdravstvene zaštite koje se pružaju turistima. Na osnovi Zakona o izmjenama i dopunama zakona o zdravstvenoj zaštiti (NN/23), turističku ambulantu može organizirati jedinica područne (regionalne) samouprave, jedinica lokalne samouprave, turistička zajednica, druga pravna i fizička osoba koja obavlja ugostiteljsku djelatnost i/ili pruža usluge u turizmu, zdravstvena ustanova, trgovačko društvo koje obavlja zdravstvenu djelatnost ili privatni zdravstveni radnik.

Pokazatelj je broj turističkih ambulanti uspostavljenih u destinaciji. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 16. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Broj turističkih ambulanti uspostavljenih u destinaciji	TZ/MINTS	nema

Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju) (UVR-1)

Pokazatelj je omjer ukupne količine vode isporučene u smještajnim objektima destinacije u odnosu na ukupnu potrošnju vode u destinaciji, koji daje uvid u opterećenje turizma na vodni resurs destinacije. Ograničavajući čimbenik razvoja turizma u pojedinim destinacijama je dostupnost vode, odnosno njena nepovoljna prostorna i vremenska raspodjela, osobito u Jadranskoj Hrvatskoj te u ljetnim mjesecima, kao i gubici vode u vodoopskrbnom sustavu.

Pokazatelj se izračunava kao omjer finalne potrošnje vode po noćenju turista (m^3) u smještajnim objektima destinacije i u odnosu na potrošnju vode po stanovniku destinacije (m^3). Alternativna metoda: Anketa gospodarskih subjekata u turizmu u smještajnim objektima = norma potrošnje vode turista po noćenju / potrošnja vode. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine.

Tablica 17. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Ukupna finalna potrošnja vode u kućanstvima i smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja (m^3)	Vodovod/komunalno poduzeće, interni izvještaji o mjesečnoj potrošnji vode	Tijek podataka između izvora i korisnika podatka je otežan
2.	Ukupna finalna potrošnja vode u kućanstvima i smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja (m^3)	Vodovod/komunalno poduzeće, interni izvještaji o mjesečnoj potrošnji vode	Tijek podataka između izvora i korisnika podatka je otežan
3.	Broj ostvarenih turističkih noćenja u smještaju u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja	eVisitor	nema
4.	Broj ostvarenih turističkih noćenja u smještaju u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja	eVisitor	nema
5.	Broj stanovnika u destinaciji koji imaju pristup sigurnoj vodi ili imaju priključak na javnu vodoopskrbu ili imaju mogućnost priključenja na javnu vodoopskrbu u destinaciji	DZS, Naselja obuhvaćena mrežom javne vodoopskrbe i Statističko izvješće	nema

Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone) (GO-1)

Pokazatelj prati omjer količina komunalnog otpada nastalog po noćenju turista u smještaju u usporedbi s količinama otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone po stanovniku, u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja). Pokazatelj ukazuje na okolišni aspekti rizika u turističkim destinacijama gdje nedovoljno adekvatna infrastruktura gospodarenja otpadom u kombinaciji sa povećanom turističkom aktivnosti može ugroziti konkurentnost turističke destinacije.

Pokazatelj se izračunava kao omjer količine otpada nastalog po noćenju turista u smještaju u odnosu na ukupne količine komunalnog otpada nastale u destinaciji u mjesecima s najnižom i najvišom turističkom aktivnosti. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine.

Tablica 18. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Ukupne količine komunalnog otpada nastalog u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja (tone)	pružatelj javne usluge/VO JL(R)S za zaštitu okoliša/eOnto	nema
2.	Ukupne količine komunalnog otpada nastalog u destinaciji kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja (tone)	pružatelj javne usluge/VO JL(R)S za zaštitu okoliša/eOnto	nema
3.	Ukupan broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima destinacije u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja	eVisitor	nema
4.	Ukupan broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima destinacije u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja	eVisitor	nema
5.	Broj stanovnika u destinaciji	DZS, Popis stanovništva RH (godišnje procjene)	nema

Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite) (BR-1)

Pokazateljem se definira udio zaštićenih prirodnih područja (dalje u tekstu: ZPP) (kopnenih i morskih) i područja ekološke mreže Natura 2000, u ukupnoj površini destinacije (jedan ili više JLS-ova) te njihova struktura prema kategoriji zaštite.

Za ZPP prikupljaju se podaci za sljedeće kategorije i iskazuju u udjelu (%) u odnosu na površinu destinacije: Park prirode, Značajni krajobrazi, Nacionalni park, Posebni rezervati, Park šume, Spomenici prirode i Spomenik parkovne arhitekture. Pojedina ZPP prostorno preklapaju pa zbroj udjela pojedinih kategorija nije ukupni udio zaštićenih područja u destinaciji. Za udio površine ekološke mreže NATURA 2000 potrebno je iskazati udio područja na kopunu i morski dio. Učestalost izrade pokazatelja je svake četiri godine.

Tablica 19. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Površine zaštićena područja prirode temeljem nacionalnog akta o proglašenju za navedenih sedam kategorija zaštite	Bioportal MZOZT	nema
2.	Površina EU ekološke mreže NATURA 2000	Bioportal MZOZT	nema
3.	Ukupna površina destinacije	Prostorni planovi	nema

Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije (UEN-1)

Pokazatelj je omjer ukupne količine električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije, a temelji se na sezonalnosti potrošnje. Daje uvid u opterećenje energetske infrastrukture i implementacije održivih oblika energije. Obzirom na intenzivnu potrebu za energijom tijekom vršne sezone, posebice u Jadranskoj RH, važno je razmotriti stvarno opterećenje.

Pokazatelj se izračunava kao omjer finalne potrošnje električne energije po noćenju turista (kWh) u smještajnim objektima u odnosu na potrošnju električne energije po stanovniku destinacije (kWh). Učestalost izrade pokazatelja je svake četiri godine.

Tablica 20. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Ukupna finalna potrošnja el. energije u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanje ostvarenim brojem noćenja	HEP-ODS	Tijek podataka između izvora i korisnika podatka je otežan
2.	Ukupna finalna potrošnja el. energije u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najvećim ostvarenim brojem noćenja	HEP-ODS	Tijek podataka između izvora i korisnika podatka je otežan
3.	Broj ostvarenih turističkih noćenja u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanje ostvarenih noćenja	eVisitor	nema
4.	Broj ostvarenih turističkih noćenja u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najviše ostvarenih noćenja	eVisitor	nema
5.	Broj stanovnika u destinaciji koji imaju pristup elektro-energetskoj mreži	DZS, Statističko izvješće – Stanovništvo RH (godišnje procjene)	nema

Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika (UPK-1)

Pokazateljem se utvrđuje postoji li u destinaciji sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika. Provedba nacionalnih i lokalnih planova prilagodbe, izgradnja kapaciteta i tehnologije te povećani financijski tokovi navedeni su kao ključni alati za provedbu aktivnosti prilagodbe.

Pokazatelj je opisni, a zasniva se na informacijama o usvojenim i objavljenim dokumentima (strategije, planovi, programi, natječaji/javni pozivi, projekti), javnim objavama, internim evidencijama upravljačkih i provedbenih tijela/organizacija u destinaciji, koji definiraju mjere i aktivnosti koje se u destinaciji provode za potrebe povećanja otpornosti turizma klimatskim promjenama, na temelju kojih se može zaključiti je li sustav za prilagodbu klimatskim promjena uspostavljen ili nije. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine.

Tablica 21. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Podaci i informacije o prilagodbi klimatskim promjenama	UO za zaštitu okoliša i upravljanje kriznim situacijama (prirodne katastrofe), civilna zaštita, web stranice relevantnih tijela/organizacija	nema

Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem (TP-1)

Pokazateljem se definira ukupan broj dolazaka turista u destinaciji u mjesecu koji se smatra glavnom turističkom sezonom temeljem broja ostvarenih noćenja, što ujedno podrazumijeva i najveće opterećenje kako u kontekstu infrastrukture tako i u društvenom kontekstu. Priljev posjetitelja u turističku destinaciju predstavlja obvezni uzrok potrebe za upravljanjem održivošću destinacije.

Podatak je ukupan broj dolazaka turista kao broj osoba koje su se u destinaciji prijavile i ostvarile noćenje u objektu koji pruža uslugu smještaja. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 22. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Dolasci i noćenja turista u komercijalnom smještaju u mjesecu s najvećim brojem	eVisitor; DZS, Priopćenje Dolasci i noćenja turista u komercijalnom smještaju	nema

Prosječna duljina boravka turista u destinaciji (TP-2)

Pokazatelj definira prosječan broj noćenja koje jedan turist ostvari u destinaciji. Duljina boravka, tj. prosječan broj noćenja koje turisti ostvaruju u destinaciji može se smatrati relevantnom informacijom za upravljanje destinacijom, osobito u kontekstu suvremenih trendova skraćenja duljine boravka, ali i s aspekta upravljanja ljudskim potencijalima, posebno u segmentu smještaja.

Podaci su: noćenje turista predstavlja svaku registriranu noć posjetitelja u objektu koji pruža uslugu smještaja i dolazak turista predstavlja posjetitelja koji se prijavio i ostvario noćenje u objektu koji pruža uslugu smještaja. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 23. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Ukupan broj registriranih noćenja u destinaciji	eVisitor; Državni zavod za statistiku, Priopćenje Dolasci i noćenja turista	nema
2.	Ukupan broj dolazaka turista u destinaciji	eVisitor; Državni zavod za statistiku, Priopćenje Dolasci i noćenja turista	nema

Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-1)

Pokazateljem se definira ukupan broj zaposlenih na mjesečnoj razini u području I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane sukladno važećoj nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (dalje u tekstu: NKD). Budući da rad predstavlja obvezni proizvodni čimbenik uslužnih djelatnosti, izravno povezan s isporukom turističkog proizvoda odnosno usluge, povećanje ili smanjenje ukupnog broja zaposlenih osoba u središnjim turističkim djelatnostima (pružanje smještaja te priprema i usluživanje hrane) može posredno ukazivati na poboljšanje odnosno pogoršanje poslovanja gospodarskih subjekata općenito u svim turističkim djelatnostima.

Podaci se preuzimaju iz službenih administrativnih izvora. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje

Tablica 24. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Broj zaposlenih prema mjestu rada	Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, Portal za napredno praćenje tržišta rada; DZS, Zaposlenost – pregled po županijama	nema
2.	Broj zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje i podatci dostupni u Ministarstvu; DZS, Zaposlenost – pregled po županijama	nema

Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-2)

Pokazateljem se definira poslovni prihod gospodarskih subjekata ostvaren tijekom godine u području I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane sukladno važećem NKD-u. Poslovni prihod izravno je povezan sa sposobnošću gospodarskih subjekata da isporuče turistički proizvod odnosno uslugu, pri čemu promjena u vremenu odnosno povećanje ili smanjenje poslovnog prihoda može ukazivati na poboljšanje odnosno pogoršanje poslovnog položaja gospodarskih subjekata zbog internih ili eksternih razloga, ali i neizravno upućivati na položaj gospodarskih subjekata u svim turističkim djelatnostima na razini destinacije.

Podaci su dostupni u administrativnim izvorima. Moguće je izraditi i podpokazatelje: dodana vrijednost gospodarskih subjekata registriranih na području destinacije ostvarena tijekom godine i bruto dobit/gubitak gospodarskih djelatnosti registriranih na području destinacije ostvaren tijekom godine. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 25. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Broj zaposlenih prema mjestu rada	FINA; Porezna uprava	nema
2.	Broj zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	FINA; Porezna uprava	nema

Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija (TI-1)

Pokazateljem se identificiraju kategorizirani turistički resursi na području destinacije, uključujući prirodne (parkovi, rezervati, pejzaži) i kulturno-povijesne/antropogene atrakcije (povijesni lokaliteti, muzeji, spomenici, nematerijalna baština). Identifikacija i kategorizacija turističkih resursa ključna je za razvoj održivog turizma, jer omogućava efikasno upravljanje i očuvanje prirodnih i kulturnih resursa.

Podaci o prirodnim resursima predstavljaju popis onih prirodnih resursa koji su turistička osnova prikupljaju se za kategorije, Nacionalni park, Park prirode, Posebni rezervat, Spomenik prirode, Značajni krajobraz, Park šuma i Spomenik arhitekture. Kulturni resursi koji su prepoznati kao turistička resursna osnova, a koji su zaštićeni (od nacionalnog i lokalnog interesa). Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 26. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Popis i vrsta zaštićenih kulturnih dobara	Registar kulturnih dobara RH, MK	nema
2.	Popis i vrsta kulturnih dobara nacionalnog značaja	Registar kulturnih dobara RH, MK	nema
3.	Popis i vrsta preventivno zaštićenih dobara	Registar kulturnih dobara RH, MK	nema
4.	Popis i kategorija zaštićenih prirodnih područja u RH	Bioportal, MZOZT	nema

Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom (OUD -1)

Pokazatelj je definiran kao praćenje statusa implementacije Plana upravljanja, pri čemu je polazište terminski plan aktivnosti i njihove implementacije. Postojanje Plana upravljanja preduvjet je destinacijskog razvoja za sva odredišta u Hrvatskoj, stoga je uspješna implementacija aktivnosti iz Plana polazište za održivo upravljanje destinacijom, te praćenja stanja upravljačkih aktivnosti.

U svrhu izrade ovog pokazatelja potrebno je obaviti pregled strateško-planskih dokumenata u području te utvrditi slijedeće podpokazatelje: (i) Objavljeni dokument strategije i/ili akcijskog plana destinacije, (ii) Strategija/plan su jasno vidljivi i dostupni online, (iii) Udio implementiranih aktivnosti iz plana (implementirana aktivnost je aktivnost koja je u potpunosti provedena, završena te postoje informacije u učinku iste). Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 27. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Objavljeni dokument strategije i/ili akcijskog plana destinacije	Dokument i informacije sa Internetskih stranica TZ i evidencija o provedenim aktivnostima, mjerama, projektima/Internetska stranica upravljačkih tijela destinacije	nema
2.	Strategija/plan su jasno vidljivi i dostupni online		
3.	Udio implementiranih aktivnosti iz plana (implementacija i učinci)		

Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izgrađenog građevinskog područja JLS (OUP-1)

Pokazateljem se definira ukupan broj ostvarenih noćenja u smještaju destinacije unutar godine dana po izgrađenom hektaru zona stambene i ugostiteljsko-turističke namjene. S obzirom da se turistička aktivnost može gotovo isključivo odvijati u zonama stanovanja (S) i zonama mješovite namjene (M1), te u zonama predviđenima za odvijanje ugostiteljsko-turističke namjene (T), sve druge građevinske zone nisu uključene u analizu. Pritisak koji proizlazi iz korištenja prostora može se isključivo evidentirati kao pritisak na već izgrađena područja, te stoga u izračun ne ulaze planirana(neizgrađena) područja. Pritisak je poželjno evidentirati na godišnjoj razini, ali i na razini tromjesečja, kako bi se utvrdilo pritisak u najopterećenijem dijelu godine.

Pokazatelj se izračunava kao omjer broja TN - turističkih noćenja unutar destinacije ostvarenih u jednoj godini i zbroja PS – površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama stanovanja (ha), PM – površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama mješovite namjene (pretežito stambene namjene u hektarima) i PT – površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama predviđenim za odvijanje ugostiteljsko-turističke aktivnosti. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine.

Tablica 28. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Broj turističkih noćenja unutar destinacije ostvarenih u jednoj godini	eVisitor	nema
2.	Površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama stanovanja (ha)	Prostorni planovi uređenja grada	Potrebno je usustaviti podatke na razini njihove obrade i prikaza (nisu sva naselja (granice i namjena zemljišta))
3.	Površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama mješovite namjene ((pretežito stambene namjene) (ha)		
4.	Površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama predviđenim za odvijanje ugostiteljsko-turističke aktivnosti		

5.1.3. Rezultati obveznih pokazatelja održivosti

P.1. Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone (ZL-1)

Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone 2024. godine: 0,097. Temeljem navedenog podatka može se zaključiti da ne postoji opterećenje lokalne zajednice fizičkim turističkim prometom.

P.2. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom (ZL-2)

Ukupan broj ispitanika: 42. Zbog malog broja ispunjenih anketa, navedene vrijednosti nisu reprezentativne, ali mogu biti indikativne. Također, broj ispitanika bit će naveden uz udjele (postotne vrijednosti) koji su definirani metodologijom izrade pokazatelja.

Turizam je glavni izvor ili dodatni prihod za 19,1 % ispitanika (8).

Udio (%) ispitanika koji su zadovoljni turizmom u destinaciji (Anketa lokalnog stanovništva provedena 11. 2024. - 2. 2025.): 45,24 % (19) zadovoljnih ispitanika (ocjena 4 i 5). Udio ispitanika koji su zadovoljni turizmom u destinaciji, a turizam im je glavni ili dodatni izvor prihoda je 75 % (šest od osam ispitanika). Među ispitanicima kojima turizam nije izvor prihoda, samo 38 %, odnosno 13 od 34, je zadovoljno turizmom u destinaciji (ocjena 4 i 5).

P.3. Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji (ZT-1)

Primarno istraživanje zadovoljstva turista i jednodnevnih posjetitelja Grada Čazme nije izvedeno krajem 2024. godine zbog nemogućnosti prikupljanja dovoljnog broja anketa u hladnijim mjesecima godine (jesen/zima) tijekom kojih znatno opada broj dolazaka, noćenja i izleta.

P.4. Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom (PD-1)

Prema evidenciji koju TZ BBŽ vodi za pristupačnost primarne i sekundarne javne turističke infrastrukture (JTI) za sve općine i gradove na njenom području, načinjena je analiza podataka za one kategorije JTI (sukladno Pravilniku o javnoj turističkoj infrastrukturi, NN 136/2021), za koje su podaci o pristupačnosti bili dostupni. Infrastruktura koja je pristupačna osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti okarakterizirana je s jednom ili više slijedećih značajki: parkirališna mjesta povezana s pristupačnom površinom za kretanje; pristupačna površina za kretanje, pristupačni prilaz, pristupačni sanitarni čvorovi te pristupačnost viših etaža (ukoliko postoje).

Analizom dostupnih podataka iz navedene evidencije, pri čemu je razmatran samo ukupni broj atrakcija/lokaliteta za koje su dostavljeni podaci o pristupačnosti, utvrđeno je kako je gotovo 11 % atrakcija/lokaliteta ukupne primarne i sekundarne javne turističke infrastrukture Grada Čazme fizički pristupačno osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti. Prilikom razmatranja rezultata analize treba u obzir uzeti činjenicu da je u Gradu Čazmi turistička infrastruktura značajno manje razvijena u odnosu na druge destinacije BBŽ-a (primjerice Daruvar).

P.5. Broj organiziranih turističkih ambulanti (SD-1)

U destinaciji zasad nije uspostavljena turistička ambulanta.

P.6. Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju) (UVR-1)

Na osnovi izračuna pokazatelja za 2023. godinu, koji se temelji na sezonalnosti, odnosno pretpostavci da je u vršnom mjesecu sezone broj turista značajan u odnosu na broj lokalnog stanovništva (što ovdje nije slučaj), detektirano je kako je u mjesecu s najvećim brojem noćenja (srpanj) ukupna finalna potrošnja vode manja u odnosu na potrošnju u mjesecu s najmanjim brojem noćenja turista (studeni) u destinaciji. Stoga se zaključuje kako radi malog broja turista nije moguće odrediti dnevnu potrošnju vode turista te da ne postoji opterećenje turizma na sustav gospodarenja otpadom u destinaciji.

P.7. Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone) (GO-1)

Na osnovi izračuna pokazatelja za 2023. godinu, koji se temelji na sezonalnosti, odnosno pretpostavci da je u vršnom mjesecu sezone broj turista značajan u odnosu na broj lokalnog stanovništva (što ovdje nije slučaj), detektirano je kako je u mjesecu s najvećim brojem noćenja (srpanj) ukupna količina komunalnog otpada manja u odnosu na količinu nastalu u mjesecu s najmanjim brojem noćenja turista (studeni) u destinaciji. Stoga se zaključuje kako radi malog broja turista nije moguće odrediti dnevnu količinu komunalnog otpada koju su proizveli turisti u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju (po noćenju) te da ne postoji opterećenje turizma na sustav gospodarenja otpadom u destinaciji.

P.8. Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite) (BR-1)

Udio zaštićenih područja u ukupnoj površini Grada Čazme iznosi 12,20 %, a pri tome je u izračun uključena samo nacionalna kategorije zaštite, odnosno dio Regionalnog parka „Moslavačka gora“ koji se nalazi unutar granica JLS. Dodatno NATURA 2000 područja (ekološka mreža Europske unije koju čine područja očuvanja značajna za ptice i područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove) imaju udio od 19,94 % ove administrativne jedinice. Zajedno navedena područja imaju udio od čak 32,15 % područja Grada Čazme.

P.9. Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije (UEN-1)

Na osnovi izračuna pokazatelja za 2023. godinu, koji se temelji na sezonalnosti, odnosno pretpostavci da je u vršnom mjesecu sezone broj turista značajan u odnosu na broj lokalnog stanovništva (što ovdje nije slučaj), detektirano je kako je u mjesecu s najvećim brojem noćenja (srpanj) finalna potrošnja električne energije manja u odnosu na potrošnju u mjesecu s najmanjim brojem noćenja turista (studeni) u destinaciji. Stoga se zaključuje kako na osnovi sezonalnosti potrošnje, tj. malog broja turista, nije moguće odrediti dnevnu potrošnju električne energije turista (po noćenju) u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju u destinaciji te da ne postoji opterećenje turizma na elektro-energetsku mrežu, odnosno opskrbu u destinaciji.

P.10. Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika (UPK-1)

Sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu klimatskih rizika u Čazmi je uspostavljen, a oslanja te također i na sustav koji je uspostavljen u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji.

Za razinu grada donesen je Plan djelovanja civilne zaštite za Grad Čazmu koji uspostavlja platformu svih relevantnih dionika (vatrogasna jedinica i dobrovoljna vatrogasna društva, komunalna poduzeća, Hrvatska gorska služba spašavanja, Hrvatski crveni križ). S obzirom da je jedna od ključnih mjera

podizanje svijesti o utjecajima klimatskih promjena, Služba civilne zaštite Bjelovar u suradnji sa Gradom Čazmom provodi okrugli stol na temu prirodne nepogode.

Nadalje, Programom ublažavanja klimatskih promjena, prilagodbe klimatskim promjenama i zaštite ozonskog sloja BBŽ (listopad 2022.), uspostavljene su mjere prilagodbe klimatskim promjenama za razdoblje 2022. – 2025. godine za ključne sektore: poljoprivreda, zdravlje, urbani razvoj i bioraznolikost, uključujući i nad-sektorske mjere te njihovi nositelji. Mjere su donesene na osnovi procjene klimatskih rizika i provode se u svim JLS-ovima, pa tako i u Gradu Čazmi. Treba napomenuti kako je Plan razvoja sustava civilne zaštite Bjelovarsko-bilogorske županije za 2024. još uvijek na snazi, do usvajanja Plana za 2025. te da su predviđene aktivnosti i dionici (nositelji) usmjereni na operativno djelovanje, prevenciju, pružanje stručno-tehničke pomoći u slučaju prirodnih nepogoda i katastrofa, što je usklađeno sa Strategijom upravljanja rizicima od katastrofa do 2030. godine i Akcijskim planom upravljanja rizicima od katastrofa za razdoblje do 2024. godine (NN 122/22), za sve JLS-ove BBŽ pa tako i za Grad Čazmu.

P.11. Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem (TP-1)

Prema podacima sustava eVisitor, mjesec s najvećim opterećenjem u gradu Čazmi je kolovoz u kojem je u 2024. godini ostvareno *65 dolazaka turista*.

P.12. Prosječna duljina boravka turista u destinaciji (TP-2)

Prema podacima sustava eVisitor, prosječna duljina boravka turista u gradu Čazmi je u 2024. godini iznosila *3,2 noći po jednom dolasku*.

P.13. Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-1)

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje ukupno zaposlenih u Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u gradu Čazmi je 2022. prosječno bilo *69 osoba*.

P.14. Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-2)

Prema podacima Financijske agencije (FINA), poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane 2023. godine je u Gradu Čazmi iznosio *2.134.957 eura*.

P.15. Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija (TI-1)

Na području Grada Čazme, temeljem popisa Registra kulturnih dobara RH, evidentirano je devet zaštićenih kulturnih dobara.

Tablica 29. Pregled Kulturnih dobara prema vrsti na području Grada Čazme

Naziv kulturnog dobra	Naselje	Vrsta	Pravni status
Ruševine Starog grada	Čazma	Arheologija	Zaštićeno kulturno dobro
Kulturno-povijesna cjelina grada Čazme	Čazma	Kulturnopovijesna cjelina	Zaštićeno kulturno dobro
Običaj čitanja Zapovijedi pod lipom	Gornji Miklouš	Nematerijalna	Zaštićeno kulturno dobro
Crkva Pohoda Blažene Djevice Marije i zgrada župnog dvora	Gornji Draganec	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro

Crkva sv. Martina	Martinac	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
Crkva sv. Jelene Križarice	Vrtlinska	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
Crkva sv. Nikole	Gornji Miklouš	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
Crkva sv. Franje Ksaverskog	Bojana	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro
Crkva sv. Marije Magdalene	Čazma	Nepokretna pojedinačna	Zaštićeno kulturno dobro

Izvor: Registar kulturnih dobara RH

Od dobara prirodne baštine u nacionalnim kategorijama zaštite, na području Grada Čazme nalazi se samo dio Regionalnog parka „Moslavačka gora“.

P.16. Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom (OUD -1)

Operativnim planom održivog turizma definirano je 50 aktivnosti iz područja infrastrukture, proizvoda i marketinga. S obzirom na to da je Plan donesem u prosincu 2024. godine, dio aktivnosti je započeo s implementacijom, no manji je broj završio. Stoga se zaključuje da ovaj pokazatelj nije moguće izračunati s obzirom na nedovoljni odmak od početka implementacije aktivnosti.

P.17. Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izrađenog građevinskog područja JLS (OUP-1)

Broj turističkih noćenja u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju po izgrađenoj građevinskoj površini u 2024. godini je bio 0,98 noćenja/ha. Navedeni pokazatelj ukazuje na nisku gustoću turističke aktivnosti. Napomena: u 2024. nije bilo evidentiranih nekomercijalnih noćenja u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji.

5.1.4. Metodološka objašnjenja specifičnih pokazatelja

Sustav za pravovremenu reakciju na probleme s kvalitetom vode (SUVR-1)

Sustav kvalitete voda na izvorištu predstavlja sigurnost sveukupne kvalitete vode u vodoopskrbnom sustavu. Pokazatelj daje informacije o uspostavi sustavu koji je uspostavljen u destinaciji za ispitivanje kvalitete i zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku potrošnju u sustavima javne vodoopskrbe, odnosno za reakciju na probleme s kvalitetom vode. Pokazateljem se prati je li uspostavljen sustav izvještavanja u slučaju odstupanja od parametara za provjeru sukladnosti vode za ljudsku potrošnju, o monitoringu i službenoj kontroli zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku potrošnju i izvještavanju u cilju zaštite ljudskog zdravlja od nepovoljnih utjecaja bilo kojeg onečišćenja vode za ljudsku potrošnju i osiguravanja zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku potrošnju na području destinacije, temeljem zakonskih i podzakonskih propisa te upute <https://zdravlje.gov.hr/UserDocsImages/2017%20Sanitarna/up7.pdf>). Pokazatelj je opisni (informativni): sustav uspostavljen ili nije uspostavljen. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje. Podatak je dostupan.

Tablica 30. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Uspostavljen sustav temeljem nacionalne regulative i smjernica te upute	Ministarstvo zdravlja/ Hrvatski zavod za javno zdravstva i zavodi županija i Grada Zagreba/Hrvatske vode /Javni isporučitelji vodnih usluga javne vodoopskrbe u destinaciji (JLS) / Zavodi za javno zdravstvo na području destinacije (JLS)	nema

Udio otpadnih voda destinacije tretiranih do najmanje sekundarne razine prije ispuštanja (SGOV-2)

Pokazatelj prati ukupne količine otpadnih voda po noćenju posjetitelja u smještajnoj djelatnosti (komercijalni i nekomercijalni smještaj). Pokazatelj daje informaciju o opterećenju sustava obrade otpadnih voda destinacije svih razina pročišćavanja otpadnih voda kao posljedica noćenja turista u smještajnim objektima destinacije te o potencijalu rizika od onečišćenja voda i mora. To je osobito važno za destinacije kojima su vodni i morski resursi ključne atrakcije.

Pokazatelj se izračunava kao udio otpadnih voda pročišćenih prije ispuštanja do minimalno 2. stupnja pročišćavanja u odnosu na ukupnu količinu otpadnih voda u destinaciji koje su ispuštali gospodarski subjekti i kućanstva u destinaciji. Učestalost izrade pokazatelja je svake četiri godine.

Tablica 31. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Ukupne količine pročišćenih otpadnih voda u destinaciji (m ³) prema stupnju pročišćavanja (1., 2. i 3. stupanj)	Komunalno poduzeće u destinaciji zaduženo za odvodnju	nema
2.	Količine pročišćenih voda do minimalno 2. stupnja pročišćavanja – 2. i 3. stupanj (m ³):	UO za zaštitu okoliša ili gospodarstvo u destinaciji, ROO, MZOZT	nema
3.	Broj gospodarskih subjekata i kućanstava/stanova priključenih na mrežu javne odvodnje	DZS, Statistički poslovni registar (Registar poslovnih subjekata) i priopćenje Javna odvodnja; Popis stanovništva, kućanstava i stanova	nema

Plan gospodarenja otpadom s ciljevima za smanjenje i održivo odlaganje (SGO-4)

Pokazatelj daje informaciju o usvojenom Planu gospodarenja otpadom u destinaciji koji je donesen temeljem propisa o gospodarenju otpadom i nacionalnog plana, a kojim se na osnovi utvrđenih kvantitativnih ciljeva i hijerarhije otpada provode mjere za održivo gospodarenje otpadom.

Pokazatelj je informacija o usvojenom i javno objavljenom Planu gospodarenja otpadom u destinaciji. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 32. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Usvojen Plan gospodarenja otpadom destinacije	JL(R)S, UO zaštite okoliša	nema

Razvijen sustav za zaštitu prirodne i kulturne baštine i lokaliteta (SZB-1)

Pokazatelj je definiran kao skup mjera, politika i aktivnosti usmjerenih na očuvanje, zaštitu i promicanje prirodne i kulturne baštine unutar turističke destinacije. Sustav uključuje zakonske regulative, fizičke mjere zaštite, edukativne programe i suradnju s lokalnim zajednicama. Cilj je očuvanje autentičnosti, raznolikosti i povijesne vrijednosti lokaliteta, uz minimiziranje negativnog utjecaja turizma.

Efikan sustav zaštite potiče održivi razvoj turizma i povećava svijest posjetitelja o važnosti očuvanja prirodne i kulturne baštine, a primarno se očituje u: a) objavljenom dokumentu strategije i/ili plana koji sadrži mjere zaštite i očuvanja baštine na području destinacije i b) uspostavljenom sustavu monitoringa efikasnosti provedenih mjera zaštite i očuvanja baštine na području destinacije. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine.

Tablica 33. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Višegodišnji plan i/ili strategija / smjernice	JLS / relevantna javna tijela (Uprava za zaštitu kulturne baštine, Ministarstvo kulture i medija; Upisnik zaštićenih područja, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja)	nema
2.	Uspostavljena i ažurirana baza podataka mjera i aktivnosti	JLS / relevantna javna tijela	nema

Uspostavljene politike i/ili sustav za poticanje smanjena ovisnosti o fosilnim gorivima, poboljšanja energetske učinkovitosti i unapređenja korištenja tehnologija obnovljive energije (SUPK-1)

Pokazateljem se utvrđuje je li destinacija uspostavila politiku i/ili sustav poticanja za ublažavanje klimatskih promjena (dekarbonizacija) u turizmu. Svrha pokazatelja je osigurati kontinuirano praćenje uspješnosti održivog upravljanja energijom u turizmu na razini destinacije te dobiti uvid u trend smanjivanja ovisnosti o fosilnim gorivima, poboljšanje energetske učinkovitosti i unapređenje korištenja tehnologija obnovljive energije u destinaciji.

Podatak je informacija o aktivnostima, kao što su provođenje edukacija, informiranje javnosti te objavu poziva za dodjelu financijskih sredstava u svrhu dekarbonizacije poslovanja turističkih poslovnih subjekata. Podatak/informacije su dostupne. Učestalost izrade pokazatelja je svake dvije godine.

Tablica 34. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Aktivnosti, kao što su provođenje edukacija, informiranje javnosti te objavu poziva za dodjelu financijskih sredstava u svrhu dekarbonizacije poslovanja turističkih poslovnih subjekata	Upravni odjeli JLS/Nadležno Ministarstvo i turističke zajednice područja, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja)	nema

Razina onečišćenosti zraka u destinaciji (SUPK-2)

Za definiranje kvalitete zraka u destinaciji koriste se podaci o kvaliteti zraka na pojedinoj mjernoj postaji na osnovi izmjerenih koncentracija ključnih onečišćujućih tvari u zraku: sumporovog dioksida (SO₂), dušikovog dioksida i dušikovih oksida (NO₂ i NO_x), lebdećih čestica (PM₁₀ i PM_{2,5}), olova (Pb), benzena, (C₆H₆), ugljikovog monoksida (CO), prizemnog ozona (O₃), sumporovodika (H₂S), amonijaka (NH₃), arsena (As), kadmija (Cd), žive (Hg), nikla (Ni), benzo(a)pirena (BaP) i drugih policikličkih aromatskih ugljikovodika (PAU), pokazatelja prosječne izloženosti za PM_{2,5} (PPI) te kemijskog sastava PM_{2,5}.

Podaci su dostupni u pojedinačnim izvješćima o kvaliteti zraka JL(R)S te u sveukupnom Izvješću o kvaliteti zraka na postajama državne mreže za praćenje kvalitete zraka RH. Pokazatelj je informacija o razini onečišćenosti zraka. Učestalost izrade pokazatelja je jednom godišnje.

Tablica 35. Podaci potrebni za izračun, izvori i ograničenja

Rbr.	Naziv podatka	Izvor	Ograničenja
1.	Razina onečišćenja zraka u destinaciji	UO za zaštitu okoliša u destinaciji, MZOT Informacijski sustav zaštite zraka/ Europski indeks kvalitete zraka	nema

5.1.5. Rezultati specifičnih pokazatelja održivosti

SP.1. Sustav za pravovremenu reakciju na probleme s kvalitetom vode (SUVR-1)

VRIJEDNOST POKAZATELJA/REZULTATI ANALIZE:

Sustav za pravovremenu reakciju na probleme s kvalitetom vode je uspostavljen.

Naime, Služba za zdravstvenu ekologiju Zavoda za javno zdravstvo BBŽ, koja je nadležna i za područje Čazme, pravovremenu reakciju na probleme s potencijalno nezadovoljavajućom kvalitetom vode provodi u skladu sa Uputom za postupanje u slučaju odstupanja od parametara za provjeru sukladnosti monitoringa za ljudsku potrošnju Ministarstva zdravstva.

Zavod za javno zdravstvo BBŽ, uzorkuje vodu za piće i provodi ispitivanja zdravstvene ispravnosti i kvalitete uzoraka vode za ljudsku potrošnju, sukladno Planu monitoringa zdravstvene ispravnosti vode za piće u RH u koordinaciji sa Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, a prema potrebi se uključuje i Državni inspektorat.

SP.2. Udio otpadnih voda destinacije tretiranih do najmanje sekundarne razine prije ispuštanja (SGOV-2)

VRIJEDNOST POKAZATELJA/REZULTATI ANALIZE:

Prema pregledu prijavljenih stupnjeva pročišćavanja i količina ispuštenih otpadnih voda (m³/god) iz sustava javne odvodnje za Grad Čazmu utvrđeno je da je 2023. godine bez pročišćavanja ispušteno 80.307 m³ otpadne vode. Preporuka je da se u gradu Čazmi uspostavi sustav pročišćavanja otpadnih voda. Naime, na razini BBŽ ispuštanje do minimalno drugog stupnja pročišćavanja u BBŽ iznosi gotovo 93% (2023.), što je dobra osnova za unapređenje stanja po pitanju pročišćavanja otpadnih voda u Gradu Čazmi.

SP.3. Plan gospodarenja otpadom s ciljevima za smanjenje i održivo odlaganje (SGO-4)

VRIJEDNOST POKAZATELJA/REZULTATI ANALIZE:

Plan gospodarenja otpadom Grada Čazme donesen je za razdoblje od 2017. do 2022. godine te je potrebno novelirati za naredno razdoblje. Navedeni Plan je usklađen sa Planom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2023. – 2028. godine (NN 84/23). Grad Čazma redovito izvješćuje o provedbi Plana gospodarenja otpadom (posljednje Izvješće je objavljeno za podatke iz 2023.)

SP.4. Razvijen sustav za zaštitu prirodne i kulturne baštine i lokaliteta (SZB-1)

U destinaciji je uspostavljen sustav zaštite prirode na osnovi u Godišnjih programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenih područja na području Bjelovarsko-bilogorske županije. Trenutno je na snazi Godišnji program iz 2024. godine, na osnovni kojeg se na području Grada Čazma planiraju i provode mjere zaštite i očuvanja prirode (npr. uređenje lokaliteta Medjame u okviru projekta Čazma Natura, opremanje posjetiteljske infrastrukture, promocija te provođenje edukacija i radionica s tematikom prirodne baštine i prezentacije Geolokaliteta Pleterac – Regionalni park Moslavačka gora). Programom je uspostavljen monitoring zaštićenih područja prirode.

Sukladno zakonskoj regulativi iz područja zaštite i očuvanja kulturne baštine, Grad Čazma planira, sufinancira i prati projekte i aktivnosti iz područja: (i) kulturne djelatnosti (npr. muzejska, nakladnička, arhivska i knjižnička djelatnost, (ii) kulturno-umjetničkog stvaralaštva (npr. dramska i plesna umjetnost, glazbena i glazbeno-scenska umjetnost, književnost, digitalna umjetnost), (iii) djelatnosti zaštite, očuvanja i održivog upravljanja kulturnom baštinom te (iv) transverzalna područja (npr. međunarodna kulturna suradnja i mobilnost, raznolikost kulturnih izričaja). Navedene se aktivnosti provode sukladno godišnjim Programima javnih potreba u kulturi na području Grada Čazme (trenutno je važeći Program iz 2024. godine) te se zaključuje kako je sustav za zaštitu kulturne baštine uspostavljen.

SP.5. Uspostavljene politike i/ili sustav za poticanje smanjena ovisnosti o fosilnim gorivima, poboljšanja energetske učinkovitosti i unapređenja korištenja tehnologija obnovljive energije (SUPK-1)

VRIJEDNOST POKAZATELJA/REZULTATI ANALIZE:

Politike i sustav za poticanje smanjena ovisnosti o fosilnim gorivima i poboljšanja energetske učinkovitosti te unapređenje korištenja tehnologija obnovljive energije su uspostavljeni.

Jačanje energetske tranzicije za klimatsku neutralnost jedan je od posebnih ciljeva Plana razvoja BBŽ do 2027., što uključuje provedbu mjera i aktivnosti na području Grada Čazme. Projekti usmjereni na energetske obnovu javnih ustanova i (npr. OŠ Čazma) te obiteljskih zgrada provode se kontinuirano u suradnji sa Ministarstvom regionalnog razvoja i fondova Europske unije te Fondom za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (FZOEU). Projekti koji na osnovi proširenja zelenih javnih površina također

rezultiraju smanjenjem emisija stakleničkih plinova, također su ključni. Tako je u 2024. Grad Čazma u suradnji sa Razvojnoum agencijom Čazma i drugim uključenim institucijama, pokrenuo projekt povećanja površine pod krošnjama kroz sadnju drvoreda i ozelenjivanje prostora, kojeg financira FZOEU.

SP.6. Razina onečišćenosti zraka u destinaciji (SUPK-2)

VRIJEDNOST POKAZATELJA/REZULTATI ANALIZE:

Na osnovi posljednjih dostupnih podataka za 2023., na području Grada Čazme kvaliteta zraka je prve kategorije – čist i neznatno onečišćen zrak.

6. RAZVOJNI SMJER S MJERAMA I AKTIVNOSTIMA

6.1. Razvojne potrebe i prilike (SWOT analiza)

Grad Čazma raspolaže turističkim potencijalom temeljenim na prirodnoj i kulturnoj baštini, tradiciji, autentičnom ruralnom prostoru te povoljnom geografskom smještaju i položaju. Kako bi se unaprijedila prepoznatljivost Grada kao turističke destinacije i umanjila razvojna ograničenja, provodi se analiza razvojnih mogućnosti i potreba. Cilj analize je sistematizacija ključnih prednosti, slabosti, prilika i izazova u razvoju turizma te definiranje strateških ciljeva i aktivnosti za održiv i konkurentan turistički razvoj.

U izradi analize korišteni su sljedeći izvori podataka:

- postojeći razvojni dokumenti
- statistički podaci
- terenska istraživanja i intervjui
- rezultati strateških radionica s ključnim dionicima

Prostor Grada Čazme odlikuje se blagim ruralnim krajolikom koji obuhvaća obronke Moslavačke gore, prostrane šume, tekuće i stajaće vode, čime se ovo područje otvara za razvoj aktivnog, ruralnog, wellness i gastro turizma. Očuvanost prirode, značajna kulturna baština, tradicija konjičkog sporta te poljoprivredna proizvodnja dodatno pridonose privlačnosti destinacije. Povoljna prometna povezanost sa Zagrebom i ostalim urbanim centrima te blizina ključnih emitivnih tržišta omogućuju daljnji razvoj turističke ponude.

Ipak, razvoj turizma Grada Čazme suočava se s izazovima. Nedostaje dovoljan broj tržišno spremnih turističkih proizvoda s jasno definiranim destinacijskim lancem vrijednosti, iako svaka nova privatna inicijativa i poduzetnički pothvat u turizmu ovakve male zajednice označava pozitivnu promjenu i nagovještava pozitivne trendove. Prosječna duljina boravka gostiju i dalje je relativno kratka, što ukazuje na potrebu za razvojem atraktivnih sadržaja koji će potaknuti posjetitelje da produljenije svojeg boravka. Također, budžeti za turističke kampanje na regionalnoj i nacionalnoj razini su ograničeni, što otežava snažnije pozicioniranje na tržištu.

Jedan od najvećih izazova malog grada u Hrvatskoj ostaje nepovoljna demografska slika, koja dovodi do manjka kvalificirane radne snage u turizmu i ugostiteljstvu te smanjenja broja mladih poduzetnika u sektoru. Dodatni rizici uključuju ekonomske i političke nestabilnosti koje mogu utjecati na turističku potražnju. Također, iako se priroda, okoliš i krajolik spominju kao važni prirodni resursi Grada Čazme, potrebno je jačanje ekološkog pristupa, odnosno dodatno zalaganje za zaštitu prirode i okoliša te izraženija briga za uređenje prostora.

Kako bi se osigurao održiv razvoj turizma u Gradu Čazmi, nužno je usmjeriti aktivnosti na povećanje kvalitete i diversifikaciju turističke ponude, ulaganja u infrastrukturu, jačanje destinacijskog menadžmenta te aktivno brendiranje Grada kao atraktivne i autentične destinacije.

Izazov/ problem/ ograničenje	Rješenje/Projekt /Aktivnosti/Prilika
Prostor, društvo, gospodarstvo, infrastruktura i okoliš	
<ul style="list-style-type: none"> • Prometna infrastruktura je u lošem stanju, unatoč povezanosti područja (oštećenja kolnika, nedostatak signalizacije) • Nedovoljno razvijen sustav za odlaganje otpada • Nedovoljno održavane i označene planinarske i biciklističke staze • Nedovoljna informiranost lokalnog i regionalnog stanovništva o manifestacijama na području • Nastavak negativnih demografskih trendova • Odumiranje sela (deagrarijacija) • Loša dostupnost informacija turistima • Nedostatak kvalificirane radne snage 	<ul style="list-style-type: none"> • Zajednički projekti koji uključuju i povezuju dionike • Unaprjeđenje komunalne i prometne infrastrukture • Postavljanje i održavanje biciklističkih, pješačkih, konjičkih i drugih rekreacijskih staza • Jačanje i proširivanje mreže udruga • Korištenje financijskih sredstava iz EU programa i fondova • Sigurnost destinacije na visokoj razini • Privlačenje investitora i poticanje gospodarskog razvoja • Umrežavanje lokalnih poduzetnika • Podrška planinarskim društvima pri uređenju i održavanju staza • Geološko bogatstvo Moslavačke gore • Povećanje svijesti lokalnog stanovništva o vrijednostima u njihovoj okolini • Održivo upravljanje prirodnim resursima
Atrakcije	
<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna valorizacija šuma, ribnjaka i prirodnih resursa • Nedostatak kadrova, organizacije i financijskih sredstava JLS-a za razvoj turizma • Nedovoljno povezana i interpretirana graditeljska baština • Nedovoljno istražena arheološka kulturna baština • Neiskorišteni potencijal Čazmatransa kao nacionalnog brenda • Nedovoljna povezanost posjeda Salaj sa cjelovitom destinacijom Čazma 	<ul style="list-style-type: none"> • Raznolikost i ljepota očuvanog krajolika (riječni tokovi, ribnjaci, šume) uz kvalitetno vrednovanje (Medjame) • Prirodni okoliš kao resurs za razvoj outdoor aktivnosti (ciklouturizam, pješačke i planinarske rute...) • Istraživanje atrakcija (spoznajna razina) radi njihovog razvoja i valorizacije • Javljanje na natječaje koji se odnose na očuvanje prirode • Razvoj fototurizma na ribnjacima, stazama itd. • Unaprijeđenije interpretacije • Veća ulaganja u lovno-ribolovni turizam • Razvoj više atrakcija za mlade • Organizirati više „vikend“ događanja

	<ul style="list-style-type: none"> • Valorizacija nematerijalne baštine • Razvoj tematskih parkova i staza • Biološko kupalište kao komparativna prednost destinacije • Salaj kao nacionalno prepoznatljiva atrakcija
Turistička suprastruktura i infrastruktura	
<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak smještajnih kapaciteta • Nedovoljno razvijena i raznolika gastronomska ponuda • Nepostojeći <i>incoming</i> programi turističkih agencija • Nedovoljno označene i promovirane rekreacijske rute i putevi (ciklouturizam, pješačke i planinarske rute...) • Nedostatak/stanje sportsko-rekreativnih objekata 	<ul style="list-style-type: none"> • Promicati individualni angažmane u turističkim projektima • Rast interesa za izoliranim smještajnim objektima (kuće za odmor, obiteljske kuće) • Rast interesa za „neotkrivenim“ destinacijama u blizini prebivališta • Podrška receptivnim turističkim agencijama • Izgradnja novih smještajnih kapaciteta te obnova i modernizacija već postojećih • Podizanje standarda smještajnih kapaciteta • Opremanje postojećih staza dodatnim, modernim sadržajima • Izgradnja <i>spray parka</i> u sklopu Biološkog kupališta
Upravljanje destinacijom	
<ul style="list-style-type: none"> • Oslanjanje na individualne napore umjesto na kolektivnu koordinaciju • Izostanak DMC agencija • Problem financiranja, informiranja i suradnje (manjak investicija privatnog sektora, nedovoljna međusektorska povezanost poduzetnika) • Slične konkurentske destinacije su već napredovale u razvoju i izgradnji turističke infrastrukture • Nedovoljna promocija malih ponuđača (OPG-ova) 	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljanje suradnje s obližnjim kontinentalnim destinacijama • Suradnja javnih i privatnih dionika kroz razmjenu promotivnih materijala za zajedničko oglašavanje • Prilagodba radnog vremena ugostiteljskih objekata (otvoreni vikendom) • Izrada regionalnih dokumenata koji pružaju podlogu za izradu lokalne dokumentacije • Osnivanje radne skupine za razvoj turizma

6.2. Identificiranje općih načela i ciljeva turizma

6.2.1. Vizija razvoja turizma

Vizija govori o tome kako će neka destinacije izgledati u budućnost, govori o željenoj slici te destinacije. S jedne strane, ona počiva na razvojnim mogućnostima i ograničenjima koji su prepoznati u SWOT analizi, a s druge strane odraz je želja i stremljenja prema pomacima koji bi se mogli ostvariti. Vizija time istovremeno odražava realno sagledavanje sadašnjosti, ali i pomake koji se žele ostvariti u smjeru unapređenja destinacije. Promišljanje vizije temelji se na odgovorima na pitanja o tome gdje bi destinacija željela doći, koja bi iskustva željela nuditi i po čemu bi željela biti prepoznata na tržištu. Viziju trebaju prihvatiti svi dionici u destinaciji jer ona predstavlja kritičnu komponentu destinacijske turističke politike. Stoga je dionici trebaju slijediti i svoje aktivnosti prilagođavati kako bi bile u funkciji njena ostvarenja. Vizija turističkog razvoja Grada Čazme mogla bi se sažeti na sljedeći način:

Čazma je destinacija čiste prirode te očuvanih i slikovitih krajolika. Šume, livade i rijeke s bogatim životinjskim i biljnim svijetom te mjesta u kojima domaćini njeguju tradiciju i običaje i imaju brojne sadržaje za ponuditi gostima. Ljubitelji aktivnog boravka u prirodi, oni koji je žele istraživati ili samo upijati i uroniti u ljepotu „zelenog i čistog“ ovdje će pronaći kutak za sebe. Čistoća prirode s nizom kulturnih sadržaja tijekom cijele godine pružaju mogućnost potpunog opuštanja.

6.2.2. Kvalitativni ciljevi razvoja

Iz vizije proizlaze tri glavna cilja turističkog razvoja:

- Oblikovanje okruženja prikladnog za razvoj održivog turizma
- Razvoj autentičnih i inovativnih turističkih proizvoda
- Unapređenje sustava upravljanja i jačanje prepoznatljivosti

Oblikovanje okruženja prikladnog za razvoj održivog turizma podrazumijeva daljnji rad na unapređenju opće i turističke infrastrukture, kako u domeni privatnog (smještaj, ugostiteljstvo i drugi poduzetnici u turizmu), tako i u domeni javnog sektora (prometna i komunalna infrastruktura, javne površine, turistička signalizacija i interpretacija i dr.). Naime, kvalitetna infrastruktura pretpostavka je za razvoj turističke ponude. Analiza stanja upravo je i pokazala brojne projekte koje Grad Čazma planira u ovome području, a tiču se daljnjeg uređenja prostora i okruženja za život lokalne zajednice te time i za unapređenje kvalitete boravka turista (kamp odmorišta, širenje biciklističkih ruta, širenje zelenih površina, mjerenje kvalitete zraka i drugo). Nadalje, razvoj održivog turizma podrazumijeva čuvanje i turističku valorizaciju prirodne i kulturne baštine u onoj mjeri koja je neće ugroziti te istovremeno će omogućiti zanimljive turističke doživljaje.

Inoviranje postojećih i razvoj novih proizvoda znači korištenje svih prepoznatih prednosti, resursa i atrakcija Čazme i unapređenje kroz dodavanje novih sadržaja, *storytelling*, širenje mreže aktivnosti u prirodi i povezivanje sadržaja u zanimljive tematske boravke. Isto tako, ovaj cilj uključuje tematizaciju i specijalizaciju smještaja koji se prilagođavaju potrebama tržištu posebnih interesa. Razvoj turističkih proizvoda treba temeljiti na destinacijskom lancu vrijednosti te voditi brigu o podizanju kvalitete svih njegovih opipljivih i neopipljivih sastavnica.

Konačno, za turistički razvoj važno je slijediti plan koji vodi u željenom smjeru te podizati prepoznatljivost turističke destinacije. To je moguće jedino uz osnaživanje nositelja upravljačkih procesa i praćenje kvalitete turizma što podrazumijeva daljnje jačanje suradnje među dionicima, praćenje realizacije aktivnosti i komunikacija o tome sa svima koji su uključeni u turistički razvoj i kreiranje turističke ponude.

Za podizanje prepoznatljivosti potrebno je jačati promocijske aktivnosti s naglaskom na isticanje posebnih turističkih doživljaja i atrakcija po kojima Čazma može postati prepoznatljiva.

6.3. Strateška uporišta razvoja i prioriteti

Navedeni ciljevi dodatno su razrađeni definiranjem strateških prioriteta razvoja turizma:

Cilj 1. Održivi razvoj turističke infrastrukture, očuvanje baštine i jačanje lokalne zajednice

Prioriteti:

- podrška kvalitetnom infrastrukturnom i komunalnom uređenju te oblikovanju turističke suprastrukture u skladu s pokazateljima održivosti
- podrška istraživanju, obnovi, očuvanju i poboljšanju dostupnosti prirodne i kulturne baštine

Cilj 2. Razvoj jedinstvenih i održivih turističkih proizvoda koji unapređuju kvalitetu života lokalne zajednice i doprinose dugoročnoj održivosti destinacije

Prioriteti:

- podrška stvaranju lokalnih lanaca vrijednosti
- poboljšanje postojećih i razvoj autentičnih, zelenih i inovativnih turističkih proizvoda

Cilj 3. Unapređenje sustava destinacijskog menadžmenta, ljudskih resursa i stvaranje prepoznatljivosti

Prioriteti:

- osnaživanje nositelja upravljačkih procesa u turizmu
- sustavno praćenje kvalitete destinacijskog turizma
- jačanje vidljivosti destinacije i brendiranje grada kao jedinstvene destinacije

6.4. Mjere i aktivnosti

Strateški ciljevi razvoja turizma Grada Čazme integriraju ekonomske, ekološke i sociokulturne aspekte razvoja. Svaki od ciljeva postavlja temelje za održivi turizam i omogućava destinaciji ostvarivanje svojeg punog potencijala. U kontekstu svakog od promatrana tri cilja, prioriteti iz Poglavlja 6.3., operacionaliziraju se pretvaranjem u odgovarajuće mjere i s njima povezanim aktivnostima:

Cilj 1: Održivi razvoj turističke infrastrukture, očuvanje baštine i jačanje lokalne zajednice
Mjera 1.1. Unaprjeđenje turističke infrastrukture u skladu s načelima održivosti
<i>Aktivnost 1.1.1. Upravljanje kvalitetom obiteljskog smještaja i povezivanje s lokalnom ponudom hrane</i>
<i>Aktivnost 1.1.2. Izgradnja tematiziranih hotelskih objekata i kampa s ponudom visoke kvalitete</i>
<i>Aktivnost 1.1.3. Osnaživanje sportsko-rekreacijskih terena i objekata</i>
<i>Aktivnost 1.1.4. Razvoj multimodalnih objekata za potrebe turizma i lokalne zajednice</i>
Mjera 1.2. Očuvanje, valorizacija i poboljšanje pristupa prirodnoj i kulturnoj baštini
<i>Aktivnost 1.2.1. Aktiviranje kulturno-povijesne baštine u turizmu</i>
<i>Aktivnost 1.2.2. Poticanje uređenja i tematizacije pješačkih i biciklističkih tematskih staza</i>
<i>Aktivnost 1.2.3. Kreiranje sustava turističke interpretacije prirodnih vrijednosti Grada</i>
Cilj 2: Razvoj jedinstvenih i održivih turističkih proizvoda koji unapređuju kvalitetu života lokalne zajednice i doprinose dugoročnoj održivosti destinacije

Mjera 2.1. Podrška stvaranju lokalnih lanaca vrijednosti uz poboljšanje postojećih i razvoj autentičnih, zelenih i inovativnih turističkih proizvoda
<i>Aktivnost 2.1.1. Razvoj agro/bio turizma i ekoturizma utemeljenog na vrijednostima ekosustava</i>
<i>Aktivnost 2.1.2. Vrednovanje industrijske baštine</i>
Mjera 2.2. Razvoj novih cjelovitih turističkih doživljaja visoke vrijednosti
<i>Aktivnost 2.2.1. Razvoj proizvoda edukacijskog i kreativnog turizma</i>
Mjera 2.3. Unapređenje kvalitete i dosega manifestacija
<i>Aktivnost 2.3.1. Povezivanje manifestacija s okruženjem i međunarodnim srodnim manifestacijama</i>
Cilj 3. Unapređenje sustava destinacijskog menadžmenta i ljudskih resursa
Mjera 3.1. Programi osnaživanja dionika
<i>Aktivnost 3.1.1. Razvoj i ponuda agencijskih programa</i>
Mjera 3.2. Sustavno praćenje kvalitete destinacijskog turizma
<i>Aktivnost 3.2.1. Praćenje pokazatelja održivog razvoja turizma, certificiranje i eko označavanje</i>
Mjera 3.3. Jačanje vidljivosti destinacije i brendiranje destinacije

7. SMJERNICE I PREPORUKE ZA DIONIKE RAZVOJA

Smjernice za upravljanje turizmom destinacije Grada Čazme predstavljaju strateški okvir koji usmjerava razvoj turizma prema održivosti, konkurentnosti i dugoročnom prosperitetu lokalne zajednice. Njihova je svrha osigurati koordiniran i usklađen pristup svih relevantnih dionika u planiranju, razvoju i promociji turističkih proizvoda i usluga, uz očuvanje prirodne i kulturne baštine te jačanje lokalnog identiteta.

Ove smjernice definiraju ključne ciljeve, mjere i aktivnosti koje će doprinijeti stvaranju prepoznatljive i atraktivne turističke destinacije, povećanju kvalitete turističke ponude te podizanju svijesti o važnosti turizma kao generatora gospodarskog rasta i društvenog razvoja. Kroz strateške preporuke, potiče se održivo upravljanje resursima, razvoj inovativnih turističkih proizvoda te jačanje suradnje između javnog i privatnog sektora.

Njihova implementacija omogućit će ravnomjerniji razvoj turizma u skladu s potrebama lokalnog stanovništva, očuvanjem okoliša te suvremenim trendovima u globalnom turističkom sektoru. Smjernice su stoga ključan alat za stvaranje otpornog, održivog i konkurentnog turističkog ekosustava u Čazmi.

7.1. Smjernice i preporuke za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju ključnu ulogu u oblikovanju održivog turističkog okruženja kroz razvoj infrastrukture, zaštitu baštine i jačanje lokalne zajednice. Njihova uloga nije samo u financiranju i provođenju projekata, već i u stvaranju poticajnog okruženja za razvoj turizma kroz strateško planiranje, izradu regulativa i koordinaciju dionika. U tom smislu, preporučuje se osnivanje platforme za upravljanje turizmom, koja će uključivati predstavnike razvojne agencije, Grada Čazme, Gradski muzej Čazme i TZ Čazme te poduzetničkog sektora. Ova platforma omogućit će koordinirano donošenje odluka, praćenje provedbe akcijskih planova i strateško usmjeravanje investicija u turizam.

Osim toga, preporučuje se ulaganje u projekte koji podržavaju razvoj kvalitetnog smještaja, očuvanje prirodne i kulturne baštine te promociju aktivnog turizma. Potrebno je osigurati transparentnost u planiranju i provedbi turističkih projekata te kontinuirano uključivati lokalnu zajednicu u proces donošenja odluka.

Ključne mjere i aktivnosti:

- Održivi razvoj turističke infrastrukture (Mjera 1.1.):
 - Program certifikacije „Eko & Lokalno“ za poticanje održivih praksi u smještaju.
 - Razvoj glamping infrastrukture uz biološko kupalište.
 - Izgradnja kampa na području ŠRC Vustje.
 - Razvoj mreže rekreativnih ribnjaka i integrirane ponude.
 - Uređenje sportsko-rekreativnih terena i razvoj infrastrukture za konjički turizam.
- Očuvanje i valorizacija kulturne i prirodne baštine (Mjera 1.2.):
 - Istraživanje i valorizacija lokaliteta Gradina.
 - Opremanje stalnog postava muzeja.
 - Uređenje i tematizacija pješačkih i ciklo staza.
 - Razvoj sustava turističke interpretacije prirodnih vrijednosti kroz fotosafari i geoturističku ponudu.

7.2. Smjernice i preporuke za turističke zajednice

Turistička zajednica ima ključnu ulogu u destinacijskom menadžmentu. Te aktivnosti trebaju biti usmjerene na stvaranje prepoznatljivog imidža destinacije i povezivanje svih turističkih aktera u zajedničku ponudu. Preporučuje se jačanje digitalne promocije i brendiranja destinacije, suradnja s lokalnim proizvođačima i organizacija manifestacija koje promoviraju autentične proizvode.

Turistička zajednica također treba preuzeti aktivniju ulogu u edukaciji lokalne zajednice o važnosti turizma i mogućnostima razvoja održivih oblika turizma. Sljedeći zadatak je poticanje sinergije među poduzetnicima, kulturnim institucijama i sportskim udrugama kako bi destinacija ponudila što kvalitetniji turistički proizvod.

Ključne mjere i aktivnosti:

- Razvoj jedinstvenih i održivih turističkih proizvoda (Mjera 2.1.):
 - Razvoj agro/bio turizma i tematskih farmi.
 - Vrednovanje industrijske baštine kroz interpretacijski centar Čazmatransa.
- Razvoj novih turističkih doživljaja (Mjera 2.2.):
 - Turistička valorizacija Doma hrvatskih branitelja u Čazmi.
 - Razvoj edukativnih ekoloških i geoloških tura.

7.3. Smjernice i preporuke za druge dionike u turizmu i upravljanju turizmom u destinaciji

Osim jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te turističke zajednice, u razvoju turizma ključnu ulogu imaju i drugi dionici, uključujući privatne poduzetnike, ugostitelje, organizatore turističkih aktivnosti, kulturne ustanove, sportske klubove, nevladine organizacije i lokalne stanovnike. Njihova uključenost i aktivna suradnja mogu značajno doprinijeti kvaliteti turističke ponude, održivosti i autentičnosti destinacije.

Kako bi se osigurao održivi razvoj turizma, preporučuje se:

- Jačanje partnerstva između javnog i privatnog sektora kroz suradnju na razvoju novih turističkih proizvoda i usluga.
- Povećanje vidljivosti lokalnih proizvoda i usluga kroz integraciju u turističke pakete, manifestacije i digitalne promotivne aktivnosti.
- Podrška edukaciji i osposobljavanju dionika u cilju poboljšanja kvalitete usluga, inovacija u turističkoj ponudi i primjene održivih praksi.
- Uvođenje sustava upravljanja kvalitetom kako bi se osigurala visoka razina zadovoljstva turista i lokalne zajednice.

Uz aktivnu suradnju svih uključenih dionika, destinacija može postići uravnotežen razvoj turizma koji doprinosi ekonomskom rastu, očuvanju prirodne i kulturne baštine te poboljšanju kvalitete života lokalnog stanovništva.

8. POPIS PROJEKATA

Popis i obrazloženje projekata utemeljen je na razvojnim potrebama destinacije te polazištima utemeljenima na planovima višeg reda. Svaka od aktivnosti sadrži elemente čija je glavna funkcija jasna, a provedba iste olakšana:

- Naziv projekta
- Cilj projekta
- Opis projekta
- Posebni značaj za destinaciju
- Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti
- Nositelj
- Lokacija provedbe
- Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta
- Provedbeni koraci i rokovi
- Procijenjena vrijednost
- Okvirni izvori financiranja
- Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije.

Navedeni projekti pridonose provedbi mjera potrebnih za ostvarenje pokazatelja održivosti na razini destinacije. Važno je istaknuti da se najveći dio projekta odnosi na javni sektor (zbog olakšane implementacije plana), no nužna je suradnja s dionicima iz privatnog sektora, civilnog društva, lokalnom zajednicom i turistima. Stoga su dionici primarno javne ustanove, gradska tijela i javna poduzeća.

8.1. Cilj 1: Održivi razvoj turističke infrastrukture, očuvanje baštine i jačanje lokalne zajednice

8.1.1. Mjera 1.1. Unaprjeđenje turističke infrastrukture u skladu s načelima održivosti

Aktivnost 1.1.1. Upravljanje kvalitetom obiteljskog smještaja i povezivanje s lokalnom ponudom hrane

Naziv projekta	Projekt 1. Digitalna transformacija obiteljskog smještaja
Cilj projekta	Potpora za izradu profesionalnih web stranica, online oglašavanje i optimizaciju profila na online platformama.
Opis projekta	Objekti u domaćinstvu i sobe za iznajmljivanje trenutno su glavna vrsta smještaja u Gradu Čazmi i projekt digitalne transformacije omogućio bi unaprjeđenje digitalne prisutnosti i konkurentnosti malih iznajmljivača. To podrazumijeva razvoj web stranica, online oglašavanje i optimizaciju profila na platformama poput Booking.com i Airbnb. Pružanjem potrebnih alata i znanja iznajmljivačima pozitivno će se utjecati na povećanje vidljivosti, poboljšanje korisničkog iskustva i povećanje prihoda. Edukacije, savjetovanja i tehnička podrška omogućit će prilagodbu suvremenim trendovima. Kao rezultati projekta očekuju se profesionalizacija online prisutnosti, optimizacija cijena i sadržaja te jačanje prepoznatljivosti obiteljskog smještaja ove destinacije. Projekt bi mogao povoljno utjecati i na povećanje broja iznajmljivača na području Grada Čazme.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE

Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	-Značajni doprinos / umjereni doprinos / manji doprinos pokazatelju: Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane -Ne postoji doprinos -Značajni doprinos / umjereni doprinos / manji doprinos pokazatelju: Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim brojem ostvarenih turističkih noćenja -Ne postoji doprinos
Nositelj	TZ Grada Čazme / Javna ustanova razvojna agencija Čazma
Lokacija provedbe	Grad Čazma
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	III. 2025. – III. 2028.
Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • 1. godina <ul style="list-style-type: none"> – istraživanje i analiza potreba – izrada strategije i metodologije projekta – edukacije i radionice • 2. godina <ul style="list-style-type: none"> – izrada i optimizacija web stranica – napredne digitalne strategije – analiza učinka i prilagodba • 3. i 4. godina <ul style="list-style-type: none"> – unapređenje i dugoročna strategija – evaluacija i preporuke za budućnost
Procijenjena vrijednost	100.000-300.000 EUR
Okvirni izvori financiranja	Sredstva EU programa/fondova (Europski strukturni i investicijski fondovi – bespovratna sredstva za ruralni turizam)
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Naziv projekta	Projekt 2. Certifikacija „Eko i Lokalno“
Cilj projekta	Projektom se uspostavlja program poticanja održivih praksi u smještaju, s naglaskom na upotrebu lokalnih proizvoda, smanjenje otpada i uvođenje ekološki prihvatljivih rješenja.
Opis projekta	Poticanjem upotrebe lokalnih proizvoda unutar turističke destinacije, posebice turističkog smještaja, doprinosi se razvoju lokalne ekonomije i

	<p>promociji autentične gastronomske ponude. Takve prakse ujedno povoljno utječu na smanjenje ekološkog otiska turističkog sektora jer mogu smanjiti količinu stvorenog otpada, smanjiti potrošnju energije, smanjiti emisiju stakleničkih plinova te općenito doprinijeti razumnijem upravljanju resursima. Ekonomska povezanost i suradnja iznajmljivača, poljoprivrednika, obrtnika, trgovaca i ostalog lokalnog aktivnog stanovništva, pozitivno utječe na razvoj, otpornost i održivost lokalne (društvene) zajednice.</p>
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	<p>-Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji</p> <p>-Ne postoji doprinos</p> <p>-Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Udio turističkih poslovnih subjekata u destinaciji koji koriste lokalno proizvedenu hranu, piće, dobra i usluge u turističkim poslovnim subjektima u destinaciji</p> <p>-Ne postoji doprinos</p>
Nositelj	Javna ustanova Razvojna agencija Čazma
Lokacija provedbe	Grad Čazma
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	III. 2025. – III. 2028.
Provedbeni koraci i rokovi	<p>1. godina – razvoj sustava certificiranja</p> <p>2. godina – edukacije i radionice</p> <p>3. godina – povezivanje smještajnih objekata s lokalnim OPG-ovima, restoranima i proizvođačima</p> <p>4. godina – promidžba certificiranih turističkih smještaja</p>
Procijenjena vrijednost	100.000-200.000 EUR
Okvirni izvori financiranja	Sredstva EU programa/ fondova (Europski strukturni i investicijski fondovi – bespovratna sredstva za ruralni turizam)
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Aktivnost 1.1.2. Izgradnja tematiziranih hotelskih objekata i kamp ponude visoke kvalitete

Naziv projekta	Projekt 3. Glamping uz biološko kupalište u Bioparku Čazma
Cilj projekta	Razvoj koncepta i dizajniranje objekata i infrastrukture za pružanje usluga visoko-kvalitetnog glamping smještaja, uz osiguravanje skladnog nadopunjavanja s postojećim biološkim kupalištem, sa ciljem stvaranja unikatne ponude grada.
Opis projekta	Pretežitu ponudu destinacije čine kuće i stanovi za iznajmljivanje, turistički apartmani i sobe, često različite kvalitete i neujednačene usluge. Kako bi se osigurao održiv razvoj, potrebno je usmjeriti napore u podizanje kvalitete smještaja, čime bi se povećala atraktivnost destinacije. Javlja se potreba za razvojem manjih i tematiziranih smještajnih kapaciteta uklopljenih u posebni ambijent biološkog kupališta – specifičnog lokaliteta unutar gradskog naselja Čazme. Time bi se pridonijelo povećanju atraktivnosti regije za posjetitelje koji traže autentična iskustva. Projekt obuhvaća izgradnju modernih glamping objekata, konstrukcija i pripadajuće infrastrukture koji će gostima omogućiti luksuzan boravak u neposrednoj blizini kupališta, uz maksimalno moguće očuvanje okoliša. Smještajne jedinice bit će dizajnirane s naglaskom na ekološku održivost, upotrebu obnovljivih izvora energije i minimalan utjecaj na prirodu. Posebna pažnja posvetit će se integraciji s postojećim biološkim kupalištem, čime će se stvoriti jedinstvena turistička ponuda grada. Željeni cilj je privući ekološki osviještene goste, produžiti njihov boravak u gradu i povećati konkurentnost destinacije kroz inovativan pristup luksuznom kampiranju.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	-Značajni doprinos / umjereni doprinos / manji doprinos pokazatelju: Prosječna duljina boravka turista u destinaciji Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji -Ne postoji doprinos
Nositelj	Javna ustanova Razvojna agencija Čazma
Lokacija provedbe	Grad Čazma – Biopark Čazma
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	V. 2026. – V. 2028.
Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Definiranje koncepta projekta V. 2026. • Istraživanje lokacije i snimanje terena VI. 2026. • Izrada idejnog projekta sa skicama IX. 2026. • Obrada idejnog projekta pri nadležnim tijelima (suglasnosti) X. 2026. • Unaprjeđenje idejnog projekta prema dobivenim povratnim informacijama I. 2027.

	<ul style="list-style-type: none"> Izrada izvedbenog projekta s detaljnijim nacrtima i tehničkim opisima III. 2027. Predaja projekta i ishođenje potrebnih dozvola IV. 2027. Izgradnja Glampinga – VI. 2028
Procijenjena vrijednost	500.000 EUR
Okvirni izvori financiranja	Sredstva Grada – projektna dokumentacija Privatni investitor – izgradnja i kampa
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Naziv projekta	Projekt 4. Izgradnja kampa u ŠRC-u Vustje – idejni projekt
Cilj projekta	Razvoj koncepta i dizajniranje objekata i infrastrukture za pružanje usluga smještaja u kampu unutar područja Športsko-ribolovnog rekreacijskog centra Vustje.
Opis projekta	Kako bi se osigurao održiv razvoj, potrebno je usmjeriti napore u podizanje kvalitete smještaja, čime bi se povećala atraktivnost destinacije. Javlja se potreba za razvojem tematiziranih smještajnih kapaciteta uklopljenih u posebni ambijent ribolovnog centra – posebnog lokaliteta na rubu gradskog naselja Čazme. Time bi se pridonijelo povećanju atraktivnosti grada za posjetitelje koji traže autentična iskustva. Projekt obuhvaća promišljanje i dizajniranje suvremenih smještajnih kapaciteta u kampu koji će biti spretno integriran u sportsko-rekreacijski lokalitet koji već privlači jednodnevne posjetitelje. Razvojem i izgradnjom kampa u ŠRC Vustju, gostima bi se omogućio boravak unutar atraktivnog okoliša. Smještajne jedinice bit će dizajnirane s naglaskom na ekološku održivost, upotrebu obnovljivih izvora energije i minimalan utjecaj na prirodu. Posebna pažnja posvetit će se integraciji s okolišnim resursima. Željeni cilj je privući goste zainteresirane za sport, rekreaciju i boravak u prirodi te produžiti njihov boravak u Čazmi – povećati konkurentnost destinacije izgradnjom kampa.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	-Značajni doprinos / umjereni doprinos / manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Prosječna duljina boravka turista u destinaciji -Ne postoji doprinos
Nositelj	Javna ustanova Razvojna agencija Čazma
Lokacija provedbe	Grad Čazma – područje ŠRC Vustje

Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	IX. 2025. – V. 2028.
Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Definiranje koncepta projekta XII. 2025. • Istraživanje lokacije i snimanje terena III. 2026. • Izrada idejnog projekta sa skicama IV. 2026. • Obrada idejnog projekta pri nadležnim tijelima (suglasnosti) VII. 2026. • Unaprjeđenje idejnog projekta prema dobivenim povratnim informacijama X. 2026. • Izrada izvedbenog projekta s detaljnijim nacrtima i tehničkim opisima I. 2027. • Predaja projekta i ishođenje potrebnih dozvola VII. 2027. • Priprema natječaja za financiranje gradnje I. 2028.
Procijenjena vrijednost	100.000-120.000 EUR
Okvirni izvori financiranja	Sredstva EU programa/ fondova Privatni investitori
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /Idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Aktivnost 1.1.3. Osaživanje sportsko-rekreacijskih terena i objekata

Naziv projekta	Projekt 5. Razvoj mreže rekreativnih ribnjaka Županije i integrirane ponude
Cilj projekta	Cilj je unaprijediti i integrirati rekreativne ribnjake u jedinstvenu turističku, sportsku i edukativnu mrežu. Razvoj će obuhvatiti uređenje i izgradnju popratne infrastrukture, razvoj digitalne platforme za promociju svih dostupnih lokacija te organizaciju događanja. Kroz održivo upravljanje, projekt će pridonijeti lokalnom gospodarstvu, zaštiti voda i povećanju atraktivnosti Županije kao destinacije za ribolovni turizam i rekreaciju.
Opis projekta	Prisutnost brojnih ribnjaka i rijeka u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji uvjetovali su razvoj snažne lokalne ribolovne zajednice, koja se očituje u desecima ribolovnih društava s više od tisuću članova koji bilježe iznimne sportske uspjehe. Prirodni resursi i tradicija ribolova izvrsno su polazište za razvoj integrirane ponude ribolovnog turizma. Umrežavanje društava i lokaliteta u turističkom kontekstu unaprijedio bi već postojeću ponudu rekreativnih aktivnosti i natjecateljskih programa. Osmišljavanje i kreiranje ruta, postavljanje turističke signalizacije i razvoj digitalnih rješenja poput aplikacija, povezali bi ribnjake unutar Županije u jedinstvenu turističku ponudu. Informativni sadržaji mogu biti popraćeni edukativnim

	sadržajima, savjetima, pravilima ponašanja te upozorenjima (npr. vremenske prognoze), kako bi se posjetiteljima osigurao ugodan i siguran boravak na ribnjacima te kako bi se vodila briga o zaštiti prirode.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	-Značajni doprinos / umjereni doprinos / manji doprinos pokazatelju: Prosječna duljina boravka u destinaciji -Ne postoji doprinos
Nositelj	Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije
Lokacija provedbe	Ribnjaci diljem županije (Skresovi kod Garešnice, Bara kod Grubišnog Polja, Vustje kod Čazme...)
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	V. 2025. – V. 2028.
Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Definiranje koncepta projekta X. 2025. • Istraživanje lokacije i snimanje terena I. 2026. • Izrada idejnog projekta sa skicama IV. 2026. • Obrada idejnog projekta pri nadležnim tijelima (suglasnosti) VII. 2026. • Unaprjeđenje idejnog projekta prema dobivenim povratnim informacijama X. 2026. • Izrada izvedbenog projekta s detaljnijim nacrtima i tehničkim opisima I. 2027. • Predaja projekta i ishođenje potrebnih dozvola VII. 2027. • Priprema natječaja za financiranje gradnje I. 2028.
Procijenjena vrijednost	320.000 EUR
Okvirni izvori financiranja	Sredstva EU programa/ fondova (Europski strukturni i investicijski fondovi – bespovratna sredstva za ruralni turizam)
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Naziv projekta	Projekt 6. Uređenje sportsko-rekreativnih terena
Cilj projekta	Uređenje i rekonstrukcija sportsko-rekreativnih terena i njihova promidžba unutar jedinstvene turističke, sportske i edukativne mreže.
Opis projekta	U neposrednoj blizini rijeke Česme i lokaliteta Medjame, zatim nedaleko od ŠRC Vustje te u blizini Bioparka Čazma (kupališta), nalaze se sportsko-rekreativni tereni i sportske dvorane koji imaju potencijal nadopunjavanja

	s lokalnom turističkom ponudom. Aktivni sportski turizam je već naglašen u promidžbi područja Grada Čazme pa je za cjelovitu i zaokruženu ponudu nužna obnova i uređenje terena za nogomet, košarku, rukomet, tenis, odbojku i sl. Navedeni sportski tereni i prateći sadržaji omogućuju produljeni boravak u destinaciji te, između ostalog, interakciju posjetitelja s lokalnim stanovništvom. Pozitivna iskustva temeljena na zdravim aktivnostima mogu doprinijeti ponovnom posjećivanju destinacije.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	-Značajni doprinos / umjereni doprinos / manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji -Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Čazma
Lokacija provedbe	Grad Čazma (naselje Čazma)
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	V. 2025. – XII. 2027.
Provedbeni koraci i rokovi	2025. Formiranje radne skupine; Izrada troškovnika; Ishođenje dozvola 2026. Javna nabava / prijava na natječaje 2027. Početak radova
Procijenjena vrijednost	300.000-600.000 EUR
Okvirni izvori financiranja	Sredstva EU programa/fondova; Sufinanciranje izgradnje, obnove, održavanja, opremanja i rekonstrukcije sportskih građevina
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /Idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Naziv projekta	Projekt 7. Aktiviranje i rekonstrukcija aerodroma u Grabovnici – projektna dokumentacija
Cilj projekta	Izrada projektne dokumentacije za obnovu, certificiranje i aktiviranje aerodroma u Grabovnici
Opis projekta	Aerodrom u Grabovnici na području Grada Čazme predstavlja neiskorišteni turistički resurs. Njegova rekonstrukcija i ponovno aktiviranje se razmatra već dugi niz godina, a namjere Grada Čazme dosad su popraćene dokumentacijom poput idejnog projekta iz 2018. i elaborata zaštite okoliša iz 2020. godine. Ovim projektom nastavlja bi se izrada potrebne dokumentacije za pokretanje radova rekonstrukcije aerodroma i

	njegovo certificiranje sukladno nacionalnom zakonodavstvu (Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo). Asfaltirana uzletno-sletna staza u Grabovnici izgrađena 1986., posebna je u odnosu na obližnje trenutno aktivne travnate aerodrome: Bjelovar-Brezovac i Zvekovac (Dubrava). Asfaltirane staze mogu se upotrijebiti ne samo za sportske zrakoplove, već i za organizaciju raznih auto-moto događanja (kratke utrke, izložbe na otvorenom ili u hangarima).
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	-Značajni doprinos / umjereni doprinos / manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji -Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Čazma
Lokacija provedbe	Aerodrom pokraj Grabovnice
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	V. 2025. – V. 2028.
Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Definiranje koncepta projekta X. 2025. • Istraživanje lokacije i snimanje terena I. 2026. • Izrada/nadopuna idejnog projekta sa skicama IV. 2026. • Obrada idejnog projekta pri nadležnim tijelima (suglasnosti) VII. 2026. • Unaprjeđenje idejnog projekta prema dobivenim povratnim informacijama X. 2026. • Izrada izvedbenog projekta s detaljnijim nacrtima i tehničkim opisima I. 2027. • Predaja projekta i ishođenje potrebnih dozvola VII. 2027. • Priprema natječaja za financiranje gradnje I. 2028.
Procijenjena vrijednost	50.000 EUR
Okvirni izvori financiranja	Gradski proračun
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ Idejni projekt / Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Naziv projekta	Projekt 8. Unaprjeđenje infrastrukture za potporu konjičkom turizmu
Cilj projekta	Osmišljavanje optimalnih ruta, postavljanje turističke signalizacije, povezivanje s ostalim turističkim sadržajima

Opis projekta	Prisutnost više konjičkih klubova unutar razmjerno slabo naseljene jedinice lokalne samouprave Grada Čazme ukazuje na zainteresiranost lokalnog stanovništva za konjičke rekreativne i natjecateljske aktivnosti. Osim toga, škole jahanja, jahanje za početnike i terensko jahanje dio su turističke ponude koja se savršeno uklapa u krajolik, odnosno geografski prostor Čazme. Obilazak pitomog pejzaža šireg prostora (i izvan JLS) moguć je putem mnogobrojnih ruta, a doživljaji posjetitelja mogu se dodatno poboljšati kartiranjem i prikladnim označavanjem staza, njihovim mjerenjem, klasificiranjem, predlaganjem u skladu sa sposobnostima i afinitetima jahača. Optimiziranjem ruta omogućuje se siguran obilazak najatraktivnijih lokaliteta Čazme te povezivanje s ostatkom turističke ponude.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	-Značajni doprinos / umjereni doprinos / manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji -Ne postoji doprinos
Nositelj	Turistička zajednica Grada Čazme
Lokacija provedbe	Područje Grada Čazme
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	V. 2025. – V. 2027.
Provedbeni koraci i rokovi	2025. Obilazak terena i kartiranje postojećih ruta 2026. Osmišljavanje, kartiranje, obilježavanje novih ruta 2027. Postavljanje turističke signalizacije
Procijenjena vrijednost	20.000 EUR
Okvirni izvori financiranja	Gradski proračun
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Aktivnost 1.1.4. Razvoj multimodalnih objekata za potrebe turizma i lokalne zajednice

Naziv projekta	Projekt 9. Centar održivosti i edukacije – opremanje Multifunkcionalnog centra Priroda Čazma kao ishodišne točke istraživanja prirodnih atrakcija
Cilj projekta	Cilj je unaprijediti edukativnu komponentu turističke ponude obogaćivanjem iskustva posjetitelja upotrebom interaktivnih sadržaja unutar postojećeg Multifunkcionalnog centra Priroda Čazma.
Opis projekta	Prilikom obilaska središta naselja Čazme, posjetitelji će imati mogućnost informiranja i educiranja o okolici grada unutar prostorija Multifunkcionalnog centra Priroda Čazma. Nedavno uređena zgrada u neposrednoj blizini Turističke zajednice Grada Čazme je već u upotrebi za sastanke i radionice, a dodatnim opremanjem s audio-vizualnim materijalima, kartama okolnog područja, modelima, didaktičkim sredstvima, uzorcima iz obližnje prirode i sl., poslužio bi kao ishodišna točka za upoznavanje s obližnjim atrakcijama poput lokaliteta Medjame i Vustje. Uz njih bi bili predstavljeni zaštićena područja prirode i ekološka mreža NATURA 2000 koje se nalaze unutar Grada Čazme.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	-Značajni doprinos / umjereni doprinos / manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji -Ne postoji doprinos
Nositelj	Javna ustanova Razvojna agencija Čazma
Lokacija provedbe	Multifunkcionalni centar Priroda Čazma, Trg Čazmanskog Kaptola 16, 43240 Čazma
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	V. 2025. – V. 2028.
Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Definiranje koncepta projekta X. 2025. • Istraživanje adekvatnih edukativnih rješenja I. 2026. • Izrada idejnog projekta sa skicama IV. 2026. • Obrada idejnog projekta pri nadležnim tijelima (suglasnosti) VII. 2026. • Unaprjeđenje idejnog projekta prema dobivenim povratnim informacijama X. 2026. • Izrada izvedbenog projekta s detaljnijim nacrtima i tehničkim opisima I. 2027. • Izrada troškovnika i nabava opreme i materijala VII. 2027. • Postavljanje/ ugradanja unutar centra I. 2028.
Procijenjena vrijednost	20.000 eura

Okvirni izvori financiranja	Sredstva EU programa/ fondova (INTERREG programi)
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Naziv projekta	Projekt 10. Rekonstrukcija kino dvorane
Cilj projekta	Obnoviti i modernizirati postojeću kino dvoranu u Čazmi kako bi postala multifunkcionalni prostor za kulturne i turističke događaje. Time će se povećati atraktivnost grada za posjetitelje, omogućiti održavanje raznovrsnih manifestacija te potaknuti lokalni razvoj kroz kulturni turizam.
Opis projekta	Trenutna kino dvorana u Čazmi zahtijeva temeljitu rekonstrukciju kako bi zadovoljila suvremene standarde i potrebe zajednice. Projektom se planira obnova interijera i eksterijera zgrade, uključujući modernizaciju audiovizualne opreme za prikazivanje filmova visoke kvalitete, adaptaciju prostora za održavanje kazališnih predstava, koncerata, konferencija i drugih kulturnih događanja, ugradnju sustava klimatizacije i grijanja radi povećanja udobnosti posjetitelja te poboljšanje pristupačnosti za osobe s invaliditetom. Osim kulturnih sadržaja, obnovljena dvorana služila bi i kao centar za turističke aktivnosti, poput projekcija filmova o lokalnoj povijesti i prirodnim ljepotama, organizacije turističkih radionica i prezentacija. Time bi se stvorio dodatni motiv za posjet Čazmi, posebno tijekom turističke sezone.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	-Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom -Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Čazma
Lokacija provedbe	Kino dvorana Centra za kulturu, Grad Čazma
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	I. 2026. – VII. 2028.

Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza postojećeg stanja i definiranje koncepta rekonstrukcije – I. 2026. • Izrada idejnog projekta s detaljnim skicama – IV. 2026. • Pribavljanje potrebnih suglasnosti i dozvola od nadležnih tijela – VII. 2026. • Unaprjeđenje projekta prema dobivenim povratnim informacijama – X. 2026. • Izrada izvedbenog projekta s tehničkim specifikacijama – I. 2027. • Priprema troškovnika i raspisivanje natječaja za izvođače radova – VII. 2027. • Početak građevinskih radova na rekonstrukciji dvorane – I. 2028. • Nabava i instalacija moderne audiovizualne opreme – III- 2028. • Završetak radova i tehnički pregled objekta – VI. 2028. • Službeno otvaranje obnovljene kino dvorane – VII. 2028.
Procijenjena vrijednost	500.000 eura
Okvirni izvori financiranja	Sredstva EU programa/ fondova, Nacionalni i regionalni fondovi za poticanje kulturnog turizma, Regionalni i gradski proračun
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:_____

Naziv projekta	Projekt 11. Razvoj idejnog projekta za vidikovac na vodotornju
Cilj projekta	Izraditi detaljan idejni projekt za prenamjenu postojećeg vodotornja u Čazmi u moderan vidikovac. Ova transformacija ima za cilj obogatiti turističku ponudu grada, omogućiti posjetiteljima jedinstven panoramski pogled na Čazmu i njezinu okolicu te promovirati kulturno-povijesnu baštinu područja.
Opis projekta	Vodotoranj smješten u središtu Čazme, u blizini arheološkog lokaliteta Gradina— nekadašnjeg srednjovjekovnog dvora—predstavlja značajan infrastrukturni objekt s neiskorištenim turističkim potencijalom. S vrha vodotornja pruža se pogled na cijeli grad i okolne krajeve, što ga čini idealnim mjestom za vidikovac. Planirana prenamjena uključuje arhitektonsko rješenje, prostor za posjetitelje i integraciju s Gradina lokalitetom. Time se uključuje projektiranje sigurnog i estetski privlačnog pristupa vrhu vodotornja, poput spiralnih stepenica ili panoramskog dizala, uz osiguranje svih sigurnosnih standarda. Također, planira se uređenje vršnog dijela tornja s platformom za promatranje, informativnim pločama o povijesti Čazme i

	okolnim znamenitostima te interaktivnim sadržajima poput teleskopa ili digitalnih prikaza. S obzirom na neposrednu blizinu arheološkog nalazišta Gradina, planira se postavljanje hologramskih projekcija koje bi posjetiteljima dočarale povijest srednjovjekovnog dvora i evoluciju grada kroz stoljeća. Uz sve navedeno, bitno je napomenuti kako će se povećati i pristupačnost lokaliteta osiguranjem pristupa za sve skupine posjetitelja, uključujući osobe s invaliditetom, kroz adekvatne prilazne puteve i infrastrukturu. Ovaj projekt predstavlja ključni korak u valorizaciji kulturne i povijesne baštine Čazme, istovremeno pružajući novi sadržaj koji će privući turiste i educirati lokalno stanovništvo o bogatoj prošlosti njihova grada.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	-Značajni doprinos / umjereni doprinos / manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji -Ne postoji doprinos
Nositelj	Javna ustanova Razvojna agencija Čazma
Lokacija provedbe	Vodotoranj, Grad Čazma
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	I. 2026. – VII. 2026.
Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza postojećeg stanja i prikupljanje podataka – I. 2026. • Razvoj idejnog arhitektonskog rješenja – III. 2026. • Suradnja s konzervatorima i stručnjacima za kulturnu baštinu – V. 2026. • Izrada tehničke dokumentacije i vizualizacija – VII. 2026. • Prezentacija idejnog projekta javnosti i prikupljanje povratnih informacija – IX. 2026. • Revizija projekta prema sugestijama i finalizacija – X. 2026. • Priprema dokumentacije za prijavu na financijske natječaje – XII. 2026.
Procijenjena vrijednost	50.000 eura
Okvirni izvori financiranja	Sredstva EU programa/ fondova, Nacionalni i regionalni fondovi za poticanje kulturnog turizma, Proračun Grada Čazme
Status izrade potrebne	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:_____

studijske/projektne dokumentacije	
-----------------------------------	--

Naziv projekta	Projekt 12. Opremanje i rekonstrukcija Društvenog doma u Gornjem Mikloušu za potrebe manifestacije Zapovijed pod lipom
Cilj projekta	Unaprijediti infrastrukturu Društvenog doma u Gornjem Mikloušu kroz opremanje i rekonstrukciju prostora, s posebnim naglaskom na prilagodbu za održavanje tradicionalne manifestacije "Zapovijed pod lipom". Ovim projektom želi se očuvati i promovirati kulturna baština te osigurati adekvatan prostor za okupljanje lokalne zajednice i posjetitelja.
Opis projekta	"Zapovijed pod lipom" je dugogodišnja manifestacija koja se održava u Gornjem Mikloušu, predstavljajući značajan dio kulturne tradicije ovog kraja. Društveni dom, kao središnje mjesto okupljanja, trenutno ne zadovoljava sve potrebne uvjete za kvalitetno održavanje ove manifestacije i drugih društvenih događanja. Projektom se planira rekonstrukcija unutarnjeg prostora kako bi se poboljšala funkcionalnost i estetika prostora. Uključuje i ugradnju novih sanitarnih uređaja i prilagodbu prostora za osobe s invaliditetom. Planira se i nabava nove opreme, odnosno osiguranje adekvatne audio i video opreme, rasvjete te namještaja za potrebe manifestacije i drugih događanja. Unapređenje vanjskog prostora uključuje uređenje okoliša doma, uključujući postavljanje klupa, stolova i zelene površine za vanjske aktivnosti tijekom manifestacije. Ove aktivnosti omogućit će kvalitetnije održavanje "Zapovijedi pod lipom", privući veći broj posjetitelja te doprinijeti očuvanju i promociji lokalne kulturne baštine.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	-Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom -Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Čazma
Lokacija provedbe	Društveni dom u Gornjem Mikloušu, Grad Čazma
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	I. 2026. – I. 2027.

Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza postojećeg stanja i prikupljanje podataka – I. 2026. • Izrada idejnog projekta rekonstrukcije i opremanja – III. 2026. • Pribavljanje potrebnih dozvola i suglasnosti – V. 2026. • Priprema troškovnika i raspisivanje natječaja za izvođače radova – VII. 2026. • Početak građevinskih radova na rekonstrukciji doma – IX. 2026. • Nabava i instalacija nove opreme – IX. 2026. • Završetak radova i tehnički pregled objekta – XII. 2026. • Službeno otvaranje obnovljenog Društvenog doma – I. 2027.
Procijenjena vrijednost	150.000 eura
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Sredstva EU programa/ fondova, Nacionalni i regionalni fondovi za poticanje kulturnog turizma, Proračun Grada Čazme
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

8.1.2. Mjera 1.2. Očuvanje, valorizacija i poboljšanje pristupa prirodnoj i kulturnoj baštini

Aktivnost 1.2.1. Aktiviranje kulturno-povijesne baštine u turizmu

Naziv projekta	Projekt 13. Istraživanje i turistička valorizacija lokaliteta Gradina
Cilj projekta	Cilj projekta je istražiti arheološki i kulturno-povijesni značaj lokaliteta Gradina Čazma te ga valorizirati u turističke svrhe. Poseban fokus bit će na utvrđivanju stanja sjevernog bedema srednjovjekovne utvrde, na kojem je u 18. stoljeću sagrađena vojnokrajiška zgrada koja je trenutno u vrlo lošem građevinskom stanju. Rezultati istraživanja usmjerit će daljnje aktivnosti konzervacije, restauracije i prezentacije cjelokupnog arheološkog lokaliteta, omogućujući održivi razvoj turizma, zaštitu kulturne baštine i uključivanje lokalne zajednice u razvoj turističke ponude.
Opis projekta	Lokalitet Gradina Čazma posjeduje značajan kulturno-povijesni potencijal, no dosad nije sustavno istražen niti integriran u turističku ponudu regije. Projekt obuhvaća interdisciplinarno istraživanje povijesnih i arheoloških aspekata lokaliteta, s posebnim naglaskom na sjeverni bedem i vojnokrajišku zgradu iz 18. stoljeća. Planira se izrada prijedloga turističke valorizacije te smjernica za upravljanje destinacijom u skladu s principima održivog turizma. Projekt će se provoditi kroz nekoliko faza, uključujući arhivska istraživanja, terenska ispitivanja,

	analizu turističkog potencijala te izradu strateških dokumenata. Posebna pažnja posvetit će se uključivanju lokalne zajednice i dionika u proces razvoja destinacije.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	-Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji -Ne postoji doprinos
Nositelj	Javna ustanova Razvojna agencija Čazma
Lokacija provedbe	Grad Čazma
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	X. 2025. – X. 2027.
Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza postojećeg stanja i prikupljanje podataka – X. 2025. • Izrada projektne dokumentacije – III. 2026. • Arhivsko i povijesno istraživanje – IX. 2026. • Terenska istraživanja – V. 2027. • Prezentacija rezultata javnosti i prikupljanje povratnih informacija – VIII. 2027. • Revizija projekta prema sugestijama i finalizacija te priprema dokumentaciju za financijske natječaje – X. 2027.
Procijenjena vrijednost	100.000 eura
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Sredstva EU programa/ fondova, Nacionalni fondovi i ministarstva (Ministarstvo kulture)
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Naziv projekta	Projekt 14. Opremanje stalnog postava muzeja
Cilj projekta	Cilj projekta je modernizirati i opremiti stalni postav Gradskog muzeja Čazma kako bi se unaprijedila prezentacija kulturne i povijesne baštine te poboljšalo iskustvo posjetitelja. Projekt će omogućiti adekvatnu zaštitu muzejskih predmeta,

	integraciju suvremenih tehnologija i interaktivnih sadržaja te povećati edukativnu vrijednost muzeja.
Opis projekta	Gradski muzej Čazma posjeduje bogatu zbirku kulturno-povijesnih artefakata koji svjedoče o razvoju i tradiciji čazmanskog kraja. Trenutni stalni postav zahtijeva obnovu i modernizaciju kako bi se prilagodio suvremenim muzejskim standardima i očekivanjima posjetitelja. Projekt obuhvaća nabavu nove muzejske opreme, implementaciju multimedijalnih i interaktivnih sadržaja te prilagodbu prostora za posebne potrebe različitih skupina posjetitelja.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	-Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji -Ne postoji doprinos
Nositelj	Centar za kulturu, Gradski muzej Čazma
Lokacija provedbe	Centar za kulturu, Gradski muzej Čazma, Grad Čazma
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	VI. 2026. – XII. 2027.
Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Procjena trenutnog stanja postava, definiranje potrebne opreme i tehnologije, izrada detaljnog plana modernizacije – VI. 2026. • Nabava opreme i tehnologije – XII. 2026. • Implementacija i postavljanje – VII. 2027. • Edukacija osoblja i testiranje – XI. 2027. • Otvorenje moderniziranog postava – XII. 2027.
Procijenjena vrijednost	50.000 eura
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Sredstva EU programa/ fondova, Nacionalni i regionalni fondovi za poticanje kulturnog turizma, Proračun Grada Čazme
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Aktivnost 1.2.2. Poticanje uređenja i tematizacije pješačkih i ciklo tematskih staza

Naziv projekta	Projekt 15. Uređenje i markacija gravel staza (Čazma)
Cilj projekta	Uređenje i markacija staza provest će se radi podizanja atraktivnosti Bjelovarsko-bilogorske županije za biciklizam te za izlete i kratke odmore, za boravišne goste u cijeloj županiji, jednodnevne posjetitelje i lokalno stanovništvo.
Opis projekta	Posebno obilježavanje ulaze za svaku stazu te njene poveznice s raznovrsnim mjestima interesa, ali i s rutama u ostatku Hrvatske, cikloturistička signalizacija, informacijski punktovi na glavnim sjecištima, edukativne informacijske ploče, odmorišta, stalci za bicikle, stanice za popravak bicikla, GPS tragovi, uvrštenje na digitalne platforme (aplikacije) te karte ruta u tiskanom obliku.
Posebni značaj za destinaciju	DA/NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	-Značajni doprinos / umjereni doprinos / manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom -Ne postoji doprinos
Nositelj	Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije
Lokacija provedbe	Diljem Županije – tri glavne i istaknute rute: Bilogora, Moslavina, Papuk
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	2025. – 2028. Dio je prethodio ovom razdoblju te će se projekti nadovezivati kroz naredne godine
Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Markacija i uređenje staza (XII. 2026.) – Postavljanje cikloturističke signalizacije, Izgradnja i opremanje odmorišta, popravnih stanica i stalaka za bicikle. • Postavljanje informacijskih punktova i edukativnih ploča (XII. 2026.) – Dizajn i postavljanje interpretacijskih ploča o prirodnim i kulturnim znamenitostima, usmjeravanje posjetitelja prema ključnim atrakcijama. • Razvoj digitalne infrastrukture (VI. 2027.) – Kreiranje GPS tragova i njihovo uvrštavanje na digitalne platforme, izrada mobilne aplikacije i online interaktivne karte. • Tisak promotivnih materijala (IX. 2027.) – Izrada karata ruta u tiskanom obliku, organizacija promotivnih kampanja i suradnja s lokalnim turističkim subjektima. • Praćenje korištenja staza i zadovoljstva korisnika (IX. 2028.) – Anketiranje korisnika i analiza povratnih informacija i prilagodba i poboljšanja na temelju prikupljenih podataka.
Procijenjena vrijednost	200.000 – 250.000 eura

Okvirni izvori financiranja	Sredstva EU programa/ fondova
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija / idejni projekt / Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Naziv projekta	Projekt 16. Pješački most preko rijeke Česme – ŠRC Vustje za povezivanje turističkih sadržaja (Medjame)
Cilj projekta	Dizajn rješenja povezivanja lokaliteta ŠRC Vustje s lokalitetom Medjame pomoću drvenog pješačkog mosta s ciljem uspostavljanja cjelovite i smislene turističke atrakcije.
Opis projekta	Popularna izletišta Medjame i Vustje nalaze se vrlo blizu jedno drugome, ali su na različitim obalama rijeke Česme. U trenutnim uvjetima, potrebno je oko 30 minuta šetnje od jedne do druge lokacije. Izgradnjom pješačkog mosta i proširenjem (nadogradnjom) postojećih šetnica, omogućio bi se nesmetani tok posjetitelja iz jednog prostora u drugi. Integriranje dvaju lokaliteta povećat će njihovu atraktivnost. Projekt će uključivati proširenje, odnosno nadogradnju postojeće šetnice među krošnjama na lokalitetu Medjame.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	-Značajni doprinos / umjereni doprinos / manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji -Ne postoji doprinos
Nositelj	Javna ustanova Razvojna agencija Čazma
Lokacija provedbe	Lokalitet Medjame i lokalitet Vustje, Grad Čazma
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	2025. – 2028.
Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Razrada koncepta projekta – X. 2025. • Izrada idejnog projekta – IV. 2026. • Dobivanje potrebnih suglasnosti – VII. 2026. • Prilagodba idejnog rješenja temeljem povratnih informacija – X. 2026. • Izrada izvedbenog projekta s detaljnim nacrtima i tehničkim opisima – I. 2027.

	<ul style="list-style-type: none"> • Predaja projekta i ishođenje dozvola – VII. 2027. • Priprema natječaja za financiranje gradnje – I. 2028.
Procijenjena vrijednost	20.000 eura
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Sredstva EU programa/ fondova
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Naziv projekta	Projekt 17. Proširenje i opremanje šetnice u krošnjama Medjame
Cilj projekta	Unaprjeđenje postojeće tematske staze Medjame dodatnim sadržajima, čime će se povećati njena atraktivnost, edukativna vrijednost i turistički potencijal. Uređenjem i opremanjem staze stvorit će se jedinstveno iskustvo koje će stazu istaknuti na karti tematskih ruta Republike Hrvatske. Kroz interaktivne sadržaje, posjetiteljima će se omogućiti dublje upoznavanje s prirodnim bogatstvima Natura 2000 područja, značajnim vrstama i ekosustavima ovog kraja, uz istovremeno poticanje aktivnog boravka u prirodi.
Opis projekta	<p>Projekt je usmjeren na unaprjeđenje postojeće tematske staze dodavanjem inovativnih sadržaja koji će posjetiteljima omogućiti jedinstveno iskustvo istraživanja prirodnih bogatstava ovog područja. Također, planirano je i proširenje staze uz tok rijeke Česme.</p> <p>Provedbom projekta osigurat će se sigurnije i ugodnije kretanje posjetitelja, dok će inovativni interpretativni elementi – poput maketa životinja, interaktivnih zvučnih sustava te sadržaja posvećenih ornitofauni i ihtiofauni – omogućiti edukaciju o flori i fauni zaštićenog Natura 2000 područja.</p> <p>Staza će biti obogaćena s dva fotospota i u potpunosti opremljena kvalitetnom urbanom opremom koja će pridonijeti njenoj vizualnoj i funkcionalnoj privlačnosti. Dodatno, povezivanje proširene šetnice mostom prema Vustju proširit će cjelokupnu turističku atrakciju te pridonijeti njenoj dugoročnoj održivosti.</p> <p>Ovim zahvatima staza Medjame postat će prepoznatljivo odredište na karti tematskih ruta Republike Hrvatske, uspješno spajajući prirodnu baštinu s modernim tehnologijama i interaktivnim sadržajima koji potiču aktivni turizam i zaštitu okoliša.</p>
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos/ umjereni doprinos / manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom

	Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika - Ne postoji doprinos
Nositelj	Razvojna agencija Čazma
Lokacija provedbe	Medjame
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	VI. 2026. – XI. 2028.
Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada idejnog i izvedbenog projekta – XII.2026. • Pripremne aktivnosti (Građevinska dozvola) – VI. 2027. • Radovi na postavljanju šetnice u krošnjama – III. 2028. • Postavljanje interpretativnih i interaktivnih sadržaja – VIII. 2028. • Instalacija urbane opreme i dodatnih sadržaja – IX. 2028. • Završna evaluacija i promocija – XI. 2028
Procijenjena vrijednost	220.000 -260.000eura
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Sredstva EU programa/ fondova • Nacionalni i regionalni fondovi
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Aktivnost 1.2.3. Kreiranje sustava turističke interpretacije prirodnih vrijednosti Grada/Županije

Naziv projekta	Projekt 18. Povezivanje postojećih tematskih staza (Medjame, Poilovlje, Staza prijatelja prirode i drugih) u holistički sustav posjećivanja NATURE 2000 kroz doživljaj fotosafarija
Cilj projekta	Cilj projekta je integracija postojećih tematskih staza (Međame, Poilovlje, Staza prijatelja prirode i drugih) u jedinstveni sustav posjećivanja područja NATURA 2000. Kroz koncept fotosafarija, posjetitelji će moći istražiti prirodne ljepote, biološku raznolikost i kulturnu baštinu ovih područja na edukativan i interaktivan način. Projekt doprinosi održivom turizmu, očuvanju prirodnih vrijednosti te promoviranju ekološke osviještenosti kroz aktivno sudjelovanje posjetitelja.
Opis projekta	Projekt će pridonijeti jačanju ekoturizma i privlačenju posjetitelja zainteresiranih za održivi turizam i prirodnu baštinu. Projekt uključuje: <ol style="list-style-type: none"> 1. Povezivanje postojećih tematskih staza u jedinstvenu mrežu <ul style="list-style-type: none"> ○ Analiza i mapiranje postojećih staza te definiranje glavne trase koja ih povezuje ○ Postavljanje ujednačene signalizacije i interpretacijskih elemenata na ključnim lokacijama ○ Razvoj digitalnih vodiča i interaktivnih mapa dostupnih putem mobilnih aplikacija 2. Razvoj koncepta fotosafarija <ul style="list-style-type: none"> ○ Kategorizacija ruta prema doživljajima: orintološki safari, botanički safari, pejzažni safari

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Postavljanje foto-točaka na atraktivnim lokacijama ○ Organizacija stručnih vođenja i edukacija za fotografske entuzijaste i posjetitelje <p>3. Unapređenje infrastrukture i održivog pristupa stazama</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Postavljanje drvenih promatračnica i odmorišta na ključnim lokacijama ○ Osiguranje pristupačnosti za osobe s invaliditetom <p>4. Digitalizacija i interpretacija prirodne baštine</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Razvoj mobilne aplikacije s informacijama o flori, fauni i kulturnoj baštini ○ Uvođenje AR (proširene stvarnosti) kako bi posjetitelji mogli virtualno doživjeti prirodu kroz aplikaciju ○ Izrada multimedijalnih edukativnih sadržaja <p>5. Marketing i promocija projekta</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Organizacija promotivnih tura i suradnja s turističkim agencijama ○ Razvoj brenda fotosafarija kroz društvene mreže i digitalni marketing ○ Povezivanje s fotografskim klubovima i organizacijama
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	<ul style="list-style-type: none"> - Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Prosječna duljina boravka turista u destinaciji Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija - Ne postoji doprinos
Nositelj	TZ Bjelovarsko-bilogorske Županije
Lokacija provedbe	NATURA 2000 područja u BBŽ
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	V. 2026. – XII.2028.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada analize i strategije povezivanja staza – XII. 2026. • Projektiranje infrastrukture i digitalnih rješenja – XII.2027. • Postavljanje signalizacije i foto-točaka – III.2028. • Razvoj i testiranje fotosafari koncepta – VI.2028. • Promotivne aktivnosti i početak rada sustava – XII.2028.
Procijenjena vrijednost	1,2 milijuna eura
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • EU fondovi (Interreg, Europski fond za regionalni razvoj (ERDF)) • Fond za strateške projekte
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija / idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: Idejni projekt za parcijalnu obnovu

Naziv projekta	Projekt 19. Vrednovanje geobaštine i geobotanike Moslovačke gore i razvoj geoturističke ponude
Cilj projekta	Cilj je identificirati, vrednovati i predstaviti posjetiteljima geološku i geobotaničku prirodnu baštinu Moslavačke gore kroz razvoj održive geoturističke ponude.
Opis projekta	Projekt se sastoji od istraživanja i interpretacije geoloških i botaničkih fenomena gore, dizajna adekvatne prateće infrastrukture, kartiranja sadržaja, kreiranja ruta i promidžbe. Edukacijom turista i lokalnog stanovništva, nastojat će se pridonijeti očuvanju prirodne baštine. Razvoj ovog specifičnog oblika turizma utjecat će na osvježavanje o prirodnim vrijednostima ovoga kraja. Dodatna promocija ove ponude vršit će se u Muzeju i Multifunkcionalnom muzeju u Čazmi.
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	<ul style="list-style-type: none"> - Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Javna ustanova Razvojna agencija Čazma
Lokacija provedbe	Moslavačka gora + multifunkcionalni centar
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	2025. – 2028.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Definiranje koncepta projekta – X. 2025. • Istraživanje područja u literaturi i dostupnim podacima – I. 2026. • Terenska istraživanja i kartiranja fenomena (pojedinih atrakcija geoturističke ponude) – IV. 2026. • dizajn rješenja u idejnom projektu – V. 2026. • Obrada idejnog projekta pri nadležnim tijelima (suglasnosti) – VII. 2026. • Unaprjeđenje idejnog projekta prema dobivenim povratnim informacijama – X. 2026. • Izrada izvedbenog projekta s detaljnijim nacrtima i tehničkim opisima – I. 2027. • Priprema troškovnika intervencija u prostoru (signalizacija) – VII. 2027. • Markacija sadržaja u prostoru i postavljanje informacija/edukativnih sadržaja u Muzeju i/ili Multifunkcionalnom centru – I. 2028.
Procijenjena vrijednost	18.000 EUR
Okvirni izvori financiranja	Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) Program LIFE Interreg programi prekogranične suradnje

Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____
---	--

8.2. Cilj 2: Razvoj jedinstvenih i održivih turističkih proizvoda koji unapređuju kvalitetu života lokalne zajednice i doprinose dugoročnoj održivosti destinacije.

8.2.1. Mjera 2.1. Podrška stvaranju lokalnih lanaca vrijednosti uz poboljšanje postojećih i razvoj autentičnih, zelenih i inovativnih turističkih proizvoda

Aktivnost 2.1.1. Razvoj agro/bio turizma i ekoturizma utemeljenog na vrijednostima ekosustava

Naziv projekta	Projekt 20. Definiranje mreže didaktičkih farmi i pokaznih vrtova njihova tematizacija s obzirom na dominantni poljoprivredni proizvod
Cilj projekta	Cilj je uspostaviti mrežu didaktičkih farmi i pokaznih vrtova (cjelovito na Županijskoj razini, parcijalno na lokalnoj) koji će educirati posjetitelje o poljoprivrednim praksama, lokalnim agroekosustavima i tradicionalnoj proizvodnji hrane kroz tematske sadržaje prilagođene dominantnim poljoprivrednim kulturama pojedinih područja.
Opis projekta	Projekt uključuje identifikaciju lokacija prikladnih za razvoj didaktičkih farmi i pokaznih vrtova, njihovu tematizaciju prema specifičnim poljoprivrednim kulturama te osmišljavanje edukativnih programa i sadržaja. Didaktičke farme i pokazni vrtovi okosnica su posjećivanja grupa djece (škole i vrtića), ali i individualnih gostiju zainteresirani za eko-agro turističke proizvode. U sklopu projekta razvijat će se interpretacijski sadržaji, prostorni planovi farmi i vrtova te interaktivni elementi za posjetitelje. Ciljana skupina uključuje škole, obitelji, turiste i lokalne proizvođače, čime se potiče održivi razvoj i podiže svijest o važnosti lokalne poljoprivrede.
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije i TZ Grada Čazme
Lokacija provedbe	Cijela JLS
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	VI. 2025. -IV.2028.
Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Definiranje koncepta projekta – X. 2025. • Identifikacija prikladnih lokacija i tematizacija farmi i vrtova – I. 2026 • Priprema idejnih rješenja i edukativnih sadržaja – IV. 2026 • Izrada idejnog projekta i dobivanje suglasnosti – VII. 2026.

	<ul style="list-style-type: none"> • Unaprjeđenje projektne dokumentacije prema povratnim informacijama – X. 2026 • Izrada izvedbenog projekta s detaljnim nacrtima – I. 2027 • Priprema troškovnika uređenja i interpretacijskih elemenata – VII. 2027. • Uređenje farmi i vrtova te postavljanje edukativnih sadržaja – IV. 2028.
Procijenjena vrijednost	22.000,00 EUR
Okvirni izvori financiranja	<p>Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) – Program ruralnog razvoja (EAFRD)</p> <p>Europski fond za regionalni razvoj (ERDF) – Operativni program Konkurentnost i kohezija</p> <p>Erasmus+ – Ključna aktivnost 2 (KA2) – Strateška partnerstva</p> <p>Interreg programi prekogranične suradnje</p>
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ Idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Aktivnost 2.1.2. Vrednovanje industrijske baštine

Naziv projekta	Projekt 21. Razvoj idejnog i izvedbenog projekta interpretacijskog centra Čazmatransa
Cilj projekta	Cilj projekta je razviti idejni i izvedbeni projekt interpretacijskog centra posvećenog Čazmatransu, najpoznatijeg prijevoznih brendova u Hrvatskoj . Interpretacijski centar će valorizirati povijest i značaj prijevoza u regiji, promovirati kulturnu i industrijsku baštinu te omogućiti posjetiteljima edukativno i interaktivno iskustvo.
Opis projekta	<p>Interpretacijski centar Čazmatransa koncipiran je kao inovativni muzejsko-izložbeni prostor smješten unutar tri autobusa. Dva autobusa bit će trajno postavljena i povezani toplinskim mostom, dok će treći autobus biti mobilni dio centra koji će služiti za promociju i edukaciju širom Hrvatske.</p> <p>1. Prvi autobus – Povijest Čazmatransa</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ U ovom autobusu posjetitelji će moći doživjeti povijesni razvoj Čazmatransa, od osnutka do današnjih dana. ○ Sadržavat će arhivske fotografije, digitalne kronologije, modele povijesnih vozila te multimedijalne prikaze važnih trenutaka u razvoju prijevoza. ○ Bit će dostupni audiovodiči s pričama bivših vozača i putnika, kao i interaktivni displeji s mapama autobusnih linija kroz povijest.

	<p>2. Drugi autobus – VR vožnja i budućnost prijevoza</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Ovaj autobus pružit će potpuno interaktivno iskustvo kroz VR simulaciju vožnje autobusom. ○ Posjetitelji će moći isprobati kako je bilo voziti Čazmatransove autobuse kroz različite vremenske periode – od starijih modela do modernih električnih autobusa. ○ Također, prikazat će se inovativne tehnologije u javnom prijevozu, poput autonomnih autobusa i digitalnih sustava upravljanja prometom. <p>3. Treći autobus – Mobilni interpretacijski centar</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Ovaj autobus će služiti kao putujući edukacijski i promotivni centar koji će obilaziti gradove i manifestacije diljem Hrvatske. ○ U njemu će se nalaziti interaktivni edukativni sadržaji o održivom prometu, sigurnosti u javnom prijevozu te povijesti autobusnog prijevoza u Hrvatskoj. ○ Bit će opremljen pametnim ekranima i multimedijalnim prezentacijama koje će promovirati baštinu Čazmatransa i njegovu ulogu u razvoju prijevoza.
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	<ul style="list-style-type: none"> - Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Čazmatrans - Nova d.o.o. i Razvojna agencija Čazma
Lokacija provedbe	Grad Čazma (stalna postava) + mobilni autobus za turneje
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	VIII. 2025. – VI. 2028.
Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> ● Definiranje koncepta interpretacijskog centra – X. 2025. ● Istraživanje arhivskih materijala i povijesti prijevoza – I. 2026. ● Kreiranje sadržaja i scenarija izložbe za svaki autobus – IV. 2026. ● Izrada idejnog projekta centra i tehničke razrade autobusa – VII. 2026. ● Unaprjeđenje projekta na temelju stručnih mišljenja – X. 2026. ● Izrada izvedbenog projekta s detaljnim tehničkim nacrtima i VR sadržajima – I. 2027. ● Priprema troškovnika za opremanje i prilagodbu autobusa – VII. 2027.

	<ul style="list-style-type: none"> • Razrada digitalnog sadržaja (VR simulacije, multimedijalni prikazi) – I. 2028. • Finalna implementacija i pokretanje mobilnog interpretacijskog centra – VI. 2028.
Procijenjena vrijednost	55.000,00 EUR
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) – Operativni program Konkurentnost i kohezija • Interreg programi prekogranične suradnje • Kreativna Europa – Financiranje digitalizacije kulturne i industrijske baštine
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ Idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

8.2.2. Mjera 2.2. Razvoj novih cjelovitih turističkih doživljaja visoke vrijednosti

Aktivnost 2.2.1. –Razvoj proizvoda edukacijskog i kreativnog turizma

Naziv projekta	Projekt 22. Turistička valorizacija Doma hrvatskih branitelja u Čazmi
Cilj projekta	Cilj projekta je revitalizirati Dom hrvatskih branitelja u Čazmi kroz njegovu turističku valorizaciju. Projekt će omogućiti očuvanje i interpretaciju povijesti hrvatskih branitelja te stvoriti multifunkcionalni prostor koji će služiti kao memorijalno-edukacijski centar, prostor za kulturna događanja i društvene aktivnosti, čime će se povećati njegova dostupnost i atraktivnost za posjetitelje i lokalnu zajednicu.
Opis projekta	<p>Projekt predviđa turističku valorizaciju Doma hrvatskih branitelja u Čazmi kako bi se stvorio reprezentativni prostor s jasnim fokusom na povijesno i edukativno djelovanje, uz mogućnost organizacije različitih događanja.</p> <p>Glavne komponente projekta:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Memorijalno-edukacijski centar <ul style="list-style-type: none"> ○ Stalni postav posvećen braniteljima s interaktivnim multimedijalnim prikazima. ○ Digitalna arhiva s dokumentima, fotografijama i svjedočanstvima branitelja. ○ Prostori za predavanja, radionice i edukativne programe za škole i posjetitelje. 2. Multifunkcionalni prostor za događanja <ul style="list-style-type: none"> ○ Prilagodba dvorane za održavanje izložbi, tribina, koncerata i konferencija. ○ Opremanje prostora modernim audiovizualnim sustavima. ○ Organizacija tematskih događanja povezanih s poviješću, kulturom i turizmom. 3. Spomen-park i vanjski prostori

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Uređenje okoliša s tematskim memorijalnim elementima. ○ Kreiranje prostora za odmor i kontemplaciju s klupama, info-panoima i umjetničkim instalacijama. ○ Ugradnja pametne signalizacije koja pruža informacije putem QR kodova. <p>4. Turistička valorizacija i promocija</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Suradnja s turističkim agencijama i veteranskim udrugama na promociji. ○ Organizacija godišnjih manifestacija i susreta branitelja, povjesničara i mladih.
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	<ul style="list-style-type: none"> - Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Zadovoljstvo lokalne zajednice turizmom - Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Čazma
Lokacija provedbe	Dom hrvatskih branitelja, Čazma
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	X.2027 – I.V.2029.
Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza postojećeg stanja objekta i definiranje koncepta revitalizacije – X. 2027 • Izrada idejnog rješenja i konzultacije s braniteljskim udrugama – I. 2028. • Reinterpretacija interijera i eksterijera Doma – X.2028 • Implementacija multimedijalnih i interpretacijskih elemenata – II.2029. • Razvoj turističke ponude i promocije – IV.2029
Procijenjena vrijednost	25-30 tisuća eura
Okvirni izvori financiranja	<ul style="list-style-type: none"> • Fondovi Ministarstva branitelja • Interreg programi prekogranične suradnje
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija/ idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo:

Naziv projekta	Projekt 23. Razvoj edukativnih ekoloških i geoloških tura
Cilj projekta	Cilj projekta je razviti i implementirati edukativne ekološke i geološke ture koje će posjetiteljima omogućiti razumijevanje prirodnih fenomena, geoloških karakteristika i ekoloških procesa kroz inovativan i interaktivan pristup. Projekt će doprinijeti promociji održivog turizma, zaštiti prirodne baštine te edukaciji lokalnog stanovništva, škola i posjetitelja.

Opis projekta	<p>Projekt obuhvaća razvoj tematskih tura koje će uključivati stručno vođene interpretacije, digitalne alate i interaktivne sadržaje kako bi se posjetiteljima približile ekološke i geološke vrijednosti određenog područja.</p> <p>Ključne komponente projekta:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Istraživanje i planiranje tura <ul style="list-style-type: none"> ○ Identifikacija ključnih geoloških i ekoloških lokaliteta. ○ Kartiranje postojećih staza i definiranje novih ruta. ○ Razrada edukativnih i interpretacijskih sadržaja. 2. Razvoj edukativnih sadržaja <ul style="list-style-type: none"> ○ Izrada interaktivnih vodiča i digitalnih materijala (mobilne aplikacije, QR kodovi, AR tehnologija). ○ Postavljanje interpretacijskih ploča s informacijama o geološkim formacijama, biljnim i životinjskim vrstama. ○ Dizajniranje edukativnih radionica za djecu i odrasle. 3. Organizacija vođenih tura i radionica <ul style="list-style-type: none"> ○ Trening za turističke vodiče i edukatore. ○ Uvođenje specijaliziranih tura za škole, udruge i istraživače. ○ Organizacija pilot tura za evaluaciju i prilagodbu sadržaja. 4. Turistička promocija i vidljivost <ul style="list-style-type: none"> ○ Kreiranje promotivnih materijala i kampanja na društvenim mrežama. ○ Suradnja s turističkim agencijama i ekološkim udrugama. ○ Uključivanje tura u lokalne i nacionalne turističke itinerere.
Posebni značaj za destinaciju	DA/ NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	<ul style="list-style-type: none"> - Značajni doprinos/ umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji Prosječna duljina boravka u destinaciji - Ne postoji doprinos
Nositelj	Javna ustanova Razvojna agencija Čazma
Lokacija provedbe	Odabrane lokacije s geološkim i ekološkim značajem u Čazmi i okolici
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	VII.2025.- I.2028.
Provedbeni koraci i okvirni rokovi	<ul style="list-style-type: none"> ● Definiranje koncepta i odabir lokacija – X. 2025. ● Kartiranje ruta i analiza sadržaja – I. 2026. ● Razrada edukativnih i interpretacijskih elemenata – IV. 2026. ● Izrada digitalnih i fizičkih materijala za interpretaciju – VII. 2026. ● Obuka vodiča i edukatora – X. 2026.

	<ul style="list-style-type: none"> • Pilot testiranje tura i evaluacija – IV. 2027. • Finalizacija i lansiranje tura – VII. 2027. • Promocija i uključivanje u turističke itinerere – I. 2028.
Procijenjena vrijednost	180.000 – 250.000 EUR
Okvirni izvori financiranja	Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) Program LIFE
Status izrade potrebne studijske/ projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

8.2.3. Mjera 2.3. Unapređenje kvalitete i dosega manifestacija

Aktivnost 2.3.1. Povezivanje manifestacija s okruženjem i međunarodnim srodnim manifestacijama

Naziv projekta	Projekt 24. Integracija Supermaratona od Kaptola do Kaptola u međunarodni događaj
Cilj projekta	Cilj projekta je privlačenje inozemnih i domaćih gostiju, proširenje ponude i dulje zadržavanje posjetitelja koji će kao motiv za dolazak u destinaciju imati Supermaraton i popratna događanja (koncerti, sajmovi, zabave). Međunarodna vidljivost Supermaratona uključivanjem u međunarodni događaj imati će lančani efekt za razvoj turizma u destinaciji.
Opis projekta	Supermaraton Zagreb – Čazma „Od Kaptola do Kaptola“ dug je 61,35 km i ima važan povijesni značaj – povezanost Zagreba i Čazme tijekom povijesti u kontekstu vjersko-organizacijskih jedinica, te je najduža cestovna atletska utrka u Hrvatskoj. Dodatna činjenica, važna u promidžbi ovog događanja je i ta da je ovo jedno od najstarijih sportskih manifestacija u državi, održava se od 1976. godine. Kroz promidžbene i marketinške aktivnosti, kao i međunarodnu suradnju, ovaj će se događaj integrirati u međunarodni kalendar supermaratona.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	-Značajni doprinos / umjereni doprinos / manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji -Ne postoji doprinos
Nositelj	Grad Čazma, TZ Čazma i TZ BBŽ
Lokacija provedbe	Cestovna dionica Zagreb – Čazma
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	Cijela 2025. za maraton u III. 2026

Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema promotivnih materijala – IV. 2025 • Kontaktiranje i suradnja s drugim supermaratonima – V. – XII. 2025.
Procijenjena vrijednost	3.000 €
Okvirni izvori financiranja	- TZ Čazma
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija / idejni projekt / Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

Naziv projekta	Projekt 25. Unapređenje i povećanje razine turistifikacije ekosajma
Cilj projekta	Poticanje ekološke proizvodnje kroz veću posjećenost sajma. Ciljane aktivnosti uključuju veću promociju i promidžbu, brendiranje i osnaživanje Eko sajma. Veća turistifikacija i veća prepoznatljivost sajma ima multiplikativni efekt na ostale turističke usluge poput usluga smještaja, hrane i pića.
Opis projekta	Grad Čazma kroz ovaj projekt želi dodatno osnažiti i revitalizirati ovu dugogodišnju manifestaciju (od 2024. godine), te privući nove posjetitelje. Aktivnosti uključuju promociju na društvenim mrežama, suradnju s influencerima, promidžbu na srodnim festivalima kroz nastupe i oglašavanje, ali i promotivne sadržaje. Također, uređenje dvorane i ujednačenost štandova i ostalih sadržaja poput zabavnog programa, gostovanja poznatih osoba koje su prepoznatljive po održivom načinu života (npr. kroz podcast i slično).
Posebni značaj za destinaciju	DA / NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	-Značajni doprinos / umjereni doprinos / manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji -Ne postoji doprinos
Nositelj	Turistička zajednica "Moslavina-Čazma", Centar za kulturu Čazma, Savjetodavna služba, a medijski pokrovitelj je Super radio Čazma.
Lokacija provedbe	Čazma, sportska dvorana
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	Marketinška i promidžbena aktivnost u cijelom razdoblju (2025. – 2028.) mjesec dana prije održavanja sajma

Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema promotivnih materijala – IV. 2025 • Promidžbene aktivnosti u cijelom razdoblju, mjesec dana prije održavanja sajma
Procijenjena vrijednost	40.000 €
Okvirni izvori financiranja	- Turistička zajednica "Moslavina-Čazma"
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: _____

8.3. Cilj 3. Unapređenje sustava destinacijskog menadžmenta i ljudskih resursa

8.3.1. Mjera 3.1. Programi osnaživanja dionika

Aktivnost 3.1.1. Razvoj i ponuda agencijskih programa

Naziv projekta	Projekt 26. Razvoj programa usmjerenog na domaći (izletnički) turizam
Cilj aktivnosti	Ovaj projekt ima za cilj poticanje i unapređenje domaćeg turizma kroz razvoj specifičnih programa i inicijativa u kontekstu izletničkog turizma. Cilj je unaprijediti kvalitetu života na području grada Čazme, te razvoj cjelogodišnjeg i održivijeg turizma.
Opis aktivnosti	Programi usmjereni na domaći (izletnički) turizam obuhvaćaju različite aspekte, uključujući razvoj turističkih proizvoda, poticanje poduzetnika u turizmu, promicanje energetske učinkovitosti, zaštitu okoliša kroz tehnologije koje doprinose suvremenim održivim principima. Agencijski programi kroz ponudu izleta u gradu Čazmi i okolici osnažili bi i uključili ostale dionike u turizmu poput iznajmljivača smještaja, ugostitelja i ostalih uslužnih djelatnosti.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	-Značajni doprinos / umjereni doprinos / manji doprinos pokazatelju: Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija -Ne postoji doprinos
Nositelj	TZ Čazma
Lokacija provedbe	Grad Čazma

Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	2025 – 2028.
Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Istraživanje tržišta (ciljne skupine i analiza konkurencije) – V. – X. 2025. • Proučiti dostupne resurse (gdje bi se sve moglo izletovati) – V. – X. 2025. • Razvoj turističkog proizvoda (izletničkih tura) – I. – III. 2026. • Razrada programa – III. 2026. • Praćenje i evaluacija: Kontinuirano, s godišnjim izvještajima
Procijenjena vrijednost	30.000 eura
Okvirni izvori financiranja	- TZ Čazma, EU fondovi
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: odobreno financiranje

8.3.2. Mjera 3.2. Sustavno praćenje kvalitete destinacijskog turizma

Aktivnost 3.2.1. - Praćenje pokazatelja održivog razvoja turizma, certificiranje i eko označavanje

Naziv projekta	Projekt 27. Uspostava kontinuiranog praćenja zadovoljstva lokalne zajednice turizmom
Cilj aktivnosti	Unaprijediti kvalitetu života na području Bjelovarsko-bilogorske županije u cilju razvoja cjelogodišnjeg i održivijeg turizma. Bolja percepcija utjecaja turizma na kvalitetu života lokalnog stanovništva može pridonijeti i većoj podršci turističkom razvoju, dok pogoršanje percepcije signalizira potrebu pravodobnih prilagodbi u upravljanju turističkim razvojem kako bi se osigurala njegova održivost.
Opis aktivnosti	Kontinuirano praćenje zadovoljstva lokalne zajednice odvijalo bi se anketiranjem stanovnika cijele Županije jednom godišnje. Razina zadovoljstva odredila bi se kao procjena na temelju rezultata anketiranja određenog postotka (udjela) stalnih stanovnika, koji bi se kroz anketu izjasnili da li pozitivno, negativno ili neutralno percipiraju utjecaj turizma na kvalitetu života u destinaciji.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo lokalne zajednice turizmom -Ne postoji doprinos
Nositelj	TZ Bjelovarsko-bilogorske županije

Lokacija provedbe	Cijela Županija
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	X.2025. – XII.2028.
Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema anketnog upitnika – X. 2025./2026./2027./2028. • Provođenje ankete online – XI. – XII. 2025./2026./2027./2028. • Analiza rezultata ankete – XII. 2025./2026./2027./2028.
Procijenjena vrijednost	2.000 eura
Okvirni izvori financiranja	TZ Bjelovarsko-bilogorske županije
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: odobreno financiranje

Naziv projekta	Projekt 28. Uspostava praćenja broja jednodnevnih posjetitelja i njihovih temeljnih obilježja
Cilj aktivnosti	Glavni cilj praćenja broja jednodnevnih posjetitelja je spriječiti prevelika opterećenja u određenim destinacijama s velikim brojem jednodnevnih posjetitelja i provoditi mjere ravnomjernijeg i održivijeg turizma, a sve u cilju unaprjeđenja kvalitete života na području Bjelovarsko-bilogorske županije i razvoja cjelogodišnjeg i održivijeg turizma.
Opis aktivnosti	Anketiranje posjetitelja u destinacijama s najvećim opterećenjem turista i utvrđivanje udjela turista/ jednodnevnih posjetitelja koji su posjetili odabranu destinaciju i njihovih temeljnih obilježja. Nakon provedene ankete, radit će se procjene o broju jednodnevnih posjetitelja u odnosu na broj stalnih stanovnika u destinaciji, kako bi se ograničilo prevelika opterećenja. Praćenjem broja jednodnevnih posjetitelja i njihovih temeljnih obilježja nastoji se procijeniti intenzitet turizma u destinacijama, odnosno razina objektivnog opterećenja uzrokovana jednodnevnim posjetiteljima. Anketiranjem bi se napravio temelj za praćenje strukture posjetitelja (posebice jednodnevnih posjetitelja) i razvoj proizvoda u skladu s njihovim obilježjima.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	- Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju: Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja -Ne postoji doprinos
Nositelj	TZ Bjelovarsko-bilogorske županije

Lokacija provedbe	Cijela Županija
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	III.2025. - XII.2028.
Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none"> • Priprema anketnog upitnika – III. 2025/2026/2027/2028 • Provođenje ankete – V. – X. 2025/2026/2027/2028 • Analiza rezultata ankete – XII. 2025/2026/2027/2028
Procijenjena vrijednost	16.000 eura
Okvirni izvori financiranja	TZ Bjelovarsko-bilogorske županije
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: odobreno financiranje

8.3.3. Mjera 3.3. Jačanje vidljivosti destinacije i *brendiranje* destinacije

Naziv projekta	Projekt 29. Razvoj programa poticanja stvaranja lokalnih suvenira i proizvoda koji odražavaju baštinu i identitet
Cilj aktivnosti	Ovaj projekt usmjeren je na očuvanje i promociju kulturne baštine grada Čazme kroz razvoj autentičnih lokalnih proizvoda. Cilj je potaknuti proizvodnju suvenira i drugih proizvoda koji odražavaju specifične karakteristike i tradiciju Čazme, čime se doprinosi jačanju identiteta destinacije. Glavni cilj je osnažiti lokalne obrtnike i proizvođače u stvaranju proizvoda koji su utemeljeni na tradiciji i kulturnoj baštini Čazme čime se čuva kulturni identitet i potiče poduzetništvo.
Opis aktivnosti	Projekt uključuje pružanje edukacija za stvaranje kvalitetnih suvenira temeljenih na lokalnoj tradiciji, umjetnosti i kulturnoj baštini, kao što su tradicionalni zanati, umjetnost ili gastronomija, te potiče održive i ekološke prakse. U izradi će se koristiti lokalni materijali i resursi, čime se doprinosi održivom razvoju i očuvanju okoliša. Suveniri i proizvodi povezani s baštinom grada mogu poslužiti kao sredstvo za promociju Čazme kao turističke destinacije, ali i za jačanje ponosa lokalne zajednice na svoju povijest i tradiciju.
Posebni značaj za destinaciju	DA /NE
Doprinos ostvarenju pokazatelja održivosti	<p>-Značajni doprinos /umjereni doprinos/ manji doprinos pokazatelju:</p> <p>Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja</p> <p>-Ne postoji doprinos</p>

Nositelj	TZ Čazma
Lokacija provedbe	Grad Čazma
Planirani rokovi početka i završetka provedbe projekta	2025. - 2028.
Provedbeni koraci i rokovi	<ul style="list-style-type: none">• Istraživanje i analiza lokalne baštine - V.- VII. 2025• Obuka i edukacija lokalnih obrtnika - XI. – XII. 2025• Razvoj proizvoda i dizajna - XII. – IV.2026• Kreiranje tržišta i distribucija - IV. – VI. 2026• Marketing i promocija – VI – XI. 2026.• Praćenje i evaluacija – kontinuirano krajem svake godine
Procijenjena vrijednost	50.000 eura
Okvirni izvori financiranja	Gradski proračun / Privatni investitori
Status izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije	Ne postoji dokumentacija /idejni projekt/ Izvedbeni projekt/ Troškovnik/ drugo: odobreno financiranje

9. MJERENJE NAPRETKA I IZVJEŠĆE O PROVEDBI

9.1. Podrška i implementacija Plana upravljanja destinacijom

Implementacija Plana upravljanja destinacijom Grada Čazme zahtijeva koordinirani pristup svih ključnih dionika u sustavu turizma, uključujući lokalne i regionalne vlasti, privatni sektor, kulturne i turističke organizacije, obrazovne institucije te udruge civilnog društva. Ovaj sveobuhvatan pristup omogućava efikasnu provedbu plana i njegovu usklađenost sa specifičnostima lokalnih zajednica, kulturnim identitetom i potrebama turista.

Plan upravljanja destinacijom usvaja se na predstavničkom tijelu lokalne samouprave, a njegovo donošenje temelji se na Zakonu o turizmu (ZOT) i odgovarajućim pravilnicima. Usvajanjem plana, on postaje obvezujući dokument, čime se omogućuje primjena svih odredbi plana u sustav upravljanja turističkom destinacijom. Implementacija plana usmjerava razvoj turizma prema održivosti i dugoročnim ciljevima destinacije, uz stalnu prilagodbu u skladu s promjenjivim uvjetima i potrebama zajednice. Turistička zajednica, kao nositelj procesa, mora osigurati da se svi zainteresirani dionici, uključujući predstavnike lokalnih zajednica, kulturnih i turističkih institucija, privatni sektor te organizacije civilnog društva, uključe u proces izrade plana. Ova koordinacija osigurava prepoznavanje različitih funkcija, interesa i razvojnih smjerova koji su specifični za svaku destinaciju.

Ključni dionici uključeni u implementaciju plana:

- **Turistička zajednica Grada Čazme** je glavni koordinator procesa izrade i implementacije plana, Turistička zajednica mora osigurati aktivnu suradnju svih dionika i organizirati redovite sastanke, radionice i konzultacije. Zadužena je za izradu smjernica, praćenje napretka, izvještavanje i osiguranje da se svi aspekti plana provedu u skladu s definiranim ciljevima.
- **Grad Čazma** kao lokalna samouprava mora osigurati političku potporu i pravnu regulativu za provedbu plana. Zadužen je za usklađivanje plana sa strategijama i potrebama, pružanje financijskih resursa te omogućavanje nužne infrastrukture i legislativnih okvira.
- **Privatni sektor**, uključujući vlasnike smještajnih kapaciteta, restorana, turističke agencije, te poduzetnike u sektoru kulturnih usluga, od presudne je važnosti za uspješnu implementaciju plana. Oni su ključni za razvoj novih proizvoda i usluga, kao i za stvaranje atraktivnih ponuda koje privlače turiste i povećavaju konkurentnost destinacije.
- **Kulturne i obrazovne institucije**, uz muzeje, kulturne centre, muzeje, galerije te obrazovne institucije kao što su škole, igraju važnu ulogu u stvaranju edukativnih programa i kulturnih sadržaja koji će obogatiti turističku ponudu. Također, njihov angažman u oblikovanju i provođenju obrazovnih i kulturnih programa bitan je za razvoj održivih turizma temeljenog na kulturnoj baštini i cjeloživotno učenje.
- **Udruge civilnog društva**, udruge koje se bave očuvanjem kulturne baštine, imaju važnu ulogu u implementaciji plana, jer mogu pružiti specifične informacije i sadržaje koji obogaćuju ponudu destinacije. Kroz suradnju s njima, destinacija može obuhvatiti širu paletu kulturnih i tradicijskih sadržaja koji odražavaju raznolikost zajednice.
- Suradnja s **istraživačkim institucijama i stručnjacima** iz područja turizma, kulturnog menadžmenta i zaštite baštine može pomoći u osiguravanju kvalitete istraživanja, edukacije i razvoja novih inovacija koje će unaprijediti turističku ponudu i upravljanje destinacijom. Također, angažman mladih stručnjaka doprinosi jačanju kapaciteta lokalnih zajednica i stvaranju novih prilika za zapošljavanje.
- **Javna ustanova Razvojna agencija Čazma** igra ključnu ulogu u implementaciji plana upravljanja destinacijom, jer je zadužena za razvoj i promociju infrastrukturnih i gospodarskih projekata koji mogu biti od koristi turizmu. Osim što osigurava financijsku podršku i povezuje sve

relevantne dionike, razvojna agencija pomaže u ostvarivanju pristupa EU fondovima, razvoju inovativnih turističkih proizvoda te implementaciji održivih poslovnih rješenja. Agencija također može igrati ključnu ulogu u pružanju savjeta i stručne podrške poduzetnicima i lokalnim vlastima u vezi s provedbom razvojnih i infrastrukturnih projekata koji unapređuju turističku ponudu.

Implementacija Plana upravljanja destinacijom za Grad Čazmu predstavlja složen i dinamičan proces koji uključuje suradnju svih relevantnih dionika. Kroz koordinaciju, praćenje napretka, redovite evaluacije i osiguranje financijske održivosti, ovaj plan ima potencijal unaprijediti turističku ponudu na području grada i osigurati dugoročni održivi razvoj turizma. Razvojna agencija Čazma, kao ključni akter, bit će od presudne važnosti u implementaciji ovog plana, pružajući ne samo financijsku potporu, već i strateško usmjeravanje za daljnji razvoj destinacije. Kako bi se plan nesmetano i kvalitetno implementirao nužno je sljedeće:

1. Koordinacija i partnerska suradnja

Za uspješnu implementaciju plana, nužno je uspostaviti jasnu koordinaciju između svih dionika. Turistička zajednica Grada Čazme kao ključna institucija mora redovito koordinirati aktivnosti, organizirati sastanke, radionice i edukacije za dionike. Uz to, treba se poticati javno-privatna partnerstva koja omogućuju zajedničku suradnju između lokalnih vlasti, poduzetnika i civilnog društva. Razvojna agencija također mora aktivno sudjelovati u ovoj koordinaciji, olakšavajući pristup financijskim sredstvima i strateškim inicijativama.

2. Redovito praćenje napretka

U procesu implementacije potrebno je uspostaviti mehanizme za redovito praćenje napretka provedbe plana. To uključuje postavljanje jasno definiranih ciljeva, praćenje postignuća kroz konkretne pokazatelje (broj posjetitelja, stvorena radna mjesta, broj novih turističkih proizvoda i sl.) te periodičke izvještaje o provedbi plana. Svake godine treba izvršiti procjenu postignutih rezultata i usklađivanje s potrebama tržišta.

3. Financijska održivost

Osiguranje financijskih sredstava za provedbu plana jedan je od ključnih izazova. Korištenje EU fondova, nacionalnih programa, kao i poticanje privatnih investicija kroz javno-privatna partnerstva omogućit će stabilno financiranje svih aktivnosti. Razvojna agencija ima ključnu ulogu u privlačenju tih sredstava, kao i u strukturiranju aplikacija za fondove koji podupiru projekte u turizmu. Također, treba razviti strategiju dugoročne financijske održivosti, kroz unapređenje lokalne infrastrukture i povećanje konkurentnosti destinacije.

4. Edukacija i osnaživanje kapaciteta

Edukacija svih dionika o značaju održivog turizma, kao i o novim trendovima i tehnologijama u industriji turizma, ključna je za uspješnu implementaciju plana. Osnaživanje kapaciteta lokalnih institucija i poduzetnika kroz specijalizirane tečajeve i treninge omogućit će im bolje upravljanje destinacijom i turističkim proizvodima. Razvojna agencija također može organizirati treninge i seminare za lokalne dionike u vezi s apliciranjem za financijsku potporu i upravljanjem projektima.

5. Prilagodba plana

U slučaju promjena u okolnostima (ekonomske, političke, društvene ili tehnološke promjene), potrebno je omogućiti fleksibilnost u provedbi plana i prilagodbu aktivnosti. Redovito praćenje napretka i identifikacija mogućih izazova omogućit će pravovremeno donošenje odluka o korekcijama i

prilagodbama planiranih mjera i aktivnosti. Razvojna agencija može pomoći u prilagodbi plana prema novim prilikama, osobito kada je riječ o novim financijskim izvorima ili promjenama u regulativi.

9.2. Izvješće o provedbi

Redovito praćenje i izvješćivanje o napretku provedbe plana upravljanja destinacijom od ključne su važnosti kako bi se osigurao uspješan razvoj turističke destinacije. Svaka od aktivnosti predviđenih planom mora biti podložna periodičnoj evaluaciji, uz jasno definirane vremenske intervale za provjeru napretka i uočavanje potencijalnih problema ili prepreka. U slučaju identifikacije bilo kakvih prepreka, neželjenih posljedica ili potrebe za prilagodbom, odgovorni dionici dužni su pravovremeno obavijestiti predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave. Ova povratna informacija omogućava pravodobno donošenje odluka o potrebnim izmjenama plana, čime se osigurava nastavak uspješne implementacije.

Za učinkovito praćenje napretka, Turističko vijeće, kao tijelo odgovorno za provedbu plana, dužno je dostaviti izvješće o realizaciji plana upravljanja destinacijom za prethodnu godinu predstavničkom tijelu jedinice lokalne samouprave do 31. ožujka svake godine trajanja plana. Ovo izvješće treba sadržavati pregled postignutih ciljeva, uočenih izazova te prijedloga za daljnji razvoj i prilagodbu plana u skladu s novim potrebama i okolnostima.